

La vigor d'una nació ve mesurada per aquells que fan coses i no pas per aquells que les descriuen

Eduard de Bono

Per a un colonitzat, parlar la seva llengua, és ja un acte revolucionari

Jean-Paul Sartre

L'ESTEL

LA NOSTRA WEB: <http://www.balearkom.es/usuarios/estel/>

A.P.P.E.C.
 ASSOCIACIÓ
 DE PUBLICACIONS
 PERIÒDIQUES
 EN CATALÀ

ANY XVIII. NÚMERO 411

15 DE MAIG DE 1999

PREU: 225 PTS - 1,35 euros

Fa 3 anys que n'Àngels Colomar d'Eivissa regenta la Perruqueria Lorean a la barriada de sa Plaça de Braus de Ciutat.

En Joan Bernat és l'amo jove de la Fàbrica d'oli de Antoni Bernat de Caimari. També salen olives i fan envinagrats.

Fa 15 dies que n'Antoni Domínguez de Sevilla regenta La Taverna del Gall al Rafal. És un lloc on, quan demanes una cervesa, automàticament també et serveixen una tapa.

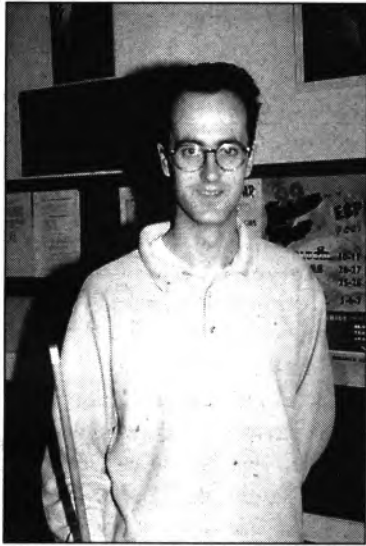

Fa 10 anys que en Francesc Xavier Caballero regenta el Taller de Motos Xisco al Rafal. Tlf. 971 478 420

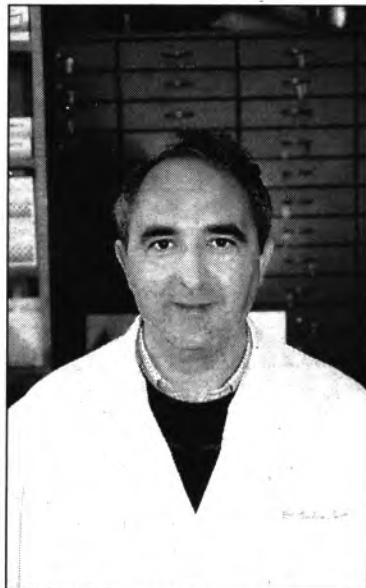
El batle de Santa Margalida Antonio del Olmo i el de Tàrbena Josep Mascaró, en el moment de l'agermanament de les dues poblacions, dins l'església de Tàrbena. A la plana de cartes al director, gran controvèrsia (insults inclosos) sobre unes declaracions del Pinet, l'amo de la fonda de Tàrbena.

Fa un any que en Miquel Torres regenta el Bar Sa Base a la barriada de la Plaça de Braus de Ciutat.

Fa 4 mesos que en Jordi Pagès de Calvià regenta el Bar Palma Palace Pool al Rafal. Set taules de billar i un equip de jugadors que pren part a competicions. Tlf. 971 475 651

Fa 15 dies que en Pep Torres regenta juntament amb el seu cunyat Miquel Canyelles la Ferreteria Can Ferrer al Rafal.

Fa 2 mesos que n'Antoni Fernández de son Ferrer ha obert el Taller "Color-Auto Xapa" al Rafal. A la foto amb el seu fill Toni.

ÒMNIUM CULTURAL

QUÈ ÉS?

Cultura catalana és la que es fa en català o la que es fa a Catalunya?

?

Cuina catalana és la típica de Catalunya o tota la cuina que es fa a Catalunya?

?

Fa 27 anys que na Joana Melis regenta la Perruqueria Unisex Pedrona a la barriada de sa Plaça des Braus de Ciutat.

Fa 2 anys que na Caterina Nadal regenta la Merceria Fil i Didal al Rafal de Ciutat.

Especial dedicat a CIUTAT DE MALLORCA
 Si vos ha agradat, telefonau al 971 26 50 05 i el vos enviarem cada quinze dies.

Fa 34 anys que en Josep Angel Escalas de Bons Aires regenta la Tapissaria El Far a la barriada de Pere Garau de Ciutat. Ara fa un any que s'ha mudat al carrer dels Tarongers del Viver. Tlf. 971 77 392

Fa 4 anys que en Juan Guzmán des Coll d'en Rabassa regenta l'Aucelleria Guzmán al Rafal.

Fa un any que na Carme Rico regenta el Bar Lluís al Rafal. És un Bar del Barça i del Mallorca.

Fa 2 mesos que n'Antònia Sánchez ha obert la Botiga Eurobazar Antònia al Rafal Nou.

Foc i Fum

MATEU JOAN I FLORIT

Feia mesos que tenia mal caminar, tenia calls als peus, però mai m'havia decidit anar al callista. Vaig agafar el telèfon per demanar hora, 271 262 239: Crista Tiska am Telefon, va contestar la podòloga: que em podeu arreglar els peus, li vaig demanar, en alemany, com és de suposar. Morguen um sex Uhr, va dir na Crista. Ben puntual, l'endemà a les sis de la vesprada, just abans d'anar a la Plaça Major de Ciutat a veure els llibres de la Diada de Sant Jordi, em vaig presentar a la consulta: me va tallar i esmolar les ungles dels peus, me va llevar, esmolar i llimar els calls, me va untar els peus amb els seus unguents i fins i tot em va posar els calçatins, cosa que ningú havia fet mai, tret de ma mare quan era infant. Me vaig sentir tractat com un rei, i el millor és que ara torn a caminar com quan tenia vint anys. I no us creieu, 2.000 pessetes de res. Me deia na Crista.- La gent s'arregla la cara, les mans... però dels peus no se'n recorda. I si els peus ens fan mal, no podem ser feliços, perquè cada passa que donam ens ens sentim molestos, cosa que deprimeix al més trempat. Ja ho sabeu companys i companyes, sobretot vosaltres que heu emprat tota la vida sabates estre-

tes i amb talons llargs i teniu els peus destrossats; anau a la podòloga que us tractarà com a reines.

De la revista **Ressò de Campos** copiam: Vos recomanem que sapi-gueu que al repressió lingüística no és només història sinó que és ben actual i de l'any 1999, i si no, aquí en teniu una petita mostra: Una jut-gessa de Girona paralitza un judici per haver rebut documentació en català. A la conferència d'Estudis sobre l'Esport Universitari que s'ha de celebrar a Ciutat de Mallorca durant el mes de juliol se margina el català, la llengua pròpia i oficial de les Balears. És parlarà en castellà i anglès i hi haurà servei de traducció simultània a l'anglès, al francès i al castellà. Tot un escarni. Correus de Ciutat de Mallorca deixa d'investigar l'actuació d'un funcionari perquè aquest pretenia expressar-se en la seva llengua pròpia, el català.

En Tomeu Martí i Florit, dirigent juvenil, antic treballador de l'Estel i amic nostre, acaba de publicar el llibre de poesia titulat *Quaranta-noudies amb Nausica..* Son 50 poesies: a la n. 0, l'ilegim; *Pluja de lluminosos estels / a la mar ocre dels teus ulls / un oceà de desitjos rinxolats / lentament dansa com suaus onades / al meu cor enfollit i malalt d'amor*

El I Festival Internacional de Teresetes, les oficines del qual estan als locals de l'Assistència Palmesana, carrer de Ramon Llull, 11 de Ciutat, va començar dia 12 i acabarà dia 16 d'aquest mes de maig. Els actes se celebren als Jardins d'ella Misericòrdia, al Pati del Palau Sollerí, al pati del Museu de Mallorca i als Jardins de SA NOSTRA.

La veritat, no comprenc que hi hagi tanta controvèrsia sobre la **Feria de Abril** que organitzen els sevillans de Mallorca. Jo, com que no m'agrada aquest fira, no hi faig i prou. Si cada cap de setmana hi ha dues o tres fires mallorquines a diferents pobles i ciutats de Mallorca, d'Eivissa, de Menorca, d'Alacant... i ben divertides que són, no tenc perquè anar a aquesta fira de borraixos i busca raons que són les Ferias de Abril Sevillanes.

I ja ho sabeu; si no voleu que les Festes de **Sant Sebastià** patró de la Ciutat de Mallorca sien forasteres amb grups musicals forasterangos, votau qualsevol partit que no sia el PP. Els darrers vuit anys d'ajuntament PP a Ciutat, han convertit aquesta festa mallorquina en una **Feria de Abril**, mesclada amb una **falla valenciana**. Si els canonges s'han queixat que quasi els esbucaren la Seu, amb tanta pólvora cremada a la vorera de la mar!, Ω

Desestructurar l'espanyolisme

La distància que hi ha entre el jo i la humanitat la percebem, tots, com a excessiva. Per salvar aquesta distància, les persones construïm identitats grupals (la tribu, el país, la nació, la nació-estat...); aquestes identitats ens donen recer, i gràcies a elles construïm cultures i aixecam societats; a través d'elles, el pronom *nosaltres* es carrega de significat, i els altres ens situen en el mapa.

Ara bé, quan una comunitat humana té un accident o sofreix una agressió, i arran d'això es desmanega la identitat del grup, hom sent la necessitat de buscar referents identitaris alternatius (com el naufrag que, perdut en la mar, busca una fusta per surar). Aquest fenomen és visible en el nostre espai nacional: a Catalunya, Menorca i el pla de Mallorca, la solidesa dels agafadors identitaris autòctons permet un grau elevat d'estructuració social, amb preservació de la cultura pròpia; altrament, al País Valencià, Ciutat de Mallorca, Eivissa i Formentera, els referents identitaris del país han perdut bona part de la seua força cohesiva, i aquesta mancança ha empès la majoria de la població a abraçar una identitat diferent, poderosa i per tant tranquil·litzadora: la identitat espanyola. Sembla, doncs, que hi ha una relació proporcional entre desfeta cultural i espanyolisme: a més destrucció de referents culturals i d'identitat propis, més espanyolisme; correlativament, la solidesa de la cultura autòctona va de bracet amb referents nacionals i polítics *no espanyols*. Per això Catalunya, Menorca i Mallorca tenen partits nacionals propis amb representació parlamentària. I per això Eivissa (l'illa que ha arraconat la llengua i ha folkloritzat la cultura) es caracteritza per una mena d'*inflamació* espanyolista, i té un escenari polític que s'assembla molt al de qualsevol província espanyola.

La desarticulació de la llengua i la cultura catalanes ha tingut (i té) conseqüències negatives per a tothom sense excepció: també per als novinguts, que s'han incorporat a una societat dimitida, amb la qual cosa els és difícil *sentir-se d'aquí*-costa molt identificar-se amb un país que renuncia diàriament a ser el que és-. Això dificulta la inserció i convida al desarrelament, i tot plegat es tradueix en absten-

ció electoral, indisciplina escolar, manca d'implicació cívica, desintegració social...

Val a dir que han estat moltes les forces que s'han conjurat per incendiar la llengua i la cultura pròpies d'Eivissa. La llista és llarga, però si hi donam un cop d'ull potser n'obtidrem una visió de conjunt. D'entrada, la Renaixença cultural iniciada el segle passat va arribar molt tard a Eivissa, i el franquisme ens ha caigut al damunt quan tot just apuntava la possibilitat de crear una tradició d'ús escrit de la llengua. En segon lloc, la desconexió secular amb Mallorca ha impedit que la intel·lectualitat mallorquina (inquieta i preocupada pel país) tenguí influència a Eivissa. En tercer lloc tenim, a Eivissa, una església mimètica de l'església valenciana, que està intensament castellanitzada de fa temps. Tenim, en quart lloc, uns intel·lectuals que mai no han estat a l'altura de les circumstàncies -sembla que Isidor Macabich els inspira- per motius diferents: per deserció lingüística els uns, per retraïment uns altres, i per manca d'interès els de més enllà. Les excepcions, malauradament, són flors que no fan estiu. En cinquè lloc hem de comptar-hi la llarga tradició del sucursalisme polític, que mena la classe política local a avortar qualsevol iniciativa que pugui ser mal vista a Madrid. (la constitució del Pacte Progressista pitiús ens ha brindat un exemple recent en aquest sentit).

La inexistència d'una burgesia il·lustrada i identificada amb el país, i la importació de funcionariat espanyol per fer rutllar l'administració, són dos factors més de dissolució cultural. L'enquistament, a les Pitiüses, de docents que no volen saber-ne res, de la llengua catalana, també ha atiat el foc de l'aculturació. Finalment, el creixement demogràfic desmesurat dels últims anys, amb l'arribada de població no catalanoparlant, ha accelerat la substitució cultural en curs. Ara, la manca de voluntat, a dreta i esquerra, d'afavorir la integració de la població novinguda, està precipitant la llengua pròpia de l'illa a la condició de residu. No és estrany que hi hagi qui es vol aprofitar d'aquest *filó* per treure'n un rendiment electoral. Ω

Joan Cabot

ÒMNIUM CULTURAL

PER QUÈ?

La Constitució espanyola imposa el deure de conèixer el castellà?

QUAN

a Europa cap constitució exigeix aquest deure que vulnera els drets individuals més elementals.

?

Feria de Abril: cultura i comerç

PERE FELIP I BUADES

Els darrers dies del passat mes d'abril, s'han anat desenvolupant els esdeveniments culturals, polítics i socials anomenats *Feria de Abril*, abans només a Ciutat i ara també a Inca.

L'esdeveniment és una demostració clara de coses, de moltes coses, que passen, que han passat i que continuaran passant a la nostra societat. Coses com la demostració de la voluntat d'usurpar la nostra cultura i la nostra llengua, per part d'una comunitat concreta: l'andalusa.

Coses, com el cinisme amb que ens l'endossen. D'aquesta manera, el nom original de *Feria de Abril*, el substitueixen pel de

Fira d'Abril i així se queden tan *panchos*.

Coses com la falsedat política que pretén vendre-nos aquest esdeveniment com si fos un exercici de bona voluntat integradora.

Coses com l'excitació que els produeix als forasteres espanyolitzats, i l'eufòria que els fa mostrar-se tal com són en realitat, i no reprimits per un fals corsé que els fa amagar la tremenda ràbia i odi que senten envers de nosaltres, pel simple fet que parlem un idioma distint al seu. Idioma que anomenen *polaco*. Idioma que pretenen assassinar i substituir pel seu, que és tan espanyol, a l'igual que les seves guitarres,

lolas, curros, rocios, etc

Coses, com la vergonyosa i humiliant peregrinació dels nostres mesquins polítics en busca del vot, del vot foraster.

Coses, com la manca de càstig, per part dels mallorquins que ens hauríem de valorar molt més, i exigir un tracte igual, al manco, i exigir que els polítics vinguessin a demanar-nos el vot a festes i esdeveniments nostrats, més d'acord amb la nostra cultura i la nostra llengua, que per suposat haurien de tenir paregudes ajudes i recolzaments, tant polítics i econòmics per a realitzar-los.

Coses, com l'astorament que ens produeix observar l'esforç patrocinador del sector comercial i econòmic de Mallorca, per tal d'ajudar, patrocinar i engrandir l'exaltació d'una cultura forastera, damunt de la nostra, a la que pretenen enfonsar i substituir per l'andalusa.

Esbalaeix veure les grans despeses que afronten les cases

comercials mallorquines i les milionàries aportacions que injecten a la *Feria de Abril*.

I esbalaeix quan veiem que quan els mallorquins demanem ajudes, ajudes iguals, per a organitzar festes i esdeveniments semblants, en versió mallorquina, la reacció de les mateixes empreses i institucions es com a mínim de menyspreu i burla, i fins i tot de bel·ligerància.

Esbalaeix veure la inversió comercial que realitza l'empresa GRUP FER (immobiliària i construccions) i altres. Hauríem de començar a estudiar el vertader objectiu que pretén aquesta gent.

Esbalaeix la manca de reacció del sector comercial mallorquí en pro de promoure i ajudar esdeveniments que en forma de festes o fires existeixen o haurien d'existir a Mallorca, sempre que foren genuïnes.

En una paraula, crec que esbalaeix el fet que això passi i que nosaltres ho consentim. Ω

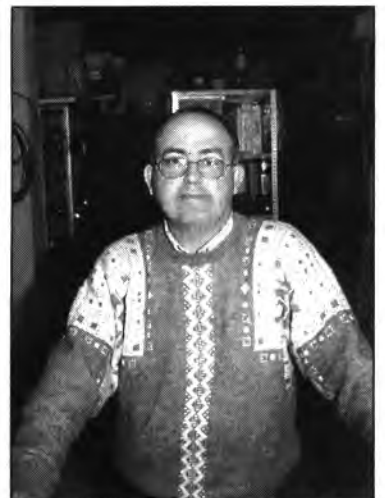
Fa 9 anys que n'Antoni Medina de Granada regenta el Bar Don Quijote al Rafal Nou. N'Antoni és del Barca i de l'Atlètic Balears a matar.

Fa 5 anys que en Vicente Sobrino regenta el Taller Vichapi, de xapa i pintura al Viver. A la foto amb el seu fill Vicenç.

Na Caterina Sans de Sencelles és la madona de la Botiga de Comestibles Sans al Viver. Va obrir aquesta botiga l'any 1946 al Rafal, Dotze anys més tard se va mudar al Viver.

Fa 3 mesos que en Joan Cerdà de Montuiri regenta la Botiga Taller d'electrodomèstics NEW-POL al Viver. Venta i reparacions. Tlf. 971 477 472

Ja n'hi ha prou!

Els catalans sempre han tingut clar que Europa limitava amb Aragó, Castella i Múrcia, sempre hem tingut clar i els ciutadans de la Vella Europa també, que els Països Catalans érem un ens esclavitzat per les ordes mozàrabs de la major part de la Península Ibèrica menys Portugal.

Català, no t'acoquinis per defensar la teva identitat, la teva cultura, la teva ètnia, públicament dins la teva pàtria. Hi tens tot el dret. Ara que arriben les vacances fes una volta per les nacions d'Europa i podràs comprovar com viuen els europeus el seu sentiment patriòtic. No hi cap racó de poble que no facin a les seves places demostracions d'afirmació nacional. No tenen cap mania, o més ben dit vergonya de sortir per carrers i places vestits amb les indumentàries típiques dels seus

avantpassats, portin barret o portin barretina. Cap vergonya, companys. Ells ho llueixen amb esplendor i dignitat, amb orgull i fermesa, i que a cap resident o turista li passi pel cap mofar-se'n, perquè els jutges de la seva Nació, ja li posaran les coses en clar, sense soroll.

És que a Europa, no hi ha espanyols?

On són les intocables *Federaciones de Casas Regionales*? On tenen amagats els colonitzadors, els Garcia Prieto de torn? Perquè no munten una *Feria de Abril* a França, a Alemanya, a Suïssa, a Belga? (Tenen una reina jubila da que és molt espanyola i amb molts diners), o a tantes altres nacions on i viuen espanyols? O és que potser engegarien aquests espanyols a la mateixa claveguera d'on van sortir?

Catalans! Si tenim televisió,

cinema, premsa, restaurants... i tot el que hi vulgueu afegir en castellà, és perquè volem. És perquè no tenim consciència nacional. És perquè deixam que la nostra cultura sigui marginada per les mateixes entitats econòmiques a favor de la cultura espanyola. Quants esbarts, corals, colles de manteniment de Festes Tradicionals, casals i tants d'esdeveniments no es poden duu a terme per falta de recolzament econòmic, mentre que festes *típicas españolas* son finançades pel nostres governs, pels nostres ajuntaments, i per totes les entitats de crèdit, tan aquelles que es diuen catalanes com les espanyoles que operen sobre els Països Catalans.

És l'hora de perdre la vergonya. És hora d'agrupar-nos per fer una bona defensa. Diu la història que la millor defensa és l'atac.

Catalans! Estat Català vol fer de braç polític de totes aquelles persones que volen eleccions amb

llestes obertes, amb candidats responsables dels vots que han rebut. Persones que volen fer política, i no viure de la política. Vol ser el braç fort de tots els catalans i catalanes que creuen que aquesta Nació pot arribar a ser un Estat Català, i amb ell recuperar la llibertat de tots els pobles que formen històricament la Pàtria Catalana.

Si creieu en el vostre poble, si voleu ésser respectats, si voleu viure en català costi el que costi, uniu-vos als homes i dones d'**Estat Català**.

El president Macià ho va fer pel bé d'aquesta Nació l'any 1931, avui al 1999 torna a tocar. No podem entrar al segle XXI dubtant si som o no catalans, perquè si això passa, ja serem totalment espanyols. *Ni de dretes, ni d'esquerres: Catalans! Ω*

Isidre Dot i Massó
Secretari General d'Estat Català

CLÍNICA HARMONÍA

- Medicina General • Homeopatia
- Hidroteràpia del Colon • Acupuntura
- Dietètica • Massatge • Iridologia
- Limfo drenatge • Osteopatia

Telèfons: 971 467 364 - 971 771 250 - Fax: 971 771 250
C/ Margarida Caimari, 24-1 - 07005 Ciutat de Mallorca

Musculació * Defensa personal
Step * Sauna * Massatge * etc.

Carrer Tenor Bou Roig, 8 - 07008 Ciutat
Tlf. 971 476 373

Dr. Guillem Riera Palou

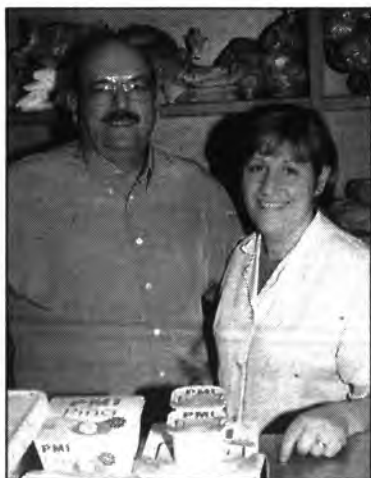
Llicenciat en Veterinària.
Membre del Royal College of Veterinari Surgeons

Carrer del Cirerer, 2

Tlf./Fax: 971 479 354

07008 Ciutat de Mallorca

Urgències 910 065 742

Fa 23 anys que en Tolo Morei i la seva dona Encarna Pérez regenten el Forn de Pa Crist Rei al Viver. Els seus pares, Antoni Morei i Maria Alsamora obriren aquest forn fa 65 anys.

Fa 35 anys que en Miquel Salom de sa Creu Vermella regenta la Barberia Salom al Viver. A la foto amb en Toni Martorell i en Josep Soriano que es el cap dels porters del Lluís Sitjar. (Controla les portes d'entrada al cap del Mallorca). És una barberia on se parla de futbol i de bicicletes.

Fa un any que la doctora Sílvia Garcias Leonetti d'Argentina regenta la Consulta Dental Viver. A la foto amb la seva ajudant Glòria Maria Méndez de Madrid.

Fa 10 anys que en Francesc Coll i el seu fill Joan regenten la Barberia Joan Paco al Viver.

EL VEL DE MAIA (7)

Retxes

PERE GRI

Quasi no ens adonem quan ens endinsem en la foscor, per això en el moment que en Fructuós entrava el seu cotxe dins Son Banya no tenia pensaments tenebrosos, simplement era conscient que havia d'anar molt alerta amb la policia.

Trobar al "pistatxo" no li resultà difícil, ja que la primera persona a la qual va demanar per ell assenyala cap a una de les barraques, la que més bona pinta tenia, dient-li que era allà. Tocà a la porta, i sentí que li deien que passàs. En entrar va veure un home d'una trentena d'anys assegut damunt una camilla que feia un mains. Aquest li demanà

què volia, i en Fructuós preguntà: tens delícies de Colòmbia?

Veig que t'envia el meu amic Exuperi, respongué el "Pistatxo". Has vingut a un bon lloc, aviat sabràs perquè em coneixen amb aquest malnom, perquè som una mina. Tenc la millor cocaïna del món, m'arriba directament de Colòmbia en avió, i no m'ha trobat mai la policia, som molt espavilat. I tu, qui ets?

Em dic Fructuós, digué, i no he provat mai la cocaïna, som només fumador de porros. Però en voldria tastar de la teva, si segons dius és tan bona.

Molt bé, Fructuós, té, cala d'aquest canut.

Li allargà la mà perquè fumàs, i en Fructuós, encara que no tenia moltes ganes d'emporrar-se aquell dia, perquè com sabem la xocolata libanesa l'havia deixat completament estupefacte, en pegà sis o set calades.

I ara, afegí el "Pistatxo", et convidaré a la teva primera retxa de coca, i no te'n vendré fins que em puguis dir què en penses del meu producte.

A continuació, es ficà la mà al butxacó de la camisa i en tragué una bosseta d'aquella pols blanca. Es tragué també un ganivet i n'agafà un poquet, per fer dues retxes. Ho posà tot damunt un mirallet que hi havia allà devora. Llavors agafà un bitllet de deu mil pessetes per poder-ho esnifar. El deixà a n'en Fructuós dient-li: tu primer.

Aquell pegà tan bé l'esnifada que amb una sola respiració s'acabà la retxa. Tot seguit, digué: guai!

Passà més de mitja hora xerrant amb el "Pistatxo", i començant a sentir els efectes de la cocaïna. Els primers minuts, quedà al·lucinat amb un poster dels Rolling Stones que hi havia penjat allà davant.

Sexe, droga i roc and roll, pensava.

Bona, bona, bona, repetia. És molt bona, me'n pots posar vint mil pessetes, digué, però sense advertir al gitano de la procedència dels doblers que li donava per aquella droga.

El "Pistatxo" el serví, i llavors agafà els dos bitllets de deu mil pessetes que li allargà en Fructuós, sense mirar si eren falsos. Els posà amb un grapat de doblers que es tragué també del butxacó de la camisa.

Un cop tingué la cocaïna, el nostre personatge abandonà ràpidament Son Banya, dirigint-se cap a ca seva, pensant que s'havia d'aturar a una papeteria per comprar una llibreta on escriure el seu diari, i a una botiga a comprar molts d'aliments per omplir la gelera.

Havia començat el seu període de "dolce vita", sense problemes de diners, gràcies a la màgia. No obstant, en Fructuós no sabia en aquells moments si seria capaç de complir l'objectiu polític que li havien marcat les bruixes; aconseguir la independència dels Països Catalans, i de rebot la d'Euskal Herria.

Saber per on començar ho anà esbrinant entre retxa i retxa de cocaïna, i porros i més porros de la xocolata libanesa, durant dues setmanes, en les quals quasi no va sortir de ca seva.

Pogué comprovar com el tros d'haixix, àdhuc després de fumar-ne més de cent canuts, encara es conservava sencer.

No passà el mateix amb la cocaïna, que s'acabà devers el desè dia. Així i tot, dins el seu pis en Fructuós feu nombroses troballes de doblers, en descobrí per tot, tant a la màniga de la camisa, dins el rellotge quan anava a treure la xocolata, a la cuina i al bany.

Tot això és un gran misteri, pensava. No sabem com acabarà, i el que jo he de fer és assaborir-ho a cada minut, i sobretot, estar disposat a fer tot el que sigui necessari per aconseguir la gran finalitat del conjur. Ω

Europa de les Nacions: ERC-UM

PER JOSEP SERRA. PRES. D'ESQUERRA REPUBLICANA-MALLORCA

El pacte PNB-ERC-EA-UM per a les properes eleccions al Parlament Europeu suposa l'exemplament d'un marc de relacions entre partits que no representa únicament la suma de vots per aconseguir representació, sinó que també comporta una determinada visió de l'espectre polític i uns posicionaments que es mouen entre objectius finals i pragmatisme "realista".

EA ha estat un soci tradicional per a ERC, com UM ha estat una aliada del PNB, i tant els uns com els altres hem sabut valorar adequadament els avantatges d'una entesa, molt superiors -en qualsevol cas- als inconvenients d'una confrontació entre forces que en certa manera comparteixen una determinada visió del context polític.

El fet que ERC i EA no signassin la Declaració de Barcelona va obeir a la desconfiança respecte dels dos partits "grans" (CiU i PNB) i el seu més que possible interès per instrumentalitzar electoralment l'esmentada iniciativa. Pel que fa a CiU, ja duim una vintena d'anys sentint la mateixa cançoneta d'unes exigències que finalment mai no es posen damunt la taula de negociacions amb el govern espanyol, a la vegada que hem de sentir que el president Pujol ens repetesqui continuament que "a Madrid ens trobarem" i que CiU treballi sistemàticament per intervenir en la política espanyola i enfortir un determinat projecte d'Espanya. En relació al PNB, els fets han demostrat que és un partit amb voluntat de treballar per al poble basc, sense intervenir en els afers interns del poble espanyol, i amb una clara voluntat d'aprofundir en una política d'alliberament nacional que passa inexcusablement pel reconeixement per part del Parlament espanyol del dret d'autodeterminació que preconitza l'ONU.

En el seu moment, la Federació d'ERC de les illes Balears

i Pitiüses va felicitar UM per les seves propostes a l'entorn de la Declaració de Barcelona i la seva adequació a la nostra realitat territorial. Som plenament conscients que no podem obviar Madrid mentre no recuperem l'autogovern que ens van sostreure amb els decrets de Nova Planta i que només podrem considerar com a tal quan disposem de la sobirania suficient per poder gestionar els nostres propis afers i puguem tenir presència directa a Europa, la qual cosa vol dir no haver d'agafar un vol Palma-Madrid per negociar sobre les nostres necessitats, sinó pujar a un Palma-Brussel·les per exposar en primera persona quin és el nostre posicionament i quines són les nostres exigències.

La presència d'ERC i d'UM a Europa suposa la presència de les Balears i Pitiüses al Parlament Europeu; també comporta, d'altra banda, una política d'entesa entre forces nacionals implicades en la defensa dels interessos del nostre poble, ben enfora de les orientacions d'aquells partits que es troben supeditats als interessos de les seves centrals ubicades a la capital del regne d'Espanya. Ω

ÒMNIUM CULTURAL

Si a Catalunya existeix el deure de conèixer el castellà,

Per què

no s'accepta, també, el deure de conèixer el català.

?

CATALUNYA,

Religió

Iran: prohibicions i mancances

En aquest Estat integrista hi ha un interès creixent pel cristianisme entre la població i molta gent prega als cristians de deixar-los entrar als locals cristians per saber-ne més, però les lleis vigents imposen duríssimes sancions a les esglésies que permetin l'entrada de **musulmans**.

El caps cristians iranís es troben consirosos del que pot esdevenir cas que el règim integrista esdevingui més obert, car si les sancions fossin anul·lades, certament molta gent acudiria a les esglésies, però manquen del material i personal escaient per atendre'ls.

Txetxènia: talibanització

La nova república islàmica txetxena ha encetat també un camí de progressiu confessionalisme integrista. Els cristians hi són minoritaris i la majoria són russos o eslaus.

El passat 9 d'octubre fou segrestat el pastor rus Alesi Sinikov a Grozny. De 42 anys, és el cap de l'església baptista d'aquella capital, de 170 fidels.

Jordània: tolerància

Jordània és un dels estats de l'àrea musulmana amb major índex de cristians nominals (cap al 10-15%). Més de la meitat de la població és d'origen palestinià.

Fa poc ha estat concedit als cristians el dret a classes de religió a les escoles públiques, abans reservades en exclusiva a l'islam.

Uns altres estats tolerants de l'àrea són Síria, Palestina, Tunísia o Txad.

Kurdistan lliure: reviscolament, violència i misèries

El 2 principals partits polítics del Kurdistan Lliure, el P.D.K. i el P.U.K., han garantit, si fa no fa, la llibertat de religió.

A les esglésies de Caldea i Assíria, tradicionals de la zona, molts de llurs bisbes i clergues encoratgen llurs fidels a llegir la Bíblia. També a muntó cristians expatriats i locals parlen de l'Evangeli a llurs veïns, generalment musulmans.

Aquest reviscolament origina una demanda més forta de literatura cristiana. Els un desitgen saber-ne més, uns altres s'interessen pels kurds a la Bíblia (identificats raonablement amb els antics medes, destructors del cruel imperi d'Assíria) o per la història de l'Església assíria). Durant els primers '90 foren obertes un grapat de llibreries cristianes. Un clergue assirià feu fa poc: *El nostre poble ha llegit més aquests darrers 3 anys que no pas durant les 3 generacions anteriors*.

A l'Àsia, com en l'antiga Roma, se torna a martiritzar els cristians

Al febrer del '97, dos cristians foren linxats a Xaglaw, vora Arbil. Un dels responsables cristians declarà: La sang cristiana va barata, ací. La gent creu que si hom mata un cristià no fa cap mal, res punible. Simplement hom mata algú que darrera no té recolzament ni poder.

El 21-4-97, Mansur Husseín, un dels encarregats de la llibreria d'Arbil, era assassinat d'una bla al cap.

Els cristians kurds s'han trobat quasi incomunicats amb la resta, bé per guerres o sancions, que els afecten tant

com a l'Iraq, per la grossera política occidental contra Iraq. Per manca de mitjans materials i morals, molts no troben més eixida que l'emigració. A les acaballes del 96, després d'un atac de l'exèrcit iraquí i l'amenaça d'una invasió general, 6000 kurds que havien treballat pel govern americà i per ONG's occidentals se n'anaren als Estats Units. Molts

d'ells eren cristians nous i llur marxa representà un dur cop per a la comunitat cristiana del Kurdistan Lliure.

La resta han restat al peu del canó. Jusuf Matti, per exemple, l'únic pastor protestant kurd-iranià, decidí quedar-se malgrat les agressions contra la seva església (setembre '97) i les amenaces a ell i la seva família. Ell, sa muller i sa parròquia continuen coratjosament a evangelitzar entre el kurds.

Durant els darrers anys, els cristians kurds foren formats en les tècniques d'impressió offset i pogueren furnir a les llibreries una literatura cristiana variada. Vint-i-set títols diferents foren publicats en àrab i kurd i alguns en arameu, la vella llengua bíblica en que parlava Jesucrist als apòstols, llengua també dels cristians assiris. Els tiratges van de 250 a 2500 exemplars.

Un client de la llibreria cristiana de Dohuk declarava: *Abans de llegir la Bíblia, jo era un gatet tímida, però un pic l'he llegida, em sent fort com un lleó*

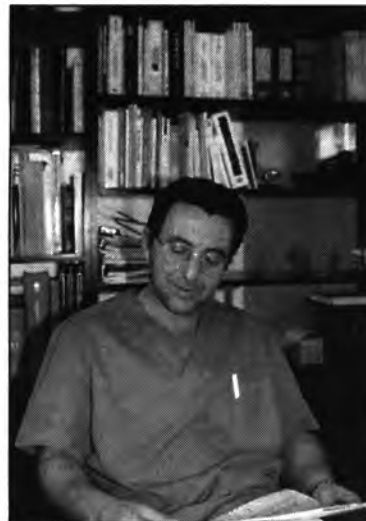
Nigèria i Biafra

Els igbos són potser l'ètnia més cristianitzada de l'actual Nigèria. La majoria són catòlics. També és la que té més evangelistes entre els protestants. A finals del '60 perderen la guerra per la secessió de llur rica àrea (amb altres tribus) sota el nom de Biafra. Des de la gran fam de la guerra i repressió de la desfeta, els igbos pateixen un estat de discriminació colonial tan o més aguda que la de Madrid contra els Països Catalans (autovies de peatges, fuga d'indústries, control de les forces armades, beques i centres d'ensenyament, atur, etc.) Els mateixos igbos parlen

obertament d'un autèntic *apartheid* contra l'antiga Biafra per part dels governs militars musulmans Hausses, que controlen l'aparell estatal nigèria, terriblement corrupte.

Les tensions religioses i ètniques entre la multitud de grups lingüístics i nacionals de Nigèria són fortes. L'anglès és idioma oficial; l'ibo, tot i ser molt parlat, sols es conegut (escrit) per un 30% dels igbos.

El poder haussa ha intemtat sovint d'imposar la *xaria*, tot i ser els musulmans minoritaris a Nigèria. Quan hi ha campanyes evengelístiques, de vegades els integristes musulmans hi ataquen i hi ha enfrontaments violents i crema d'edificis religiosos. Ω

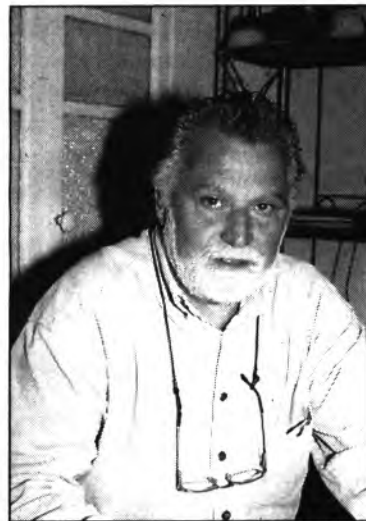
Fa 7 anys que en doctor Miquel Crespi va obrir la Clínica Veterinària Viver.

Fa 14 anys que les Germanes Munuera regenten la Perruqueria Saló 2000 al carrer de l'Arxiduc Lluís Salvador de Ciutat.

Fa 7 mesos que na Maria Oliver ha obert la perruqueria Oliver al carrer de la Reina Maria Cristina de Ciutat.

Fa 22 anys que n'Antoni Mir de la Sole-dat regenta la Botiga de Mobles Masís al carrer de l'Arxiduc Lluís Salvador de Ciutat. Tlf. 971 751 986

ARXIDUC

VENDA I COL·LOCACIÓ
DE VIDRE PLA I DECORATIU

VIDRIERES
ARTÍSTIQUES

C/. Arxiduc Lluís Salvador, 117
Tel. i Fax: 20 70 46
Tel. 29 34 54

07004 PALMA - MALLORCA

CROISANTERIA ARC IRIS

C/ Jaume Ferran, 34 (devora Plaça de Braus)
Tlf. 971 762 101 Ciutat de Mallorca

Tio Canya

c. regomir, 18-22 08002 barcelona
telefon: 93 451 83 95
e-mail: tiocanya@domini.net
http://domini.net/tiocanya/

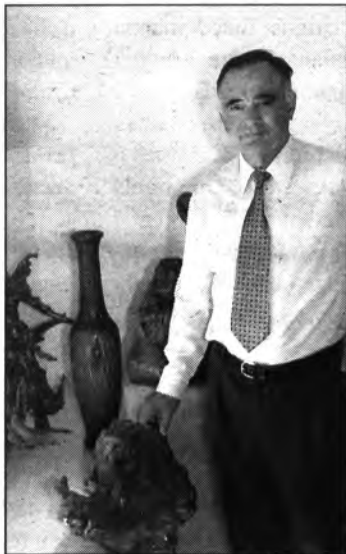
FIRA DE SANTA MARIA DEL CAMÍ

Fa 15 anys que n'Esteva Mestre de Vilafranca té un viver de tres cuartons a Sa Punta, dins el terme de Petra. Fa mercats i fires de Mallorca.

Fa 33 anys que en Jaume Martorell de Binissalem ven mel i hidromel al mercat de Santa Maria.

Fa 35 anys que n'Antoni Muntaner, que té un magatzem de llenya a son Ferriol, quan troba una arrel que li agrada, la talla, la poleix i en fa una escultura. És la primera vegada que exposà a la Fira de Santa Maria, Tlf. 971 428 658

En Miquel Sastre, de Sastre Perruquers va treure cadires i pintes al carrer per arreglar els seus clients el dia de la Fira de Santa Maria.

Citacions

RECALL DE QUIM GIBERT.
LLICENCIAT EN PSICOLOGIA
PER LA UAB

"Un 14% dels espanyols se confessa anticatalà, actitud repartida per igual a totes les ideologies. Tot i que és més perceptible entre els andalusos i els electors del PP.

El 81% no es declara anticatalà, malgrat que no garanteix algun tipus de refús.

El 39% dels entrevistats que viuen a Catalunya admeten ser anti-catalans". Enquesta feta per l'Institut Opina i publicada a *La Vanguardia* el setembre de 1997.

-**Autoodi:** sentiment de vergonya que pot tenir algú per posseir les qualitats que menysprea el seu propi grup. **Kurt Lewin**

-El segle XX ha estat el més cruel segons **Gabriel Jackson**.

-**"València és la barbàrie. L'agressió constant als catalans. Això s'ha anat conreant a poc a poc i aquí no s'ha volgut veure fins que tenim el problema davant els nassos.**

València és una ciutat invertibrada, inculta, amb moltes contradiccions i complexos irracionals que brollen en agressions cap a tot, sigui Barcelona o Madrid". **Carles Santos**, pianista de Vinaròs, *La Vanguardia* 25-9-97.

-**"El més preocupant és que es va perdent la por a manifestar l'anticatalanisme. Es fa evident en cada decret i decisió contra la unitat de la llengua. Miquel Martí i Pol, poeta, AVUI 29-10-97.**

-**"Renegar contra els catalans és encara una senya d'identitat espanyola", Alfons Quintà, AVUI 12-1-96**

-**"la realitat política depèn molt de la realitat informativa. A Catalunya no es podrà crear una realitat política diferent de la que tenim sense una premsa diferent". Salvador Cardús, sociòleg, El 9 Nou de Vic, 28-8-98**

-**"Els catalanoparlants abdiquen sistemàticament del català davant el primer castellanoparlant que se'ls posa a tret", Salvador Cardús.**

-**"El burro porta la càrrega i no se'n sent, refranyer popular.**

-**"La verité c'est bon pour la santé", anunci del metro de París. Ω**

Fa 20 anys que el matrimoni Caballero de Segovia-Celsa, fa agricultura ecològica a un tros de terra de Costitx. Són els creadors de les parades en cretall. El senyor Caballero de Segovia és el secretari de l'Associació pel Foment de l'Agricultura Ecològica (APAE), amb una vintena d'associats. 971 513 305

Fa 3 anys que en Francisco Garcia regenta la Botiga de venda de Cotxes Motor Auto Les Columnes a la barriada de la Plaça de les Columnes de Ciutat. És concessionari exclusiu a les Balears de les marques de cotxes petits (no es necessita carnet de conduir) AMICA, CASALINI I ERAD. Tlf. 971 463 013

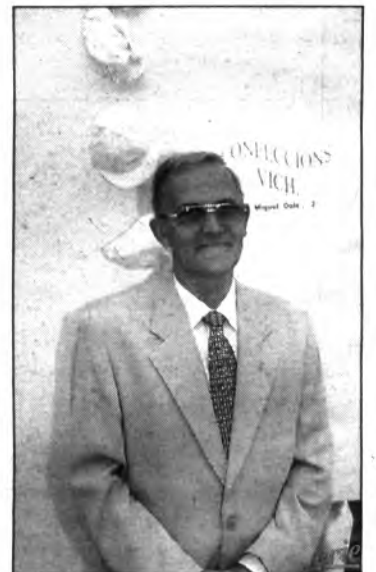
L'ONG Balears Solidari, recollí fons per Kosovo a la Fira.

Representants de l'Associació ADELA, foren presents a la Fira de Santa Maria. ELA, es una malaltia que paralitza els músculs a les persones.

Fa 3 anys que na Maria Àngels Vidal regentà la Botiga L'Arç Natura a Santanyí. Tlf. 971 653 001

Fa 20 anys que en Bernat Colomar i la seva dona regenten la Botiga de Confecció Vic a Santa Maria del Camí.

TOLDOS CARMONA
CARPINTERIA DE ALUMINIO EN GENERAL

Tel. 629 97 74 87 - 971 74 34 79 • C/ Gran Via n° 61 Ca'n Pastilla

L'esperit republicà

El genocidi dels Kosovars. Fem fora les caretes

EN JOAN QUETGLES, PROFESSOR DE FILOSOFIA

Allò real que clama venjança al cel és el que veiem cada dia als informatius: les interminables columnes dels que fugen del terror que els provoca l'exèrcit i la policia serbis, un exèrcit i una policia l'objectiu primordial dels quals és, precisament, aconseguir que les poblacions albaneses abandonin en massa el seu propi país, Kosovo. També hem de considerar com a reals les denúncies de crims sistemàtics contra la Humanitat: incendi de les cases, segrests, tortura, assassinats, forçaments de dones, mutilacions, privació criminal d'aliment, deportació (la pròpia Administració de l'Estat invalida la Llei i esdevé un gang gegantí)... Sens dubte, som espectadors impotents del genocidi més gran i més escandalós de la postguerra.

FEM FORA LES CARETES. "Les caretes", en el sentit que n'hi que es posen la careta pacifista per ocultar unes altres intencions. I "fer-les fora", és a dir, posar de manifest les vertaderes intencions del discurs "pacifista".

Que el Papa de Roma faci un discurs lamentant la guerra i demanant la pau, sembla que estaria dins la normalitat i que no hauria de sorprendre. Però, en aquest cas, el Papa fa un discurs sospitós, a parer meu. Dic que aquest discurs sembla una careta; que amaga les vertaderes intencions. Va el Papa i, dirigint-se a tot el Món, demana que s'aturi la guerra. Dit així, es pot entendre com a una oració - un prec que es fa a Déu -, a la manera que es prega "alliberau-nos de qualsevol mal". Però el Papa dels catòlics romans no es limita a pregar davant el Món; alhora, com a autoritat mundial, fa unes propostes polítiques molt concretes: demana que s'aturin els bombardejos de l'OTAN sobre Iugoslàvia, que els governants dels països de l'OTAN aturin la guerra i cerquin solucions

per la via diplomàtica. Essencialment, aquesta petició coincideix en la que fan els Patriarques de l'Església ortodoxa, així com també coincideix en les exigències dels governs rus i xinès; i també amb la dels dirigents del Partido Comunista de Espanya (Vaja!, això podria semblar una nova Internacional de comunistes i ex-comunistes). Hem de tenir present que els dirigents del Govern i de l'Exèrcit de Iugoslàvia són, majorment, ex-comunistes. Per cert, he comprovat que una bona colla de feixistes també aprofiten el tema per fer la campanya pel seu compte (L'infiltrat d'En Milosevic al Diari de Balears, sense brida, fa una orgia contra En Clinton, els Estats Units i l'OTAN. Entusiasmat per la seva pròpia audàcia, arriba a qualificar de "neteja ètnica" als bombardejos de l'OTAN).

En fer una demanda política concreta - aturar els bombardejos -, el Papa dels catòlics fa un discurs que, objectivament, amaga o posa en segon terme la qüestió essencial, la del genocidi dels albanos-kosovars a mans dels serbis. Des de McLuhan, sabem que el mitjà és el missatge. Si allò important és aturar la guerra, resta implícit que tot allò altra que no és "la guerra" és secundari. És a dir, que "Allò primer i Mal Absolut" que és el Genocidi, passa a segon pla, com si "allò nou", la Guerra, reclamés la prioritat i la urgència. Podria ser que el Papa quan diu "aturar la guerra" vulgui dir "totes les accions de guerra que es donen als Balcans" i que al seu pensament també hi ha la "guerra a Kosovo". D'una manera o altra, el discurs del Bisbe de Roma no pot superar dues objeccions. Primera, no pot ignorar que els mitjans de comunicació varen començar a parlar de "guerra" i de la "Guerra dels Balcans", a partir de l'inici dels bombardejos. Segona, no és propi anomenar "guerra" a les accions de l'exèr-

cit serbi a Kosovo. A això on diu "neteja ètnica", deportació, genocidi, massacre, però no "guerra".

Els comunistes espanyols "exigeixen" que s'aturi la guerra. Fan una denúncia explícita - i tòpica - del militarisme de l'OTAN i de l'imperialisme nord-americà. El seu líder, En Julio Anguita, denuncia que s'ha conculcat el dret internacional, que s'ha violat la carta de les Nacions Unides. Que és inadmissible que una organització militar - l'OTAN - intervingui militarment contra un Estat sobirà. A les manifestacions d'aquest 1 de maig, els sindicats espanyols - CCOO i UGT - clamaven contra l'OTAN i contra Milosevic. En resum, tots ells proposen l'atur dels bombardejos i la solució del conflicte per mitjà de converses de pau.

"Converses de pau", "negociar un acord", "via diplomàtica", demanen. Per una banda condemnen En Milosevic, i, alhora, demanen que el Gran Criminal sigui l'interlocutor de les converses de pau; per què, si no negocien amb En Milosevic, amb qui ho faran?

Tots ells fan com si no sabessin que fa 10 anys que hi ha converses i negociacions per aconseguir una pau duradora als Balcans. I que des del 95, les converses i negociacions amb En Milosevic es donen quasi sense interrupció. Tots aquests "pacifistes" esmentats deixen de banda la pregunta primordial. Si el Govern de Iugoslàvia - En Milosevic - no s'avé a firmar un acord sota la terrible pressió de les bombes, de quina manera es pot aconseguir sense fer recurs a la força armada? On es manifestaven aquests pacifistes, quan els servís de Bòsnia massacraven poblacions musulmanes senceres? Sembla que tampoc volen recordar que la pau - els acords de Dayton - es va aconseguir gràcies a la decidida intervenció dels Estats Units. Els dirigents serbis

- i, en especial, En Milosevic - han fet ostentació de burlar els acords internacionals sempre que els ha escaigut. Vegem el text neutre i objectiu de la GEC, suplement del 98; referit a Iugoslàvia, al conflicte de Bòsnia, diu: "A mitjan 1992... Iugoslàvia continuava donant suport als servís de Bòsnia i Hercegovina en la guerra que els enfrontava a croats i musulmans. Atès que la pressió internacional li impedia d'intervenir directament en el conflicte, l'estratègia de Iugoslàvia es basà en el subministrament d'armes als serbo-bosnians... amb la vista posada en una futura ane-xió a Iugoslàvia... L'embargament... imposat sobre Bòsnia... per a impedir el proveïment d'armes als contendents afavoria clarament als serbo-bosnians".

Al moment present, en contra de les caretes pacifistes, l'única esperança dels refugiats kosovars descansa en la capacitat ofensiva de l'OTAN. Els kosovars esperen que els servís tirin la tovallola, que les tropes de l'OTAN ocupin Kosovo, que tot seguit s'iniciï el retorn en massa dels refugiats, i que amb l'ajut internacional es faci la reconstrucció del país, així com de tota la regió dels Balcans. Per altra banda, l'esfondrament de l'hegemonia militar de Sèrbia ha de suposar la fi d'un llarg malson. Així ho esperen els croats, els bosnis, els eslovens, la minoria hongaresa de Voivodina, els montenegrins, els albanesos, i, particularment, els albanos-kosovars (Per a informació per Internet: www.kosovapress.com). Jo pens que la raó de la Història, al moment present, es a favor de les nacions balcàniques. Veurem si és així.

Llavors, hem de concloure que l'acció de l'OTAN contra Iugoslàvia és convenient? Jo entenc que és necessària. Un agressor, un despot criminal, només pot ésser aturat per mitjà de la guerra. En Bertrand Russell, a la I guerra mundial, fou el gran campió contra la guerra - fins al punt que va patir penes de presó a Anglaterra -; però a la II guerra, En Russell va fer una crida bèl·lica ardorosa contra l'amenaça del nazisme. Va considerar que tota proposta de "negociacions de pau" amb En Hitler implicava l'acceptació, de facto, del "mil·leni nazi". Ω

Contra la repressió practicada pel Govern Serbi i contra els atacs de l'OTAN per l'autodeterminació de Kosovo

ANTONIO GALA (ESCRITOR); MIQUEL FERRÀ MARTORELL (ESCRITOR); XAVIER RUBERT DE VENTÓS (FILÒSOF); MIQUEL LÓPEZ CRESPI (ESCRITOR); ISABEL CLARA SIMÓ (ESCRITORA); ANTONIO LUCHETTI (ESQUERRA UNIDA I ALTERNATIVA); PABLO CASTELLANOS (IZQUIERDA UNIDA-PASOC); AGUSTÍN MORENO (EJECUTIVA DE LA CONFEDERACIÓ SINDICAL DE CCOO); MANUEL ZAQUIRRE (SECRETARI GENERAL USO); JOSÉ MARIA OLAIZAOLA (SECRETARI GENERAL CGT).

Desde la solidaritat amb el poble kosovar, els sotasignants ens dirigim a l'opinió pública amb la voluntat de contribuir a la recerca d'una pau democràtica

Hem de rebutjar els atacs de l'OTAN contra Sèrbia i Montenegro -duts a terme, una vegada més, amb un obert menyspreu del sistema de les Nacions Unides- per dos tipus de raons. El primer tipus es refereix als objectius reals de l'Aliança: salvar d'una manera mesquina la seva imatge deteriorada per la fàtua retòrica i la imprevisió dels seus dirigents. No poden anar més desencaminats els que a aquestes alçades pensen que l'OTAN té cap preocupació pels drets menyspreats de la majoria albanesa de la població kosovar.

El segon tipus de raons ens remet a un problema de vulgar ineficàcia. Les accions de l'OTAN semblen fetes a mida per accelerar de molts dels escenaris que el "Grup de Contacte" declarava volia evitar. Entre ells, la desestabilització de Macedònia, de Montenegro i de la República Sèrbia de Bòsnia i,

especialment, aquesta nova i fatal onada de neteja ètnica -una inquietant realitat avui a Kosovo. Per si això encara fos poc, ni tan sols estem en condicions d'avaluar, en un altre pla, quines poden ser les conseqüències d'un eventual esfondrament de l'Estat Iugoslau.

Però res del que hem dit rebaixa un pèl la responsabilitat que correspon als governs de Sèrbia i de Iugoslàvia en la gestació i desenvolupament de la crisi. El president Milosevic -al qual han donat suport durant anys els mateixos països que avui l'ataquen- és el principal responsable de la desintegració violenta de l'Estat federal Iugoslau. La impresentable abolició de l'autonomia de Kosovo l'any 1989 i la introducció d'un règim d'apartheid, és en l'origen de la crisi actual que és, sobretot, el reflex de la puixança d'un nacionalisme agressiu i xenòfob.

En aquestes condicions -les d'una comunitat humana, els albanesos de Kosovo, sotmesa a un menyspreu constant dels seus drets cívics i a una forta repressió a la que van oposar el 1997 amb un gran moviment de desobediència civil- és de justícia continuar reclamant la retirada de totes les unitats militars i policiaques que el règim serbi manté a Kosovo i el reconeixement immediat del dret d'autodeterminació per a la regió. Cldria recordar, per cert, que ni el "Grup de Contacte" ni l'OTAN no reconeixen aquest dret, la qual cosa afegeix una acció negativa a les seves gestes. No hi ha una sola dada que faci pensar, finalment, que la intervenció internacional que coneixem -duta a terme, una vegada més, amb menyspreu absolut pel sistema de les Nacions Unides- pugui resoldre cap problema a Kosovo. Ω

Fa 25 anys que n'Higini Piñero regenta el Taller Higini a la barriada de la Plaça de Braus de Ciutat.

Fa 21 anys que el matrimoni Sastre-March va obrir el Taller Xapasport, de xapa i pintura a la barriada de la Plaça de Braus de Ciutat.

Fa 18 anys que en Miquel Àngel Cifre de Pollença va obrir el Taller ASM a la barriada de les Plaça de Braus de Ciutat. En Miquel és representant d'Olimpia d'aire condicionat i fa el servei tècnic d'AEG, electrodomèstics. Tlf. 971 209 912. A la foto amb els seus mecànics.

Fa 2 anys que en Pere Marín d'Alacant ha obert el Taller Marín de cordat de cadires i balancins de bova o reixeta a la barriada de la Plaça de Braus de Ciutat. Tel. 971 209 225

Pere Felip i Buades, candidat a la presidència del Govern Balear

"Vull representar al mallorquí que no estam subjectes a manipulacions"

Entrevistam al destacat i veterà líder del moviment ciutadà Pere Felip i Buades, el cap de llista al Parlament Balear, per la Coalició Treballadors per la Democràcia

- Per quin motiu vos presentau a les eleccions?

- La meua motivació és clara. Me present per representar, a tota la gent que, com jo mateix, som lliures. No estam subjectes a manipulacions, som impermeables a les intoxicacions dels mitjans de comunicació, no ens deixam enganyar pels manipuladors a sou dels poders fàctics, econòmics, polítics, religiosos, socials, etc., que estant a sou, no dubten a utilitzar tots els mitjans a la seva disposició: d'informació, de censura i altres per tal d'aconseguir dur l'opinió pública a opinar fins i tot en contra dels seus propis interessos, moltes vegades sense adonar-se'n.

- El seu poder es gran. Vos contaré una anècdota: record una pel·lícula, l'argument de la qual era sobre la guerra de Cuba. En una escena se contava la difícil situació en que es trobaven els dos protagonistes, Gary Cooper i Maleleine Carrol, assetjats en una possessió per tropes espanyoles. Quan més difícil se'ls presentava la situació, arriben els reforços, a cavall. El cas és que el cine es va convertir en un clamor d'aplaudiments, per part del públic mallorquí, celebrant el triomf dels seus protagonistes, mentre que per tot arreu caiem morts i ferits els soldats espanyols que pretenien capturar-los. Això passava a una sala de cine de Ciutat, tota plena de mallorquins. Curiosament, els soldats que queien delmats per la cavalleria dels Estats Units, eren, en la seva majoria mallorquins. I els qui s'alegraven de la seva mort, eren també mallorquins, potser parents seus. És clar que aquests mateixos compa-

tristes i parents dels soldats derrotats, no volien que els passés res als "bells" Gary Cooper i Madeleine Carroll, alabats i enaltits prèviament per uns mitjans de comunicació que havien aconseguit el "miracle": que els propis mallorquins festejassin la mort dels seus compatriotes i parents, a mans de gent forastera.

llengua, en la seva identitat. He d'aclarir que la responsabilitat, es dels mitjans de comunicació. Els mallorquins, igual que els espectadors de la pel·lícula esmentada hem estat enganyats de manera continuada. Al poble mallorquí li agrada que l'enganyin, que li prenguin el pel, que li donin pel...

- No sou massa dur amb el mallorquí no conciençiat?

- Pens que no. Jo veig el mallorquí no conciençiat, com el fumador que no se conforma en enviar-se el fum, sinó que aconsegueix que de fum ens en enviem tots.

- Pareix ésser que denunciava la manca de llibertat d'expressió.

- Qualque cosa d'això hi ha. Mirau. Hem enviat cartes o informacions a diferents mitjans de comunicació que no han estat publicades. Curiosament tots aquestes escrits eren en defensa de la legítima mallorquinitat. Eren escrits en defen-

sa de la cultura, de la llengua i del patrimoni de Mallorca, dels mallorquins. Afortunadament, en període d'eleccions, si que puc exercitar, de manera total, la llibertat d'expressió.

- Lo mal és que, tanmateix, el ciutadà reacciona com l'espectador de la pel·lícula esmentada. Total i absolutament manipulat, vota a aquell "guapo" que el maltracta, al qui no protegeix la llengua, ni la cultura, ni el patrimoni. Vota, precisament al qui el roba, al qui apallissa als defensors dels seus valors tradicionals i patrimonials que queden delmats i fora de combat. Però això s'entén... Al cap i a la fi, nosaltres som els "lletjos", som els maltractats pels poders fàctics. Ω

- Que voleu dir amb aquest relat?

- Es evident que ara mateix, la situació es repeteix. Els mallorquins segueixen tirant pedres damunt la seva teulada. Segueixen aplaudint, votant i estimant a aquells que els persegueixen, roben, oprimeixen, maltracten, vexen, espolien... I ho fan sense reflexionar, abandonant-se a l'engany manipulador dels mitjans de comunicació que els adormen, que els llancen contra els seus mateixos germans.

- Explicau-vos millor...

- Em referesc a la incapacitat que té el poble mallorquí d'adonar-se primer i rebel·lar-se després de l'explotació que pateix en el seu patrimoni, en la seva cultura, en la seva

Esquerra Republicana

Ciudadans Pels Països Catalans

Tecnofonia s.l.
Distribuidor Oficial de TELYCO
Grupo Telefónica

Telyco Lluçmajor

Antoni Maura, 57 b.
Tlf: 971 121 083
Fax: 971 664 046
07620 Lluçmajor

Tecnofonia s.l.

Servei Tècnic Post venda TELYCO
07007 Reis Catòlics, 33 Ciutat
Tlf. 971 27 34 06
Fax: 971 25 02 71

Telyco Arenal

Trasime, 16
Tlf. 971 269 310
Fax: 971 269 310
07600 s'Arenal

L'antifranquisme a Mallorca. V LLIBRE

1976: El P"CE i el PSOE pacten amb el franquisme reciclat l'abandonament de la lluita per la República i l'autodeterminació. (II)

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

A nivell de lluita pels seus drets nacionals, el Principat, Euskadi i Galícia porten la flama pel recobriment de la seva llibertat.

Però no avancem esdeveniments. Els anys 74, 75 i, especialment, 1976, marcaren una fita importantíssima en l'avenç de la consciència anticapitalista i nacionalista radical dels pobles de l'Estat.

A nivell de lluita pels seus drets nacionals, el Principat, Euskadi i Galícia porten la flama pel recobriment de la seva llibertat.

Ara ja no es demanava simplement "llibertat" en abstracte, dins la línia de respecte del sistema d'opressió capitalista que propugnaven en Carrillo i el PSOE. A Mallorca els carrillistes del P"CE s'encarregaven de predicar la reconciliació nacional amb els franquistes reciclats (parlar a favor de Girón i la Confederación de Ex-Combatientes hagués estat massa fort, evidentment!). Al final, tota aquesta gent acabà acceptant la bandera de Franco, la "sagrada unitat d'Espanya" i la monarquia que ens havia imposat el dictador, essent els més ferotges enemics dels partits de l'esquerra nacionalista i revolucionària mallorquina (parlam d'organitzacions tipus OEC, MCI, PSM, PORE, CNT, etc). Els seus pamflets, els seus atacs inquisitorials contra les idees republicanes i el marxisme revolucionari, arribaren fins en el moment actual, quan, posseïts encara per aquesta dèria obsessiva, atacaren l'autor d'aquest article (vegeu el diari Última Hora, 28.IV.94, article (?) titulat Sobre l'antifranquisme a Mallorca). Article (?) que fa evident (vint anys després dels fets que narram!) el seu odi i ràbia visceral contra tot allò veritablement revolucionari i anti-feixista que ha donat la lluita del nostre poble. Signaren també el pamflet en contra de l'esquerra revolucionària i en defensa de la nefasta política de renúncies i traï-

En aquest edifici (cantonada Antoni Marquès Marquès amb el carrer Blanquerna) tengué lloc la reunió fundacional de la revista dels comunistes de les Illes (OEC) "Democràcia Proletària", a l'avantguarda sempre del nostre desllurament nacional i social.

des carrillistes els senyors Gabriel Sevilla, Bernat Riutort, Gustavo Catalán, José M. Carbonero, Jaume Carbonero, Ignasi Ribas, Antoni M. Thomàs i Salvador Bastida.

Ningú mínimament format o coneixedor de la història no pot creure que a Nin en el 37 o als revolucionaris mallorquins que no traïrem la lluita per la República, l'autodeterminació i el socialisme, ens pagava la policia de Franco.

Se seguida que començaren els atacs contra el meu llibre (L'Antifranquisme a Mallorca, 1950-1970), nombrosos ciutadans i ciutadanes, organitzacions socials i culturals, partits d'esquerra, sindicats, personalitats de la cultura independents, sortien en defensa de les idees que expressava en tal obra. El dossier de premsa fent referència al llibre arribà en poques setmanes a les dues-centes trenta pàgines. En el número del 27 de maig al 2 de juny de 1994, a la secció "Tribuna" de la revista Migjorn, Una ciutadana escrivia sota el títol de Mentides carrillistes: "Senyor director: voldria expressar la meua sorpresa en constatar els barroers atacs que senyors com Antoni M. Thomàs, Albert Saoner o Ignasi Ribas dediquen -defensant Carrillo- a tots els

homes i dones que, des de l'esquerra revolucionària lluitàvem per la llibertat, la República -que ells traïren- i el socialisme. És una brutor inclassificable dir que els antifranquistes que no eren del seu partit (els grups esquerrans) "foren utilitzats més d'una vegada per a tractar de debilitar des del franquisme sociològic, i de vegades des del franquisme policíac, el Partit Comunista".

Tothom sap que amb aquesta mena d'afirmacions el PCE exterminà a la Catalunya de l'any 37 el POUM i el gran dirigent obrer català Andreu Nin. Considerar "agent de la policia" qui no pensa o no actuava com els defensors del carrillisme no té cap mena de lògica, i la mentida dels Ribas/Saoner només produeix fàstic i indignació. Ningú mínimament format o coneixedor de la història no pot creure que a Nin en el 37 o als revolucionaris mallorquins que no traïrem la lluita per la República, l'autodeterminació i el socialisme, ens pagava la policia de Franco. La mentida és tan evident que fa riure.

M'admira també la confusió política d'aquests fervents defensors del claudicant carrillisme davant el franquisme (varen vendre quaranta anys de lluita del poble per una poltrona). En la seva carta contra el company M. López Crespí (UH, 28-IV-94) comparen Andreu Nin (el dirigent del POUM assassinat d'un tret al clotell per la direcció del PCE a Madrid l'any 1937) amb Dimitrov (un sicari a les ordres de Stalin). És d'ignorants comparar la víctima amb els botxins. Sembla mentida que hagin estudiat història! El mateix podem dir de comparar el gran poeta Vladimir Maiakovski amb Dimitrov. ¿Què tenen a veure un poeta revolucionari que es va haver de suïcidar perseguit per la policia política de Stalin, amb Dimitrov? ¿Confusió intencionada? ¿Ignorància històrica? Els Ribas,

Saoner, Carbonero o Riutorts, s'han lluitat amb aquesta demostració ben palesa de mala intenció contra qui (en López Crespí) sempre ha ajudat tots els grups d'esquerra mallorquins. Veritat que tothom sap a Mallorca".

Si la meua tasca té cap valor i cap utilitat, aquests constitueixen a retornar al poble una memòria llargament patida i llargament silenciada. No hi tenc altre mòbil. Si els sap greu als culpables, jo no hi puc fer res: no vaig ser jo qui traí el poble. "Passeu aquest full, germans, i redacteu-ne de similars" (típic full volant del front rus, 1917).

Enlairar la bandera de Franco i portar-nos a l'actual corrupció política ha estat tot el que aquests "senyors" han aconseguit trair la lluita popular.

Enhorabona pels resultats obtinguts amb la defensa del carrillisme!

"La ruptura històrica i política amb la generació de revolucionaris dels anys trenta i quaranta féu que tractéssim de camarades als hereus dels assassins de R. Luxemburg i K. Liebknecht, dels bolxevics, de Nin i de milers i milers de revolucionaris" (Ramon Molina)

L'historiador Ramon Molina, membre del Centre d'Estudis d'Història Industrial i director del Museu de sa Pobla, deia (parlant del paper dels PCs oficials i la socialdemocràcia), en una entrevista que li vaig fer per a la revista El Mirall (núm. 60, pàgs. 44-47): "Consideràvem a la socialdemocràcia i inclús l'estalinisme com a organitzacions obres -tot i considerant-les reformistes i oportunistes- i ens oblidàrem que representaven la més bestial i perillosa força contrarevolucionària mai coneguda. La ruptura històrica i política amb la generació de revolucionaris dels anys trenta i quaranta féu

L'ANTIFRANQUISME A MALLORCA V LLIBRE

de M. López Crespí

Cada quinze dies a L'ESTEL (d'agost del 1998 fins a l'agost del 1999)
Per demanar números endarrerits, telefona al **971 26 50 05**

E P U I

**PARES, EDUCAU-ME EN
CATALÀ, A MALLORCA
HI HA EL MEU FUTUR**

1976: fotografia d'una assemblea clandestina de militants de l'OEC. Mentre els partits de la dreta antiesquerrana encara no existien o no feien res pràctic pel nostre desllurament nacional i social, els revolucionaris de l'OEC eren sempre els primers en la lluita per l'autodeterminació i la República.

que tractéssim de camarades als hereus dels assassins de R. Luxemburg i K. Liebknecht, dels bolxevics, de Nin i de milers i milers de revolucionaris".

I, a Mallorca, els hereus dels assassins d'Andreu Nin, de l'extermi del POUM, la CNT i la criminalització de l'esquerra revolucionària mallorquina en temps de la transició eren precisament els Saoners, Ribas, Antoni M. Thomàs, etc, etc.

1976 és un any qualitativament revolucionari. En tots els aspectes. Burgèsia i reformisme varen veure que els seus plans de conservar l'essencial del capitalisme i de la dictadura estaven en perill.

1976 és un any qualitativament revolucionari. En tots els aspectes. Burgèsia i reformisme varen veure que els seus plans de conservar l'essencial del capitalisme i de la dictadura estaven en perill. La gent ja no s'escoltava els delegats elegits en les eleccions sindicals dels temps del franquisme (des d'on el PCE provava de mantenir les lluites obreres i populars en un marc acceptable per als franquistes reciclats). No. Ara, és l'assemblea, l'òrgan decisiu de la lluita. Ningú no pot fer res d'esquena d'aquest nou poder popular que es consolida amb força pertot arreu. És l'origen primigeni de les primeres Comissions Obreres, quan encara no havien estat desvirtuades pel PCE.

Sorgeixen amb més força que mai els comitès de tipus soviètic (assemblearis), que no tenen res a veure amb les pràctiques dels antics càrrecs sindicals. Un ampli moviment s'estén arreu de l'Estat. És quan, a Mallorca, la gent de Plataformes Anticapitalistes i de l'OEC, conjuntament amb anarquistes, membres de les JOC, cristians de base, trots-

quistes i militants d'altres partits revolucionaris, convoquen les primeres assemblees obreres en el ram de la fusta (Manacor), en el de la sabata (Inca, Lloseta), hosteleria i tots els sectors de producció, residència o estudi.

He parlat en altres capítols de la feina feta pels principals responsables dels nostre front obrer (Margarida Chicano Sansó, Joan Coll Andreu, Antònia i Antoni Pons, Guillem Coll, Domingo Morales, Jaime Bueno, Martí Perelló i un llarg etcètera que no podríem detallar mai per moltes pàgines que tenguéssim a la nostra disposició; les assemblees a barris (amb homes i dones com en Jaume Obrador, en Paco Mengod, na Maria Sastre, etc). Tots els fronts de lluita (el camp, els instituts, la universitat, Sanitat, etc) assimilen aquestes formes de democràcia directa (Democràcia Proletària, serà el nom que portarà la nostra principal revista clandestina). Com vaig explicar en el seu moment (vegeu el meu llibre L'Antifranquisme a Mallorca, 1950-1970, pàg. 95): "La reunió constitutiva del consell de redacció la férem a casa meua, en el carrer Antoni Marquès... Entre d'altres que ara no record, hi eren present en Mateu Morro (l'actual batle de Santa Maria), la periodista Gina Garcías -que havia militat amb nosaltres al Principat-, en Pep Capó (Secretari General Adjunt de la PIMEN) -aleshores màxim responsable polític de l'OEC. Em sembla que també hi devia ser n'Antoni Mir o en Biel Matamales com a delegats dels estudiants. El delineant Monxo Clop Molins era l'encarregat dels aspectes tècnics de la publicació (una de les millors de la clandestinitat antifranquista, en paraules dels historiadors Antoni Marimón i Miquel Martín). Moltes seccions (cultura, política estatal i internacional) anaren a raure a les meves mans. Els pseudònims

que més sovint hi vaig emprar foren: Tomeu Torrens, Teresa Isern, Felip Cladera, etc.)".

Res no passa per als fantasmals organismes unitaris de l'oposició, que -si exceptuam el cas excepcional de l'Assemblea de Catalunya- no representen gaire cosa i, això és el pitjor, són un vertader entrebanc per a la lluita obrera i popular.

En l'assemblea i la seva posterior coordinació, el poble treballador, els estudiants, els barris, havien trobat una forma d'organització i de combat adients per a aquella situació especial de crisi de la dictadura. A partir d'aquell març de 1976 (abans s'havia fet també a Vigo l'any 1972), el consellisme assembleari es consolidà i avançà. S'anava retrobant, recuperant a poc l'antiga tradició consellista del moviment obrer esborrada de la història per l'estalinisme i els partits que li eren afins (entre ells, el PCE). Tots els avenços que es faran en el camí d'acabar amb la dictadura terrorista del capital s'aniran concretant en assemblees, comitès de coordinació entre fàbriques, barris o centres d'ensenyament. Es quan sorgeixen les famoses coordinadores de fàbriques en lluita, coordinadores de barris, coordinadores de facultats, coordinadores de pobles... en les quals participen activament els homes i dones de l'OEC i les Plataformes Anticapitalistes. Tomàs Echave, membre del nostre partit, és, entre molts d'altres, un destacat dirigent d'aquesta lluita històrica que s'esdevé a Vitòria per la llibertat i el socialisme.

Res no passa per als fantasmals organismes unitaris de l'oposició, que -si exceptuam el cas excepcional de l'Assemblea de Catalunya- no representen gaire cosa i, això és el pitjor, són un vertader entrebanc per a la lluita obrera i popular. També es fa

ben evident que si es vol aturar el pas a la Revolució, a l'autodeterminació i independència de les nacionalitats oprimides, el primer que s'haurà de fer, és acabar amb aquests organismes sorgits de la base i que només responen a la base que els ha elegits (Assemblea, òrgan decisiu! és el crit de combat d'aquells moments). Aquesta (els comunistes ho anirem comprovant en la pràctica de cada dia) serà la feina de carrillistes i socialdemòcrates. El que no pot fer la policia del règim (cada vegada li costa més intentar-ho) -dissoldre assemblees, blasmar contra la revolució socialista, atacar la democràcia prolerària i popular-, ho fan els homes tipus Pep Vílchez, Antoni M. Thomàs, Manolo Cámara, etc, que el carrillisme té en bona part dels indrets on es combat el capitalisme i el feixisme.

Ramon Molina, antic dirigent trostkista mallorquí, en una entrevista que li vaig fer per a la revista El Mirall (número 60, pàgs. 44-47) explica molt bé el paper contrarevolucionari i anticomunista d'elements com els abans esmentats: "Per als que visquérem activament la política dels anys de la transició una cosa era clara: l'única força social

articulada que s'oposà a la dictadura fou la classe obrera i no era gens estrany que tota mena d'arribistes que aspiraven a alguna participació en el poder fessin escola i acabessin dirigint alguna organització obrera (almanco de nom), però si afegim l'assimilació de la cultura política dominant de l'esquerra -i era el PCE qui dominava la producció i difusió de literatura política i els moviments sindicals- no ens pot estranyar la brutalitat burocràtica de l'actual poder. *La preservació de l'exèrcit, l'aparell judicial i funcional, la monarquia, i fins i tot la bandera franquista no són més que anècdotes que no oculten el vertaderament bàsic: es tractava de protegir l'Estat de l'onada de mobilitzacions obreres dels anys setanta; l'esquerra i gran part de l'extrema esquerra es comprometeren a fons per primer desviar-les i després desmantellar-les; pagaren el preu de la quasi desaparició, però feren la seva feina i després el PSOE pogué iniciar la tasca d'esclafament sistemàtic de tot allò que s'havia avançat mitjançant les lluites il·legals durant el franquisme. Realment els obrers són els que més han perdut durant la transició".* Ω

Ramon Molina (PORE) l'any 1976. El partit de tendència trotskista PORE va ser criminalitzat (igual que el PSM, l'OEC o el MCI) pel franquisme reciclat i pels partits promonàrquics (PCE i PSOE especialment) que havien pactat amb els hereus de la dictadura

**el lleu de tots
mereix un
respecte
FORA FUMS!**

M a l l o r q u í !

La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, és oficial a Mallorca. Els teus fills tenen el dret i el deure de saber-la. Exigeix escoles catalanes al teu poble o barriada.

Fa 2 anys que en Cèsar Margarit de Muro d'Alcoi regenta la Botiga PC BOX al carrer de l'Arxiduc Lluís Salvador. És una cadena de botigues estesa arreu de l'Estat espanyol, però, sobretot als Països Catalans, que és on se troba més avançada la tècnica d'ordinadors i d'internet. Tlf. 971 759 934

Fa un any que en Lluís Miró regenta el Taller de Joieria Lluís Miró Sastre, al carrer Manuel Sanchis Guarner de Ciutat. Abans tenia el taller al carrer de Jaume III.

En Lluís Acosta és un dels propietaris del Restaurant El Viejo Vizcacha a la barriada de l'Obelisc de Ciutat. Despatxen la cuina argentina.

Fa 5 anys que n'Antoni Cladera de Maria de la Salut és el director administratiu de la Cooperativa Hediferva a la barriada de l'Obelisc de Ciutat. És una cooperativa de venedors ambulants, d'aquests que trobem per les places i mercats dels pobles.

Fa 3 mesos que na Rosa Beteta de Conca regenta el Bar 1992 a la Plaça Fleming de Ciutat. Abans de divorciar-se regentava amb el seu home el Restaurant can Riera de sa Pobla i l'Hostal de Campanet.

Fa un mes que en Juanjo Ferretjans ha obert la Botiga de retolació i disseny gràfic Art i Color a la barriada Fleming de Ciutat. Abans estava al carrer dels Homs. Tlf. 971 750 435

Fa un mes que n'Elisabet Capó i n'Antoni Garcia s'han associat per obrir la botiga El Món Natural de Driade a la Plaça d'Alexandre Fleming de Ciutat. Venen medicaments naturistes, fan cursos etc. Tel. 971 208 409

CARTES AL DIRECTOR

El bisbe no vol restituir ni una sinagoga

Dia 14-04-99 vaig llegir a l'Última Hora: "Unos operarios hallan restos humanos mientras excavaban una zanja en Palma". I on? Com, De qui eren les restes? Perquè?. Jo us ho diré.

Les restes foren trobades al carrer Pelleteria, al cor de l'antic Call de Ciutat. Foren trobades de la manera més penosa que se m'ocorre: varen ser desenterrades de la seva sepultura per a fer-hi passar unes canonades d'aigua. De qui eren aquelles restes? Ben probablement d'uns jueus que vivien a la zona. Sabeu perquè? Això és el pitjor: damunt del cementiri jueu s'hi va construir tot un barri. Allà hi havien viscut en pau els jueus de Mallorca, i després ho feren, atemorits, els conversos, els xuetes i tota la seva descendència. I tot perquè un dia, cap al 1391, (una vegada acabat el casal català a la Corona d'Aragó) uns senyors varen decidir acabar amb tota una raça i amb les seves arrels culturals. L'Església Catòlica va confiscar les seves pertinències. Els jueus molestaven, incomodaven, no practicaven els costums catòlics; alguns es contaven entre les persones més riques i amb més estudis de l'illa... i això no convenia a qui detectava el poder!

Potser el lector pensi: - I a mi que m'importa? Jo no som xueto!. Heu de saber que la majoria de mallorquins porta sang jueva. No obstant això, sembla que ningú no farà res per aquest cos trobat, ningú investigarà res, ni li faran la prova d'ADN i totes aquestes coses que hom fa quan es troba un cadàver "important". Ningú no demanarà on rauen enterrades les seves despulles perquè no té nom. El més probable és que ni tan sols tenguí descendents: els intolerants es varen encarregar de matar-los a quasi tots, robar-los la vida, al cultura, els costums, al religió; s'encarregaren d'apropiar-se dels seus negocis, de les seves botigues, de les seves cases i de les seves sinagogues.

L'Església Catòlica quasi no ha demanat disculpes, no ha complert amb el deure de penedir-se dels seus errors ni ha aixecat la veu per dir: "nosaltres hi érem, en aquests crims, hi vàrem contribuir de valent".

Avui, la Comunitat Jueva de Mallorca té una sinagoga petita, fosca i llargaruda. Com que ara hi fan obra, s'han de reunir a cases particulars i a centres cívics. Mentrestant, el bisbat té esglésies tancades que havien estat sinagogues. No se'ls ha ocorregut d'oferir-los un lloc per reunir-se i molts menys tornar-los ni una mínima part del patrimoni que els va robar.

Tristament, al bisbat, els jueus vius l'importen tan poc com els morts. Senyor bisbe, si li resta un bri

de consciència, recordi que Crist també era jueu. Ω

TXUS

Carta oberta als poblers

Benvolguts conciutadans: Vos escric aquesta carta per recordar-vos que el primer consistori democràtic de sa Pobla d'ara fa 20 anys que fou presidit pel Senyor Rafel Serra Company, en Tianet al Cel sia i el regidor Bartomeu Siquier, es metge Mestres, Déu el tenguí en la glòria, aquest darrer va proposar en un plenari on jo hi era, la possibilitat de conservació d'un molí de treure aigua i una sínia, la qual cosa es va aprovar per unanimitat. Ara, al cap de 20 anys, encara no s'ha dut a terme aquest acord. Allò que diu el refrany: *paper banyat*.

Avui, a finals d'abril, passant per la carretera de Muro, a l'indret on es construeix l'estació del tren, he vist que quedarà una parcel·la triangular, on segons m'han dit se farà una plaça aparcament de vehicles. I jo he pensat que el bell mig d'aquesta plaça, si podria posar el monument amb la sínia que és el símbol, juntament amb el molí de treure aigua de la nostra pagesia. D'aquesta manera, els vells, la joventut i les generacions que vendran podrem contemplar aquest tresor que muntaren els nostres padrins, avui desaparegut de les nostres marjals, que tant va ajudar a la prosperitat de la gent de sa Pobla.

Esper que aquest suggeriment, sia acollit pels partits polítics que se presenten a les eleccions municipals a sa Pobla. Ω

Guillem Crespi Pons (Cremat)

Ja està be de Feria de Abril

No puc comprendre com es pot permetre l'abús d'una cultura damunt d'una altra. A mi m'agrada visitar llocs i conèixer els seus costums. Ara, ha de ser quan jo vull i al lloc que vull. El que em posa negra és haver de suportar una festa imposada al més pur estil feixista dels anys quaranta per un poble opressor que m'obliga a aprendre la seva llengua. Vergonya em faria si fos un polític illenc, estar a una "caseta" fent propaganda del meu partit. Però com diem en mallorquí: "a plaça tot se ven".

Per això, i perquè no vols una festa que no té res a veure amb la teva cultura, i en canvi t'agradaria una Fira de les Illes que gaudís com a mínim de les mateixes subvencions oficials que la *Feria de Abril*, et deman, amic lector que enlloc de cantar *por soleares*, et passis els vestits de *lunares*, els serrells i el *finito* per l'entrecreix. Que no visitis *La Feria*, que no votis pels partits que hi van o que hi tenen caseta. Que demanis una Fira d'Aquí i

que visitis les fires i festes que ja es fan a Ciutat i als pobles; que recolzis tot allò que tenguí relació amb la nostra cultura.

I si com diuen els castellans i algun mallorquí: "si no hubieramos venido a Mallorca aun iriais con carro y mula", contestau-los que més val una mula que estira un carro que un ase caminant cap enrera.

TXUS

Resposta de l'Ajuntament de Santa Margalida a les declaracions d'en Pinet

Sr. director,

Antoni Mas i Forners, tècnic de l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Santa Margalida, vistes les declaracions del Sr. Monjo (a) *Pinet*, aparegudes en la primera plana la vostra publicació (*l'Estel*), i com a persona encarregada per l'Ajuntament de Santa Margalida de l'organització dels actes d'agermanament amb Tàrbena, amb el vist-i-plau del Sr. batle de Santa Margalida, vull exposar el següent:

1. No és cert que el batle de Tàrbena no permetés que la gent de Santa Margalida entràs en el local del Sr. Pinet. Ningú ens va dir en cap moment aquí on havíem d'anar o deixar d'anar.
2. Ningú de l'Ajuntament de Santa Margalida té cap notícia que el Sr. Monjo hagués fet cap tràmit oficial on amb l'Ajuntament de Santa Margalida per dur a terme l'agermanament entre Tàrbena i Santa Margalida, per molt que el Sr. Monjo afirmi que "ell havia estat qui, des de fa temps, havia propiciat aquest agermanament. La primera persona que es va adreçar a l'Ajuntament de Santa Margalida per iniciar els tràmits per a l'agermanament entre Tàrbena i Santa Margalida varen ser els tarbeners Amando i Consuelo Molines, que vingueren a Santa Margalida en visita privada, en la qual tractaren aquesta possibilitat amb els membres del consistori de Santa Margalida, i la varen proposar al batle de Tàrbena, el Sr. Josep Tomàs Mascaró Monjo, al regidor de Cultura, el Sr. Joan Ripoll, i a la resta del consistori, que l'acceptaren de bon grat.
3. Ningú de l'Ajuntament de Tàrbena va dur "els margalidans a dormir i a menjar a un hotel de la costa" tot i que "hi havia famílies disposades a al·lotjar-los a les seves cases". Just el contrari: va ser precisament el batle de Tàrbena qui es va oferir a allotjar-nos a cases particulars d'aquesta població, però l'Ajuntament de Santa Margalida va considerar més convenient fer nit a un hotel de

CARTES AL DIRECTOR

la costa, i això per dos motius: 1) Per no ocasionar molèsties a la gent de Tàrbena (érem una quarantena de persones); 2) Per facilitar els desplaçaments, ja que el dissabte també havíem de visitar diferents pobles descendents de mallorquins: la Vall de Gallinera, Llíber i Xaló, població amb la qual Santa Margalida també està agermanada (el 80% dels primers pobladors de Xaló eren margalidans).

4. Per molt que digui el Sr. Monjo, si el regidor de Cultura de Tàrbena, en Joan Ripoll, va dir "que els mallorquins repoblaren Tàrbena i el voltants l'any 1609, perquè a Mallorca hi havia molta fam", no va dir res que fos mentida, malgrat que el Sr. Monjo afirmi que això "no és veritat". Com a historiador -i un dels pocs que m'he entretingut a estudiar el fenomen de l'emigració mallorquina cap a València- puc dir que els inicis del segle XVII foren anys de molt males collites a Mallorca. Des del darrer quart del segle XVI, la producció de cereals es va estancar atès que s'havien posat en conreu terres molt dolentes, que en pocs anys començaren a minvar els seus rendiments. Aquest estancament, en les primeres dècades del segle XVII, va donar pas a la minva de les collites. Aquesta situació, atès que el gruix de les terres estava en molt poques mans, sobretot de nobles i aristòcrates, va fer que empitjoràs la situació dels qui no tenien terra a bastament o no en tenien, que eren la gran majoria de la població. Això motivà que aquests fossin anys de males collites i de fam. Precisament de l'època de la repoblació, de l'any de 1613, data la dita mallorquina "ha quedat més espantat que es blat de l'any 13", que fa referència a la pèssima collita d'aqueix any. Vists aquests fets, és ben comprensible que molts de mallorquins, entre aquests prop de 400 margalidans i margalidanes, acceptassin l'oferta dels senyors feudals valencians per a repoblar les terres de la Marina Alta i Baixa, que havien quedat despoblades després de l'expulsió dels moriscs.

5. Volem agrair la càlida acollida i les atencions que ens va dispensar la gent de Tàrbena durant els actes d'agermanament, que cap dels assistents de Santa Margalida podrem oblidar mai.

6. Finalment, amb la finalitat que aquesta resposta tenguí el mateix ressò que les declaracions que l'han motivada, sol·licitam la seva publicació en la vostra revista en el mateix lloc que les declaracions del Sr. Monjo (a) Pinet. Ω

Santa Margalida, 26 d'abril de 1999
Antoni Mas i Forners

Vist i plau
el batle

Antoni del Olmo Dalmau

Rabieta del batle de Tàrbena

Senyor director de l'Estel, vos preguem la publicació d'aquesta carta:

No se si se'n recordarà de mi perquè tan sols ens hem vist uns minuts fa devers un any, el dia que vostè ens vengué a fer nòs una visita llampec a l'Ajuntament de Tàrbena a fi d'aconseguir la nostra subscripció al seu periòdic.

Soc el batle de Tàrbena vaig a queixar-me jo també.

En l'editorial titolat "Pobles d'Alacant", de l'Estel del 15 d'abril vostè inclou vuit fotografies de restauradors o empresaris amb informació adient en tots els casos menys en un. Dic que la informació no és adient perquè vostè ha col·locat com a editorial sota la foto del seu amic "coral" diverses opinions sense donar-se la pena de contrastar-les.

El que em preocupa no és la queixa de Pinet, que no se si és d'ell perquè no la firma i al qual no crec necessari contestar. El que trobe més greu és que un director de periòdic tinga la poca professionalitat (o la poca vergonya) d'incloure comentaris molests, que dona per bons, sense assegurar-se primer de la seua veracitat. De veritat se sent vostè capaç de venir a reprotxar-me que jo no hagi permès que els margalidans entraren en el local de Pinet? Podria informar-me de quines són les famílies que haguereu pogut allotjar els nostres quaranta hostes? Sap vostè de qui va ser la decisió de dormir fora del poble? Està vostè segur que menjaren a un hotel de la costa? Si vol competir amb el regidor de cultura de Tàrbena, s'haurà d'estudiar millor la història: l'expulsió dels moriscos (i no dels moros) la va decretar Felip III, l'any 1609 (i no Felip II), mort l'any 1598).

Crec que vostè ha comès un error de negligència (o de mala fe) no demostrant l'interès que cal per un acte tan important i singular com és el retrobament del poble de Tàrbena amb els seus orígens: el batle no està disposat a permetre que alguns frivolitzim sobre el tema amb tanta soberberia i a benefici d'ell.

Sent molt comunicar-li que l'Ajuntament que tinc el gust i l'honor de presidir no necessita per ara, contribuir amb diners de tots a recolzar aquest tipus de premsa, Li demane que cancel·li la nostra subscripció. Salutacions. Ω

El Batle,
Tomàs Mascaró i Monjo

Contesta del director de l'Estel al batle de Tàrbena

Benvolgut senyor batle:
Sent molt que amb les declaracions del Pinet, hàgiu agafat una tan

gran rabiada, cosa no gens estranya ja que com tothom sap a Tàrbena i a 60 quilòmetres a la rodona, teniu un plet amb el Pinet a fi de treure'l del seu establiment de restauració, propietat de l'Ajuntament que vos presidiu.

I és clar que me'n record de vos. Me vàreu rebre ben amablement, us vaig fer una foto i unes preguntes que sortiren publicades a l'Estel i me'n vaig anar com un llamp després de fer-vos la subscripció a un periòdic en la nostra llengua, cosa que possiblement no haviéu fet mai ni tornareu a fer, donada la vostra condició de batle per un partit espanyolista com és ara el PSOE, enemic declarat de la nostra llengua i dels seus mitjans de comunicació.

Que fos en Felip III qui signà el Decret d'expulsió dels moriscs (a Mallorca diem moros a la gent de la moreria i no entram en detalls que no venen al cas), i no son pare en Felip II, no té massa importància, només hi ha una dotzena d'anys de res, que tan Milosevic i amic de fer neteges ètniques era un Felip com l'altre.

Com veieu, senyor batle de Tàrbena, no us he dit poc professional, ni poca vergonya, ni negligent, ni persona de mala fe, encara que possiblement teniu tots aquests defectes i encara més.

En això de mostrar poc interès pel vostre poble, anau ben errat de contes: en el número de dia primer d'abril d'enguany vaig fer un ample comentari de l'agermanament de Santa Margalida i Tàrbena, acompanyat de tres fotos amb vos i els batles present i passat de santa Margalida, exemplar que vaig repartir de manera gratuïta per les cases del vostre poble, mentre que vos, mai no heu mostrat el mínim interès per la meua publicació (llevat de la vostra mísera subscripció de 150 pessetes cada 15 dies) ni us heu dignat de manar al vostre secretari d'enviar-me cap nota o de pegar-me una telefonada.

Mentrestant, el Pinet, el meu amic coral, paga un anunci, que a la vegada que atreu illencs al seu establiment, promociona el vostre poble i ajuda a l'agermanament i coneixement mutu dels catalans de les illes i del continent.

Ah, i comprou un corrector informàtic al vostre secretari i no farà faltes d'ortografia. La persecució que ha sofert la nostra llengua al llarg de més de 300 anys per part dels espanyols fa que hàgiem d'emprar tots els mitjans per tal d'escriure amb correcció. Tampoc us heu de confondre anomenant "Editorial" a un peu de foto.

Amb l'esperança que algun dia ens tornem a veure, i amb el desig de que no us enfadeu massa, rebeu una fraternal salutació del director de l'Estel de Mallorca. Ω

Mateu Joan i Florit.

Són els alumnes i les mestresses de l'Escoleta d'Infants so n'Oliva que gestiona l'Associació de Veïns de la barriada.

Fa 4 anys que na Rosa Capó des Pont d'Inca regenta la Tapisseria Dicapo a so n'Oliva. Tel. 971 290 464

Fa un anys que na Rosalia González regenta la Botiga de Confecció Harmonia de Colors a so n'Oliva. A la foto amb la seva filla Roushan.

Fa 4 anys que na Maria Josep Faus d'Andratx, d'ascendència valenciana, és la secretària de "Lluís Marquina, representacions elèctriques a so n'Oliva. Tel. 971 759 503

Fa un mes que en Rafel Ferragut des Pont d'Inca regenta el Bar Can Biel a so n'Oliva.

Fa un any que na Maria dels Àngel Yeguas regenta la Xarcuteria Embotits i Formatges a so n'Oliva.

N'Assumpció Alcalde és la madona jove d'Instal·lacions Elèctriques ALSA de so n'Oliva. 971 759 503

PETITS ANUNCIS

BORSA IMMOBILIÀRIA

Llog per dies apartament a Palma-nova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

Cerc cases per llogar tot l'any (anys 98/99), amb piscina. Tlf. 864424.

Cediria amarrament al club nàutic s'Arenal a canvi de compartir barca de pesca esportiva. Tlf. 971 74 05 25.

Cerc casa amb piscina, 3 ó 4 habitacions per a temporada d'estiu 1999. Tlf. 971 86 40 91.

Venc pis a s'Arenal prop de la platja. 971262046.

SERVEIS PROFESSIONALS

S'ofereix jardiner amb coneixements de cuina. Demanau per en Lluís. Tel. 604790.

Cerc feina per guardar nins petits a ca seva a a ca meva per les zones de Sineu i Maria. Tel. 525380.

Cerc feina per guardar nins a Can Picafort o Inca. Carrer Nou, 5, Maria de la Salut.

S'ofereix pintor empaperador, econòmic, seriós, ràpid i net. desplaçament per tot Mallorca. Tel. 203239

Pneumàtics Son Ferriol. Equibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. Son Ferriol.

Si teniu qualche vidre trencat, cri-dau al 473819 i el vos posarem tot d'una.

Cerc feina per fer a ca meva. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir, cortines, coixins, etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Netejat i rapidesa. Tel. 771005.

Gabinet de Psicologia. Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

Cerc feina per guardar nins a la comarca de Cala d'Or. Tlf. 842156.

Jubilat de 60 anys, s'ofereix per cuidar jardí, garaix, xalet, etc. Carnet de conduir camions i cotxes. Tel. 971477217.

Cerc al.lota en règim aupair. 28.00 mensuals, cuidar nadó 11 mesos, matrimoni fent feina fora, Cridar de 8-8'30 matí o a partir de les 10'15 del vespre. 971757831.

Senyora de mitjana edat, guardaria nins o ancians a la comarca de s'Arenal. Tel. 971 441 042.

PERSONALS

Atenció, catalans i catalanes independentistes. Vull cartejar-me amb tots vosaltres. Estic boja pel bon rock català: Sau, Els Pets, Lax'n'busto. No us talleu i escriviu a Marta. Indústria, 114-08030 Malgrat de Mar.

Als Països Catalans es fa molt bona música! M'agrada, però, en especial la que surt de Mallorca a càrrec d'en Tomeu Penya. Independentistes, si somnieu en una nació lliure plena de música catalana i de vibracions nostres, escriviu-me: Francesc Bujet. Passeig del Migdia, 32-2-3-17200 Palafrugell.

Ens agràdaria cartejar-nos amb al.lots i al.lotes que com nosaltres estiguin penjats/penjades per Lax'n busto i que defensin la nostra llengua. Raquel Llagostera Costa. Gardènia, 4-08880 Cubelles.

Cercam gent entre els 18 i els 45 anys per excursions, sortides, etc. Abstenir-se els qui vagin de mala fe. Apartat 1.792 Ciutat.

Pensionista de 78 anys, 1'80 d'altària, català. Vull conèixer senyora pensionista entre el 50 i 70 anys, per no estar tot sol. Tenc bona pensió i pis amb 5 habitacions i dos banys. Cerca'm al 462536. Ferran.

Hola! Som una al.lota felanitxera. Som molt independentista, iestic boja pels Sau, pels Ocults i pels Pets. Segur que si m'escriviu feim una gran amistat. Som molt divertida. Adéu. M. Glòria. Carrer d'en Magallanes, 29- 07670 Porto-colom.

Vull intercanviar revistes, còmics, fanzines i adhesius amb tots aquells joves que estiguin orgullosos de tenir sang catalana o basca a les seves venes. Pau Arranz- C/ 2 Volta 31- 07209 Son Mes-quida-Mallorca.

Cerc al.lota fins els 33 anys amb les ungles llargues, romàntica, una femella maca. Escriviu-me a: Oscar, C/Ausias March, 36-6-1 07003 Ciutat.

Jove de 29 anys, fadrí, amb estudis universitaris, agradós i simpàtic, desitjaria conèixer al.lota formal de 20 a 27 anys. M'agrada el ball de saló i som bastant actiu. Anima't i escriviu-me a l'apartat 690 de Ciutat.

Hola, Em dic Raquel i tenc 14 anys. Tenc ganes d'escrivir-me amb gent de 14 a 16 anys. Si vols escriure'm... Raquel González-C/ Ansel Calvé, 13,

1º 3º-08950 Esplugues de Llobregat (Barcelona).

Som un jove de 24 anys, fadrí, cansat d'espanyolistes monàrquiques. Vull cartejar-me amb al.lotes independentistes d'entre 20-28 anys. Som simpàtic, idealista, seriós en temes de parella i català. Prometo respondre. La meva adreça és: Miquel Àngel Rodríguez; Pl. Poeta Juan Boscán, 4-4c; 18013 Granada (Andalusia).

Cerc al.lota sense fills de 22 a 28 anys. Signe Lleó o Sagitari, que sia capaç d'estimar sense traïció. Telefona'm al 512018 dies feiners a partir de les 23 hores.

Atenció: administrativa cerca amigues i amics per a sortides, excursions, i a l'estiu anar a la platja. Bústia Postal 1400-07080 Ciutat.

Cercam músics per a crear una Banda de Música a s'Arenal de Mallorca. Tel. 971 26 17 19. Maties.

Som un alemany de 38 anys, cerc amigues i amics per a sortides i més. També vull estudiar la llengua mallorquina. Escriviu-me a la Bústia Postal 97 - 07080 Ciutat.

Sóc un noi de 31 anys. Solter. No minusvàlid. Voldria mantenir correspondència amb noia minusvàlida que tenguí bon caràcter, culte, es senti sola. Escriviu a la Bústia Postal 163 - 08400 Granollers (Vallès Oriental).

Capritxós, especial, diferent i atractiu jove de 27 anys, cerca dona independent i intel.ligent que vulgui companyia, carícies, massatges i sexe durant les seves estades al principi, a canvi d'ajuda econòmica. Manel 907843901-973603214.

Son un grup de 25 amics de Vila-Real, Castelló. Volem passar, aquest estiu, una setmana a finals d'agost o principi de setembre, a Mallorca. Busquem un lloc que no siga gaire car, casa rural o semblant. Som gent seriosa, i preguem que ens telefonu si teniu un lloc de les característiques que demanem. Elvira Bufom 964 527 451.

Si sabeu a quina botiga puc trobar els autèntics texans catalans *Caliquenyo*, truqueu-me al 971 209 745.

En Martí Bissellach de 31 anys, 178 d'altura, és carnisser a un supermercat de can Pastilla. Cerca al.lota morena per a compartir la vida. 619 881 154

COMUNICATS

La Generalitat de Catalunya ofereix a entitats i de franc llibres, fulletons i material informàtic sobre la nostra història nacional. Per rebre'ls, cal enviar una sol.licitud a la Generalitat fent esment de l'entitat, adreça, telèfon, l'ús que hom en pensa fer i el nom complet del qui fa la petició amb la signatura i segell de l'entitat. Molt indicat per a professors d'història, ciències socials, català, centres d'ense-nyament, biblioteques...

Si vols rebre la revista L'ILLA gratis, la pots demanar a Edicions Bromera, Polígon Industrial, 46600 Alzira. Tel. 96-2402254

Per a tots aquells i aquelles que vulguin lluitar contra l'invasor, contra els traïdors, contra l'exploatació obrera, i per una terra lliure i catalana, els Maulets tenim obert l'apartat de correus 349 C.P. 43480 de Salou (Tarragona), per a qualsevol informació o col.laboració contra l'ocupant.

Si voleu rebre una subscripció gratuïta al Butlletí de la *Fundació per la Pau* (entitat contra l'armamentisme i la guerra) podeu adreçar-vos al telèfon (93) 3025129 o al carrer Pau Claris, 89, Barcelona 08010.

Si voleu rebre llibres en català gratuïts sobre diferents temes d'actualitat, socials o teològics, sols us cal escriure a *Cristianisme i Justícia*, carrer Roger de Llúria, 13, Barcelona 08010, o telefonau al (93) 3172338.

La delegació catalana de la CSEM, grup d'ajut als països de l'Est, fa una crida per enviar roba, menjar, sabates, medicines etc. Per demanar adreces on enviar-ho personalment, podeu adreçar-vos a: Benjamí Planes, CSEM, passatge Miquel Carres, 11, 08206 Sabadell. Tel. (93) 7262 918.

Professora titulada fa classes de solfeig, piano i harmonia. Individuals i en grup. Tel. 756114. Magdalena.

Universitària fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Si voleu intercanviar adhesius, revistes, informació, etc. sobre el tema d'alliberament nacional, escriviu a l'Associació «Xavier Romeu». Apartat de correus, 36. 43480 La Pineda. Tarragona.

El Consell Nacional Català ofereix diversos llibres, gratuïtament, a tot aquell que els els demani, al voltant dels drets i història de la comuna pàtria catalana. Podeu escriure a l'apartat 15.071 de Barcelona-08080.

Si voleu rebre informació sobre les Joventuts d'Esquerra Republicana (JERC), i rebre els nostres butlletins, escriviu ara mateix a: JERC-Illes. Santiago Russinyol 1, àtic. 07012 Ciutat de Mallorca.

Estam interessats en un intercanvi cultural amb persones i institucions dels Països Catalans que desitgin informar-nos sobre el passat i el present del dits països i estiguin interessats en qüestions vinculades a l'Argentina. Escriviu-nos a: Baigorria 1337 .200 Rosario-Argentina.

Acció Cultural del País Valencià i el Bloc Jaume I ja és a Internet. Si voleu intercanviar propostes d'acció i lluita, o informar d'activitats, etc., podeu connectar: ACPV @vlc.servicom-es

Vos recomanem boicotejar les ONG's espanyoles AGNUR España, Médicos del Mundo i Unicef amb els bancs espa-nyols Central Hispano i Banco de Santander que els donen suport.

Subscripcions gratis a còmics en català per a nins de 6 a 10 anys. "El Llaüt de Xàbia" - Apartat 53- Xàbia 03730 Patrocinat pel Magnífic Ajuntament de Xàbia.

Cursos gratuïts de llengua andalus. Podeu adreçar-vos a: LLENGUA (Ensenians a Dittansia de la Yenwa Andalus) P. Pedro Romana, 1-4-2-14007 Còrdova.

Si ques rebre el Puxa Asturias en to casa, y de baldre, sólo tienes qu'enviar la direccion a: Endecha Astur-Puxa. Cai Llangreu, 10, 2º-Xixon 33206-Asturies.

La meva col.lecció té 20.000 adhesius polítics. Faig exposicions. Crec persones que hem facin arribar enganxines de l'Esquerra Revolucionària. Paniello-Apartat 139-22400 Monsó-Osca.

"El Full" és una publicació interna de l'Associació Roca i Ferreres. Si voleu rebre'l gratuïtament comuniquen-us el vostre nom i adreça: Apartat de correus 9247, 08080 Barcelona.

Lluita, la revista de l'independentisme valencià és a Internet: <http://www.estelnet.com/lluïta>.

Si voleu afiliar-vos a sindicats nacionals catalans: C. S. C * 93 4541188.

Oferim de franc cursos bíblics i subscripcions a revistes cristianes en català: Ajuda Evangèlica dels Països Catalans. Apt. de Correus 1.022. 12995 Castelló. Tlf. (964) 207607.

Els Castellens de Mallorca, necessitem gent!! Si t'agrada passar-ho bé. Si vols tenir nous amics sans i saludables. Si t'agrada fer pinya amb un projecte nou: Fes-te Casteller!! Vine a veure'ns!! Assagem els dissabtes a l'Escola d'Adults son Canals. Carrer son Canals, 10. Telèfon 452414, Isidre.

Pintors, escultors, fotògrafs, etc., interessats en exposar les seves obres, així com gent interessada en comprar o simplement en visitar l'exposició del moment, podeu passar pel Cafè es Museu. Carrer Guillem Timoner, 10-Felanitx.

A tots els menorquins que lluiten per l'alliberament i reunificació nacional, si voleu rebre informació sobre el Partit per la Independència (PI) i de la seva branca juvenil. Joves independentistes dels Països Catalans. Escriviu a: Maür-Ruben Vinent. Carrer dels Frares, 49. Cat-07701 Maó.Menorca.

Grup folclòric sense gaire pretensions cerca sonadors i sonadores, cantaires i gent engrescada per seguir fent coses. Actuem alguna vegada, no guanyam gaire, però ens ho passam d'allò més bé. Ens reunim els dimecres a les 20'30 al Rafal Vell (Antiga escola). Som gent acollidora. Trucau al 971 505374

Els nacionalistes interessats per un sistema d'intercanvi cultural i turisme alternatiu per a nacions sense estat, podeu informar-vos a: Turisme Alternatiu: Bústia Postal 1.171 Castelló 12005. Es tracta d'un sistema de llarga trajectòria provada arreu del món, molt adaptable i econòmic.

Les persones interessades en les activitats de les Associacions i clubs

Motos Salom

Jeroni Pou, 9 • Tel. 468136
Tomàs Forteza, 24 • 462686

UNESCO poden adreçar-se a la Federació Catalana de la Unesco: Mallorca, 207-08036 Barcelona. Tlf. 932534367.

Necessitam persones amb idees i ganes de tirar endavant la nostra llengua i la nostra cultura. Associació la Brúxola. Tlf. 93 4353323.

Coleccionau Fanzines? Voleu saber que fan els/les independentistes del Tarragonès? Subscriu-vos al Butlletí del Col.lectiu independentista "El Timbaler de Bruc". Per 600 peles el rebreu cada dos mesos durant un any. Bústia Postal, 7- 43893 Altafulla.

Si us interessen les llengües minoritzades de més a prop, adreçeuvos a: **Llengües Vives**. Bústia Postal 5224/08008 Barcelona.

Si vol rebre l'*Euskararen Berripapera* (en foraster) gratuïtament escriviu a: Hizkunta Politikarako. Wellingtongo Dukea, 2 - 01020 Vitoria-Gasteiz (Araba).

Coleccionista d'adhesius compra, canvia, recolleix material d'esquerra revolucionària o independentista. Coleccionisme I.S.G. Bústia Postal, 135-48980 Santurzi-Biskaia.

Col.laboreu! Ajudeu-nos! Per un projecte de documentació d'indrets de les Illes i dels Països Catalans necessitem targetes postals (noves o utilitzades de "Escudo de Oro" Biblioteca Catalana de Krefeld - Box 1665 D-47716 Krefeld Alemanya. Tel. 07-49215126635.

Classes particulars. Totes les assignatures i tots els nivells. Petits grups. Professors/es titulats. Preus econòmics. Telf. 971467931. Ciutat de Mallorca.

Classes particulars d'hebreu, grec i llatí a tots els nivells. Jordi 971242795

Piano Blues, Jazz, Rock. Classes particulars. Harmonia moderna. 971242795 Nanel.

A tots els valencians que vulguen contribuir a la construcció nacional del País Valencià. L'associació cívica Tirant lo Blanc us espera. Som els nacionalistes valencians. 963879408.

Sóc professor d'una DIWAN (escola bretona) i escric i llig català. Envieu-me informació sobre els Països Catalans, especialment de tema d'ensenyament: Gràcies. Joel Donnat-44, Hent Frinaoudour, Penc'hoad-F-22860 Plourivou Breizh/Bretanya - Estat francès.

El Call, la revista dels jueus dels Països catalans és a internet. <http://www.fortunecity.com/victorian/coldwater/252>.

Acaben d'editar-se els Evangelis segons sant Mateu, sant MARC i SANT Lluc, en versió interconfessional, en llengua catalana, en casettes i CD. El seu preu per joc és de 3.000 ptes. Posteriorment s'editarà l'evangeli segons sant Joan. També hi ha editat tot el Nou Testament en Braille en llengua catalana, i edició interconfessional. Són 22 volums, i es poden demanar a Mn. Joan Magí, Parròquia de sant Pere i sant Pau, 43007 Tarragona.

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL

Nom.....DNI.....
Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ • Escriviu un sol anunci per cupó
• Usau lletres majúscules
• Escriviu dins el requadre el text

Ompliu aquest cupó i envieu-lo a:
L'ESTEL. Apartat de Correus 124. 07600 S'Arenal de Mallorca

RECORDA
Quan hagi llegit aquest periòdic, si no en fas la col.lecció, regala'l a un amic, veí o parent
EL PAÍS HO NECESSITA

BORSA DEL MOTOR

Si vol un cotxe nou de la nostra gamma, véngui en parlaré. Agèn-

PETITS ANUNCIS

cia oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

Venc Harley Davison Heritatge Softail Clàssic. Modelo 95 matrícula IB 1995 BY. Tlf. 971820717.

Venc SEAT 600E, matrícula PM-165487, en bon estat, ITV pasada fins octubre 99. Dues centes mil pessetes. Telf. 971 545 476.

moblada, traster. 7.500.000 ptes. INMALENA. 971771400

Carretera de s'Arenal a Lluçmajor, venc xalet 2 habitacions, bany gran, menjador de 33m, cuina moblada de 19m, plaques solars, possibilitat d'electricitat, cisterna i aljub, piscina petita. 3.500m, 24.200.000 ptes. INMALENA. 971771400

VENDES

Venc piano marca TLEYEL, un quart de coa, en bones condicions. Mig milió de pessetes. Tlf. 939 373 151.

Venc figures d'escaiola noves per decorar o policromar: àngels, betlems, fruites, flors... per lots o a la menuda. Trucau capvespres i vespres al 971 29 44 44.

Lloc cafeteria gran a s'Arenal. Venc aparcament per a dos cotxes, zona escoles de s'Arenal de Ciutat. 971162046.

Zona Pere Garau venc pis 3 habitacions, bany, menjador, cuina

Carretera Galdent venc xalet 3 habitacions, bany, menjador amb ximenea, cuina, terrassa, plaques solars, possibilitat GESA, jardí 2.500 m. 25.200.000 INMALENA 971771400

Carrer sant Bartomeu a s'Arenal venc apartament de 2 habitacions, bany menjador, cuina americana, terrassa 20m, 9.400.000. INMALENA 971771400

Zona Hotel sant Diego venc pis 4 habitacions, bany, menjador, cuina americana, traster, garatge 135m. INMALENA 971771400

S'Arenal i can Pastilla, tenim per llogar pisos i apartaments a partir de 60.000 ptes. INMALENA 971771400

QUIDISCIAMUS

Pel·lícules doblades al castellà 94%	Pel·lícules doblades al català 6%
(dades 1997)	
Pel·lícules subtítolades al castellà 99%	Pel·lícules subtítolades al català 1%
(dades 1997)	

AQUESTA SETMANA EN CARTELLERA

cinema en català 2%	cinema en castellà 98%
------------------------	---------------------------

EXIGEIX EL CINEMA EN CATALÀ
Defensa els teus drets.

(Estatut d'Autonomia, article 3.3 La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes, prendrà les mesures necessàries per tal d'assegurar llur coneixement i crearà les condicions que permetin d'arribar a llur igualtat plena quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya). Actua

Truca a l'OCUC (Organització de Consumidors de Catalunya) (Tel 93 417 30 09), Truca al Sindic de greuges (Tel. 93 301 80 75), queixa't al cinema,....

Plataforma per la Llengua. Tel 93 284 81 03

Exigeix EL CATALÀ a les empreses!

La llengua catalana encara no es una llengua normal. I fem reclamats sovint a les administracions estatals que ja respectessin a les catalanes que la promoguessin, però encara es la pròpia societat catalana la que té la major responsabilitat en defensar la nostra llengua. I la societat catalana som tots i totes tu.

Un dels àmbits on la nostra llengua encara no ha assolit la normalitat és el món de les empreses. els/les consumidors/es hi tenim molt a dir. La legislació vigent ens permet exigir els nostres drets col·lectius en **defensa de la llengua** que ens caracteritza com a poble. De res no ens serveix la legislació si els/les consumidor/es no demanem el que ens pertoca. La darrera responsabilitat és nostra.

Per això, la **Plataforma per la Llengua** et demana que:

- exigeixis** el català com a consumidor a les empreses de distribució
- demanis** productes etiquetats en la nostra llengua
- protestis** a les grans empreses productores que sistemàticament es neguen a etiquetar en català discriminant així a llengua
- demanis** la retolació en català tant a nivell extern com intern, responguis la publicitat gratuïta demanant que te la trametin en català
- demanis** els prospectes o instruccions en la teva llengua

El català no és una llengua inferior a cap altra, però per a fer valer els seus drets és necessari que reclamem la seva presència amb aquestes i altres iniciatives que vulgis portar a terme.

Si et vols comprometre com a consumidor/a en la defensa de la llengua pots col·laborar més intensament en les campanyes que desenvolupa la Plataforma tractant de complementar, mai de substituir, la pressió social que hem d'exigir com a consumidors i consumidores.

PLATAFORMA PER LA LLENGUA

www.plataforma.org
Palma, Mallorca, Ciutat de Palma, Tàrragona, Santanyí

Marilluc Mir

C/ Arxiduc Lluís Salvador, 20
07004 Palma de Mallorca

Tel./Fax 971 75 19 86

RIOSSA

Inmobiliària ■ Immobiliària ■ Immobilien ■ Real Estate

971 250 156
Fax 971 273 353

Adrià Ferrán, 16
07007 Palma de Mallorca
Illes Balears(España)

RESTAURANTE Casa Jacinto

c/ Barranc, 20 • Tel. 40 18 58 • Gènova

Restaurant Cas Carbonè

Dimarts tancat

Ctra. de Manacor, km 28 • Tel. 64 65 04 • 07230 Montuïri

TENNIS SON RIGO

Tennis	Squash
Futbol-sala	Volei
Hàndbol	Mini-golf
Petanca	Tennis taula
Cir. footing	Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
Somtimes • Palma de Mallorca

SERVIAUTO ARENAL S.A.

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes
Tel. 26 81 11 • Fax 74 32 77
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

SERVEI OFICIAL

Transports a Península i Balears

Carrer dels Conradores, 46 • Nau A 1 - Cantonada Muntanya
Telèfons 971 605 097 - 971 604 239 - Fax 971 604 845
07141 POLÍGON INDUSTRIAL MARRATXÍ - MALLORCA

AGENT DE:
Mosca Marítimo, S.L.
Esa Poble de Cargos, S.L. TransMallorca s.a.

Comprau en aquells comerços on us atenguin en català i presentin retolació normalitzada

ERC

Toldos ARAGON

ENVELATS BALCÓ - TERRAÇA - CAPOTES - ENVELATS PLANS - COBERTORS PISCINA - LONES - TREBALLS A MIDA

Aragó, 112 - baixos
Telèfon 27 01 00

07008 - Palma de Mallorca

Toldos FRAU

Carrer de Manacor, 121-C
Tel. 27 85 18
07007 Palma de Mallorca

C R I S T Ò F O R C O L O M

Els aspectes pedagògics i culturals de la biografia de Cristòfol Colom

PER MARINA FERRÀ A-HAMELYNCK

Cristòfol Colom és un personatge polivalent i desconcertant. El seu possible origen ha estat una font de nombroses discussions. A través dels seus textos hi trobam cert component pedagògic i cultural, ja que abans del seu viatge va haver de convèncer els reis de Castella i Catalunya i altres personatges, com diversos savis de la Universitat de Salamanca per tal que li donassin els vist i plau i la subvenció necessària per la seva navegació cap a les Índies, per tal de guanyar els portuguesos en els descobriments de noves terres, els quals accediren a la Índia tot rodejant el continent africà, fins arribar a l'oceà Índic. La ruta seguida per Marco Polo havia quedat tallada degut a la invasió i conquesta par parts dels turcs de l'Imperi Bizantí. Llavors era necessari cercar rutes comercials alternatives entre Àsia i Europa. En aquella època les potències navilières eren Castella-Catalunya i Portugal. Per tant la competició es duia entre aquests països. L'humanisme i renaixement estava començant llavors i la ciència estava avançant amb nous descobriments, com per exemple, que la terra és rodona, fins aquell moment es pensava que era plana. Cristòfol Colom, bon coneixedor de les noves teories emprà recursos didàctics per tal de convèncer la Cort de què trobaria una ruta més ràpida per arribar a les Índies que els portuguesos. El seu pla era travessar l'O-

ceà Atlàntic i trobar-se amb el continent asiàtic, tenint en conte que la terra era rodona i comparant-la amb un ou, ell explicava que si anava cap a l'oest es trobaria amb les Índies igualment. Els reis Isabel de Castella i Ferran d'Aragó s'interessaren pel pla del navegant, i finalment, el 3 d'agost de 1492 parteix del Port de Pals a Catalunya. El 12 d'octubre arriba a territori que ara s'anomena Sant Salvador.

El descobridor era un home amb una vasta cultura i sabia de tot: matemàtiques, astronomia física, cartografia, religió, nàutica... Coneixia diversos idiomes com el català, el portuguès, el llatí, l'italià i el castellà.

Va llegir les obres d'erudits com Averoes, Alfragano (astrònom) Aristòtil, profetes com Daniel, Sacaries, Noé, el rei David, el rei Salomó, Sant Mateu, Sant Gregori, Mahoma, Sant Joan, Ptolomeu, Sèneca, Plini el Vell, Marco Polo, fra Joan Pérez, etc.

Amb els seus coneixements fou capaç de predir un eclipsi, a través dels seus escrits en adonam de l'interès que tenia per la Sagrades escriptures, o la Bíblia en general.

Així doncs, l'Almirall hagué d'enfrontar-se a l'Església Catòlica i a les supersticions dels seus mariners, que tenien la idea de la que terra era plana, i que estaven ben porucs en un viatge que no sabien que trobarien. Però això foren obstacles que va saber superar, amb els seus recursos didàctics, culturals i organitzatius. Ω

El meu Cristòfol Colom

MIQUEL FERRÀ I MARTORELL, SCRIPTOR

L'escriptor nord-americà del segle XIX Washington Irving que va estudiar en profunditat la figura de Cristòfol Colom deia que aquest confiava cegament en la simbologia del seu llinatge. Això vol dir que creia en aquell colom bíblic que volà sobre les aigües amb una branqueta d'olivera anunciant l'acabament del diluvi o en altres mots, l'existència de terra ferma. És curiós que aquesta simbologia sigui exactament la del cognom mallorquí "Colom" (el segon llinatge del meu avi patern) Una dada que vendria a reforçar la teoria d'un Cristòfol Colom mallorquí. Durant tota la meua infància a la sala on fèiem les tasques escolars i jugàvem hi havia un parell d'estampes molt ben emmarcades, fetes a França amb sengles escenes de la vida del descobridor impreses amb vàries tintes quan l'avinentsa del 1892, commemoratiu de la gesta, casta de quadres importats que abundaven aleshores a les cases solleriques. En els meus dies universitaris, en un viatge d'estudis vaig visitar la tomba monumental de Cristòfol Colom a la catedral de Sevilla i també llocs colombians com el monestir de la Ràpida a Huelva i el port de Palos de Moguer. És difícil explicar les emocions i sensacions que aquells indrets em produïen quan els relacionava amb el personatge. Un dels guions que vaig fer per al programa

televisiu "Pat Sagitario", per a T.V.E., ara fa d'una dècada recreo això no hi podia mancar la novel·la "Memòries secretes de Cristòfol Colom" publicada també en aquell

document a l'investigador i historiador francès Luc Arbona, d'ascendència sollerica, per a desenvolupar una interessant teoria del Cristòfol Colom Mallorquí des de la vessant heràldica, amb suport per altra banda de les tesis psicològiques i sociològiques amb tot això voldríem dir que Cristòfol Colom, tal com el veïem, podria ser mallorquí i xueta, amb moltes coses per amagar sobre els seus orígens. No hi vull amagar l'entreteniment i el goig que me produïa anar reunint la documentació i reelaborant l'ambient per tal de poder redactar les dues esmentades obres. Ara quan repàs la col·lecció de papers, llibres antics, edicions rares i objectes de l'època em trobo en les gradacions del "cançoner musical de la biblioteca colombiana" que ens acosta a la música popular d'aquell temps i que vaig escoltar tantes vegades mentre redactava capítols. Aquestes cançons acompanyades amb instruments d'aleshores com la viola "dagamba" tenor i baixa, les flautes de bec els instruments de percussió, les trompes i trompetes, etc., ens introduïen en la crítica de la vida social del temps del descobridor. N'és un exemple del compositor Joan de Triana els següents textos: "Se n'anà el meu marit/llogat a ca l'arquebisbe;/ em va deixar un fill/ i me'n va trobar cinc /dos en vaig parir en el Carme / i altres dos a Sant Francesc." No és menys intencionada una altra cançó anònima que fa burla dels amors amb una vella: "Sospira com una al.loteta;/ i diu que l'amor la desxua / rumia quan menja com una ovel·la./ Ja te fotràs, dona vella!" Tot plegat, escriure sobre Cristòfol Colom fou un inoblidable viatge al segle XV. Ω

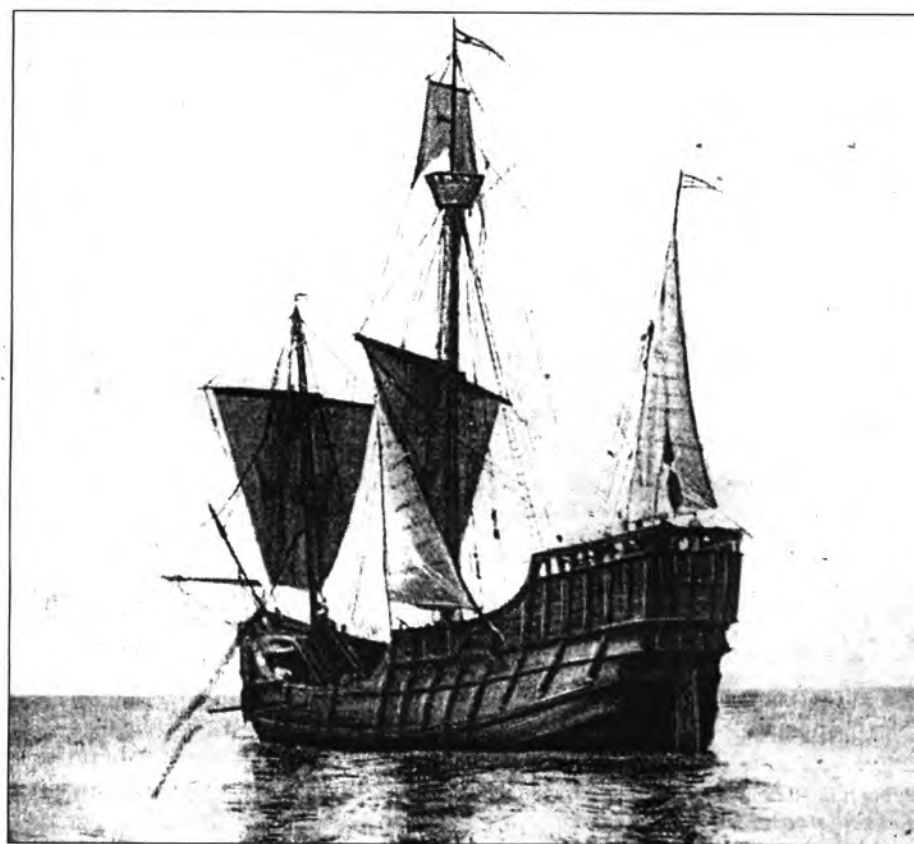
Tota la vida de Cristòfol Colom: una novel·la política.

El problema de la fam en temps de Cristòfol Colom

PER MIQUEL LÓPEZ CRESPI

En el segle XV, en temps de Cristòfol Colom hi havia a tots els regnes de les Espanyes, molta gent que passava fam. Els conflictes i guerres civils eren freqüents, com és el cas de la guerra entre forans i ciutadans a Mallorca. Per això a les males collites, les sequeres, les inundacions i les epidèmies, principalment la pesta, s'hi sumava la manca de queviures i ben sovint la bancarrota econòmica. Tot plegat augmentava el nombre de pobres i vagabunds que arribaven a ser centenars de milers. De vegades la porta dels convents es repartien escudellades de brou de malalt però aquestes caritats aïllades no aconseguïen millorar la situació. Com sempre la noblesa amuntegava els millors queviures en el rebost i el poble provocava alguns motins i revoltes sempre ofegats en sang en nom del rei. Cristòfol Colom conegué la fam i la difícil supervivència tot fent feina de qualsevol cosa per a poder-se portar un tros de pa a la boca. Fou mariner ocasional, escolà, venedor i revedor de llibres, aprenent de cartògraf i moltes coses més. Però la paraula màgica era el pa, poder menjar pa abastament i a un preu moderat. Colom va viure a Portugal, Castella i Andalusia i dins aquelles societats es feia bona aquella dita popular tan eloqüent: "passa més fam que el ca de ca Racuca". Són moltes les referències que trobam a tot aquell malestar social i que un segle després donaria lloc a la famosa novel·la picaresca. Diu un escrit antic: "Els pobres que manquen de feina i aliments es veuen en la situa-

ció més desesperada perquè no troben qui els doni auxili, encara que preguin caritat. Els rics han tancat la ma amb un egoisme sense limitacions i això augmenta les llàgrimes dels almoïners que no tenen altre camí que anà morint poc a poc." El mercat dels pobres no passava per altra banda de la concebut menjar obrer. Deien: Qui té gana somnia pa però molts altres aliments eren dieta del pobre, per exemple els cigrons, les mongetes, les lleties, les faves, les arengades, els tramussos, i poca cosa més. No oblidem que la carn i la llet eren articles de luxe. Quan Cristòfol Colom mor a Valladolid l'envolta la pobresa. Per a més pena, al costat del lliit, hi guarda les cadenes als quals el dugueren a Espanya, des de les noves Índies descobertes entre maltractes i calúmnies. Ningú com ell sabia el que costava una barra de pa. Potser per això, els seus mariners restaren embadalits al davant de l'abundància alimentària dels indis, dels bons salvatges que disposaven de tota casta de fruites selvàtiques i de carn de caça. L'altra cara de la moneda era la taula dels poderosos, a la cort, en els palaus aristocràtics i a les residències dels dignataris més significats. Sembla que Colom coneixia aquell adagi que diu: "Màs mató la cena que sanó Avicenna.", referint-se al famós metge musulmà del segle IX que havia llegit en traducció llatina i que venia a indicar que el que menjava massa també vivia poc. És clar que aquestes màximes mai podien consolar els pobres, eternament afamegats. Ω

Fa 9 anys que n'Antoni Gambin de son Rapinya regenta el Taller Gambin a la barriada de s'Olivera de Ciutat. Tel. 971 206 596

Fa 3 anys que na Francina Hernández regenta la botiga de comestibles Maria a la barriada de s'Olivera de Ciutat. Va obrir aquesta botiga sa mare, na Maria Mur de Palafrugell ara fa 15 anys.

Fa 7 anys que el matrimoni Feies-Prados va obrir la Botiga el Satèl·lit a so n'Oliva. Són el número u de Balears en antenes per a TV via satèl·lit. Tel. 971 750 334

Fa 17 anys que en Francesc Mures de Còrdova regenta el Taller de Joieria so n'Oliva. Tlf. 971 204 759

Fa 3 mesos que en Gerard Picó regenta el taller d'estampació de camisetes Picó a so n'Oliva. Tel. 971 758 865

Fa 12 anys que en Diego Balaguer te el magatzem de material de confecció a so n'Oliva. Abans, el va tenir durant 4 anys al carrer de Pons i Gallarça, i més enrera al carrer de Santa Llúcia de Marillac. Tel. 971 755 552

Fa 15 anys que n'Esperança Garcia i la seva filla Francesca regenten la Botiga de Comestibles Esperança a so n'Oliva.

Fa 2 anys que n'Aina Maria Dot regenta la Merceria Aina Maria a so n'Oliva.

Places i carrers de Sa Pobla

El carrer del Batle Miquel "Verdera"

L'amic amic Bartomeu Siquier i Serra, en el seu magnífic llibre *Places i carrers de sa Pobla*, parlava (vegeu pàgina 30) de la confusió que presenta l'actual denominació del carrer Miquel Verdera. És evident que aquest carrer de darrere l'Escola Graduada no té res a veure amb el meu oncle matern, Miquel Crespí i Pons, el batle, el que va bastir l'Escola Graduada (inaugurada el 10 de setembre de 1929).

Bartomeu Siquier, amb el qual vaig parlar d'aquesta qüestió, em parlava de la necessitat d'aclarir aquest petit problema. Jo crec que el nom d'aquest carrer hauria d'esser, per a no mentir i ser conseqüents amb la realitat històrica, "Carrer de Miquel Crespí i Pons, Batle Verdera". L'amic Siquier explicava ben encertadament tota aquesta increïble confusió en la pàgina 30 del seu llibre: "Investigant l'origen d'aquest carrer [Miquel Verdera], no hem trobat dades clares que justifiquin tal denominació.

A un plànol general dels carrers de sa Pobla, elaborat pel secretari de l'Ajuntament, l'any 1923, D. Eleuteri Marquès, hi

figura el carrer de 'Médico' Verdera' referint-se al carrer en qüestió, retolació que no es dugué a terme malgrat la seva aprovació el 24 d'agost de l'any abans esmentat.

'Per tant, aquest carrer estava dedicat, com hem dit abans, al Metge Verdera, del qual tenim constància, per documentació existent a l'Arxiu Municipal, que exercí la seva professió de metge cirurgià des del 1878 al 1899. Però el seu nom era Pere Ignasi Crespí Socías, Verdera de sobrenom.

'Per altra banda és evident que l'actual carrer de Miquel Verdera travessa en el seu començament terrenys que foren propietat de la família Verdera; tant es així que l'Escola Graduada 'Primo de Rivera' se construí dins la finca coneguda pel nom de Tanca de Can Verdera, inaugurada l'any 1928.

'Endemés, existí un molí fariner que ocupava el final del carrer que avui duu el nom de Muntanya a la intersecció amb el carrer dels Fadrins, que era precisament el molí de Can Verdera i a la qual família pertanyia qui fou batle durant la Dictadura de Primo de Rivera,

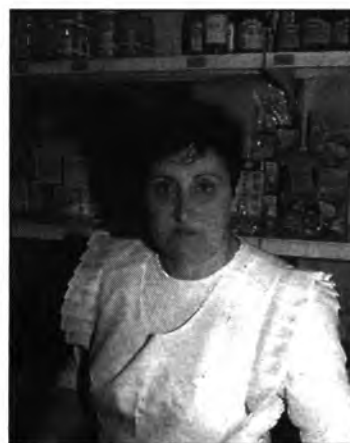

Inauguració de l'Escola Graduada de sa Pobla (dia 10 de setembre de 1929). Miquel Crespí Pons (amb una creu) presideix l'acte al costat del dictador Primo de Rivera.

FIRA DE MAIG A SINEU

Fa 10 anys que els germans Maina de Bons Aires fan els mercats i fires de Mallorca

Fa 20 anys que na Catalina Coll Niell regenta la Botiga Can Felip a Sineu. Va obrir aquesta botiga sa mare Catalina Niell fa 50 anys.

Fa 10 anys que el matrimoni Oliver Ferriol de Sineu regenten la Ferreria Ferriol a Sineu. A la foto amb la seva encarregada Francesca Genovart. Tlf. 971855012

Fa 20 anys que en Llorenç Reinès d'Inca va pels mercats i fires de Mallorca amb tractors, motocultors, alternadores etc. Tl. 971505462

Fa 10 anys que en Klaus Drobig d'Ariany va obrir el Centre d'Art de Sineu a l'Estació del Tren. Un lloc on se fan exposicions de pintura i escultura. A la foto amb la directora del centre Assumpta Perelló de Llubí amb la seva ajudant Francesca Oliver de Sineu. Els trobareu al telèfon 971520750. E-Mail estacio@wmega.es

Fa 2 anys que n'Antònia Garrida ha obert la Botiga Nias de decoració i Cent a son Cladera.

Fa 5 anys que en Rafel Rosselló i na Maria Francina Ferriol regenten la Botiga Vidres Sineu a la barriada del Mercat. Tlf. 971855149

Fa 10 anys que en Josep M^o Pastor regenta la Concessionària Renault a Santa Margalida. Son pare, Josep Pastor va obrir aquest Taller fa 35 anys. Tlf. 971523419

Fa 4 anys que na Petra Estades regenta la Botiga Merca Cent a la barriada de la Mare de Déu de Lluç de Ciutat.

Miquel Crespí, més conegut pel Batle Verdera -que exercí el càrrec des de l'any 1924 fins al 1929-, qui emigrà després de caigut el govern militar de la Unió Patriòtica, a l'Argentina, d'on no retornà ja mai més i on es dedicà als negocis de farines".

De la importància que la construcció de l'Escola significà ningú no en dubta. L'escriptor Alexandre Ballester, a la revista *Sa Plaça*, deia: "El Grup Escolar, promogut per Miquel Crespí i Pons, el batle Verdera, va

esser un gressol d'ensenyament per a generacions i generacions de poblers".

Pensam que és hora de solucionar el problema suscitat entorn d'aquesta confusió. S'ha de concretar i posar el nom exacte del batle Verdera, és a dir, escriure, sense cap mena d'embull: "Miquel Crespí i Pons, batle Verdera". Així s'haurien acabat per sempre aquestes incoherències històriques que no afavoreixen en res el coneixement de la vida i l'obra dels

poblers il·lustres. I si s'ha de dedicar un nou carrer al "Metge Verdera", doncs se li dedica l'avinguda que correspongui en qualsevol de les noves parcel·lacions que s'estan obrint en la nostra població. El que no pot continuar és la innexactitud que representa tenir un nom de carrer que no honora ni Miquel Crespí i Pons ni aquell autèntic metge Verdera que exercí en el segle XIX. Ω

Miquel López Crespí

*“Hem viscut per salvar-vos
els mots,
per retornar-vos el nom
de cada cosa.”*

Salvador Espriu

Fidels a la nostra inquietut i vocació de suport a les diferents manifestacions culturals, FECSA-ENHER patrocina la MOSTRA DE REVISTES EN CATALÀ, a la vegada que les felicita per la seva contribució a la divulgació de la nostra llengua.

FECSA-ENHER, PATROCINADOR DE LA MOSTRA
DE REVISTES EN CATALÀ

CRONOLOGIA DE LA HISTÒRIA DE CATALUNYA (XXXVIII)

Regnat d'Alfons el Magnànim: expansionisme, crisi i absentisme (1416-1458)

PER RICARD COLOM -TLF. 964 207607

"Assolida l'alienació del sotmès per mitjà (bàsicament) de la coerció física, la tasca del colonitzador es concreta en mantenir aquest estat d'alienació i a convertir-lo en el seu (nou) estat "natural", per ço la colonització significa sempre la falsificació de la història, o àdhuc la seva anatematització Heinz Dietrich.

Emancipació i identitat d'Amèrica Llatina. (1492-1992)

1421-1423: Corts del principat a Tortosa - Barcelona, aplegades per la reina per ajudar la política italiana: a canvi de 9 naus grosses i 10 galeres ben armades i guarnides, i 70.000 florins, més una subvenció de 350.000 florins de l'estament eclesiàstic, les Corts atenyen totes llurs reivindicacions anteriors (1413-14, 1416, 1419-20)... Talment, el rei no pot recuperar jurisdiccions a l'oligarquia que controla les Corts, durant les quals hi ha un fum de picabaralles polítiques. La noblesa es divideix entre un sector monarquitzant (encapçalat pel comte de Cardona) i un altre antirealista (comte de Pallars), divisió que origina situacions de gran tensió.

10.1421: Catalunya venç Gènova a la batalla naval de Foç Pisana.

6.1422: Treva amb el duc de Milà Felip Mª Visconti, senyor de Gènova i amb els genovesos, després de derrotar Sforza i obtenir butlla favorable del Papa.

1322: Constitució "Havents a cor", promulgada per la reina a Corts, de caràcter proteccionista.

Neix a Girona Joan Margarit i Pau, futur cardenal i autor de *Paralipomenon Hispaniae*, amb qui s'encetarà la historiografia erudita peninsular.

Mentre els jueus de la Ciutat de València es troben en plena decadència i sols controlen un 2% de les exportacions, els mudèjars de la Moreria en controlen el 20%.

Caresties i rebrots epidèmics al Regne Valencià.

Acció corsària catalana en territori egipcià. Els mercaders catalans en són expulsats, i els és prohibit el comerç.

Sant Joan Evangelista. La Nativitat. Guerau Gener. Lluís Borrassà. 1407-1411. Temple sobre post. Església de Santa Maria de les Creus. Aquest gran retaule va tenir una gestació complicada, en la que prengueren part tres grans mestres.

Mare de Déu. Segona meitat del segle XIV. Alabastre amb restes de policromia. Estava al convent de Sallent de Sanaüja. Es una de les representacions escultòriques més formoses de la Mare de Déu a Catalunya, amb una notable elegància i harmonia.

1422-1433: Puja la mitjana anual de viatges de Barcelona a la Mediterrània oriental a 6 (8 viatges en 1422, 1423, 1428 i 1430). Període d'apogeu del lucratiu tràfic amb Llevant.

23.5.1423: Francesco Sforza s'empara de Nàpols i empresona Jordi de Sant Jordi.

Mor a Peníscola als 90 anys el Papa Luna, segurament enverinat.

Ca. 5.1423: Maten públicament l'assassí del Papa Luna a Peníscola.

6.1423: Aliança entre la reina, Sforza i Caracciolo que alça els napolitans contra el Magnànim, el qual sols pot salvar-se'n casualment gràcies a un estol enviat per la Generalitat per ajudar-lo contra els genovesos i angevins. El Papa recolza l'angeví contra el Magnànim.

Alvaro de Luna i Juan de Navarra (infant d'Aragó) derroten i empresonen Enrique, li ho lleven tot i s'ho reparteixen. Els partidaris d'Enrique vénen a la Confederació per a demanar ajut al Magnànim.

Ca. 1423: Neix Bernat Hug de Rocabertí.

Ca. Finals 1423: El cavaller Jordi de Sant Jordi escriu, dins la presó del condottiero Sforza, un poema d'impressionant força, noblesa, lirisme i sinceritat, un dels exemples clàssics per a redreçar la degradada carectologia catalana actual:

*Desert d'amics, de béns e de senyor,
En estrany lloc, i en estranya contrada,
Lluny de tot bé, fart d'enuig e tristor,
Ma voluntat e pensa captivada,
Me trob del tot en mal poder sotmès,
No vei algú que de mi s'haja cura,
E sui guardats enclòs, ferrats e pres,
De què en feu grat ma trista ventura...*

Segons el marquès de Santillana, Sant Jordi fue músico excelente i musicava ses poesies.

1423: Els jurats valencians escriuen al Magnànim: "No resta sinó que rompsats en un colp e tallets les cordes de totes les il·lusions itàliques, subtilment e no sens gran astúcia cordellades, e no esperets, Senyor, a deslligar-les, car nuus ceccs tenen e insolubles, los quals jamás no veuríets acabats de deslligar".

València trau 140.000 sous en impostos mercantils.

Els castellans posen llur flota al servei de Marsella, rival mercantil de Barcelona. Portuguesos i castellans van desplaçant els catalans del control de la Mediterrània.

Segueix la caiguda de recursos tributaris de Barcelona: sols el 14'14% dels ingressos pressupostats (el 84%) el 1359).

El cavaller vigatà Andreu Febrer fa la primera versificació en un altra idioma (el català, doncs) de la *Comedia* de Dante.

Karla o Carles III el Noble de Nafarroa dóna el títol de príncep de Viana a son net Carles, de 2 anys.

7.1423: Clausura de les Corts del Principat: greu retrocés de l'autori-

DE TU DEPEN

Els uns parlen castellà perquè consideren que "fa més fi". El que demostra que no saben ben bé allò que és realment fi, noble i normal: parlar la llengua del país on vivim.

Perquè ja n'estem tips que encara duri el retall de cervell que varen fer als nostres pares. La responsabilitat de la nostra generació és anar al fons del problema.

La nostra llengua està en perill.

No parieu en foraster.

¿PARLARÀ CATALÀ?

Missal de Sant Cugat (circa 1400).

tarisme reial, esquerra insalvable entre la noblesa catalana.

Estiu 1423: El Magnànim saqueja Nàpols i conquesta l'estratègica i pròxima illa d'Ischia.

19.11.1423: El Magnànim saqueja Marsella, possessió del seu rival Lluís III de Provença, en tornar-se'n devers la Península.

Darrieres. 1423: El comte-rei arriba a Catalunya i es deixa enredar per tripijocs polítics de sos germans de Castella.

3.1424: El governador de Mallorca obliga la Part Forana a vendre bestiar a proveïdors de Ciutat. Els forans s'hi neguen i acusen els ciutadans de malversament. El governador arresta forans, però més tard els ha d'amollar.

El sindicat forà s'aplega a Sineu. El governador no accepta les seves decisions i el litigi es trasllada a la Cort reial.

Ca. 1424: Mor a Barcelona, als 24 anys, Jordi de sant Jordi, qui havia tornat d'Itàlia. Ω

HISTÒRIA D'UNA FOTOGRAFIA

Les pàgines de cultura d'Última Hora (1983)

Miquel Ferrà Martorell un dels més importants escriptors mallorquins del segle XX i col.laborador -d'ençà els anys seixanta- de la majoria de suplementos culturals, diaris i revistes de les Illes.

En el número 40 de *Nostra Paraula* (novembre de 1985), Lila Thomàs (que aleshores, juntament amb Francesca Bosch i molts d'altres militants, havia romput amb l'herència política del carrillisme) escrivia, fent-se ressò del final de les pàgines culturals d'Última Hora: "Al.lotets, posau-vos de dol... hem de plorar la desaparició d'un amic, un amic dominical, que ens donava

noves d'això que en diuen "cultura"... La nostra revista, que sovint ens serveix per acomiadar companys que desapareixen, avui també ens serveix per dir un 'adéu". Era l'acomiadament al suplement que coordinava Antoni Serra. Aquest important suplement cultural havia començat a publicar-se a principis dels vuitanta i deixà de sortir a principis d'agost de 1985. Record que, a finals dels seixanta, ja havia col.laborat a les pàgines culturals de l'Última Hora. Em referesc a la secció "Letras" que coordinà el fundador de la Llibreria l'Ull de Vidre, Frederic Suau. Allà hi escrivíem Josep M. Llompart, Carlos Menezes, Damià Ferrà Pons, Josep Albertí, José Luís Giménez-Frontín, Juan Marsé, Francesc de B. Moll, Frederic Suau, Miquel Ferrà Martorell, Jean Schalekamp, Colau Llaneres, etc. Després (començaments dels setanta), vaig estar un temps enviant els meus articles al suplement cultural del *Diario de Mallorca*, que dirigia Xim Rada. Allà va ser un vaig conèixer el recordat Paco Monge (i també el gran poeta de Campos: Damià Huguet) i vaig establir coneixença amb Cristòfol Serra, Jaume Vidal Alcover...

Foren anys en què combinàvem els escrits que sortien a la premsa "oficial" amb els de la premsa clandestina. Concretament vaig escriure la major part de la meua obra periodística en les publicacions comunistes *Democràcia Proletària* (en la fundació de la qual jo havia participat juntament amb Mateu Morro, Josep Capó -l'actual cap de la PIMEN-, Joan Ensenyat, Monxo Clop, la periodista Gina Garcias...).

A "Cultura" jo m'encarregava de les entrevistes amb els intel.lectuals catalans; més de cent entrevistes amb els escriptors més importants del moment. En certa mesura, aquesta important eina cultural posada al servei del nostre recobriment nacional comptà amb un ampli ventall de col.laboradors que anaven des d'un culturalisme moderat al socialisme i al comunisme marxista revolucionari. Però el que ens unia era sobretot una concepció comuna del paper de l'intel.lectual lluny sempre del reaccionarisme feixistoide i de l'escapisme actuals. El compromís de l'intel.lectual amb el seu temps i amb el seu poble era per a nosaltres, com ho havia estat vint anys enrere, quan començàvem a escriure, el nord que guiava els nostres escrits. Res a veure, doncs, amb el cinisme reaccionari d'un Llorenç Villalonga o amb el feixisme militant d'un Joan Estelrich. No és estrany que els menfotistes fessin un alè quan deixaren de sortir aquestes pàgines. Ara, quan ja han passat més de deu anys d'ençà que es publicava aquell suplement cultural, voldria -almanco per a la història-deixar constància del nom dels seus col.laboradors. Aquests intel.lectuals al servei de la Cultura (amb majúscules) eren: Pep Gómez, Miquel Rayó, Antoni Serra, Jaume Llabrés, Palau i Camps, Vicenç Sastre, Josep Rosselló, Miquel López Crespí, Carles Manera, Miquel Ferrà Martorell, Ferran Lupescu, Joan Manresa, Antoni Colomar, Valerià Pujol, Jaume Corbera, Aurora Picornell (ara ja es pot dir, "Aurora Picornell" era un dels meus pseudònims), Pere Caravaca, Cosme Aguiló, Bonet de ses Pipes, Mateu Morro, Manuel Claudi Santos, Lila Thomàs... Ω

(Miquel López Crespí)

"Neteges ètniques i lingüístiques"

El Cas iugoslau

El nacionalisme estatista i militar serbi és de les coses més fanàtiques que avui dia deuen haver-hi al món. Consideren que Kosovo ha estat el bressol de Sèrbia i que fou colonitzat per albanesos islamitzats durant l'ocupació

De l'Imperi turc (un altre estatisme genocida com pocs). Però volen "recuperar-los" amb el ras genocidi contra la població civil indefensa i esparidada.

La Unió Europea, sempre decadent, cagadubtes i farisaica, segurament no hauria intervingut a Kosovo de no ser per l'actitud, sempre més decidida, del germà gran nord-americà.

L'únic partit que ha defensat, si fa no fa, Iugoslàvia en aquesta crisi, ha estat Izquierda Unida: hi ha perdut l'oremus, dissortadament, a base d'un obsessiu, rutinari i poc matisat senti-

ment anti USA. Caldria recordar-los que la guerra freda acabà fa ja una dècada i que Iugoslàvia està perpetrant una bàrbara massacre contra civils indefensos.

Cal que algú garanteixi el dret dels kosovars a viure en pau a Kosovo, sien albanesos (la majoria) o sèrbis (la minoria). Uns governants que no ho garanteixin no es mereixen governar. I, avui dia, sols els Estats Units estan mostrant certa energia (encara que de vegades ineficax, a deshora, torta, insuficient...) per a plantar cara al genocidi.

El cas hispànic

Veurem aquests anti-ianquis si mai els nostres encantadors veïns de Ponent, sempre tan amadors de genocidis i inquisicions (jueus, indis, moriscos, la Invencible, el Duque de Alba a Flandes, les guerres d'extermini anticatalanes, Cuba, Filipines, Rif, Franco etc.) poguessin tornar a intentar l'extermini dels catalans, com al 1640, 1714 o 1939.

Caldrà recordar -caldrà!- que els castellans/espanyols, malgrat les tones de maquillatge de llurs historiadors oficialistes, són els causants del pitjor genocidi de tota la història humana, tan plagada de genocidis: més de 100 milions d'amerindis morts (assassinats en guerres i persecucions, a l'esclavatge a les mines, suïcides per pura desesperació, epidèmies etc.) durant els segles XVI i XVII.

Madrid no sols no se n'ha penedit mai, sinó que ho amaga i celebra els 12 d'octubre i a les Expos i als seus mentiders llibres d'història on presenten sinistres autòcrates inquisidors com Felip II com si fos el Chiquito de la Calzada.

Cal refregar-los ho per la cara a la mínima anticatalanada que, com a guitzes de mula, ens solen etzibar (ells són els amos i nosaltres els esclaus). Però no us deixeu acollonir per la barra d'aquesta gentola tan ufana i tan superba, fills d'inquisidors i genocides. Endarrera i via fora, dempeus, catalans, contra aquests psicòpates. *Inquisidores, pícaros, soplones y caciques*. No els odieu, però sabeu combatre'ls amb energia i coratge, per a fer-los recular fins el seu fred i sinistra Altiplà des d'on davallaren com a tètrics falcons i voltors ver la lliure i alegre Mediterrània.

De moment, ara, es dediquen a la neteja lingüística contra el catalans

sobretot a través de l'autoodi promogut per abjectes botiflers com Albert Boadella, Josep Borrell, Aleix Vidal-Quadras, Josep Piqué, Pasqual Maragall, Antonio Alemany etc... que pretenen que adorem el nostre botxí.

Tot aquell forasterum, quan fins i tot gent de les SS i de la GESTAPO van haver de baixar del ruc, i Alemanya reconèixer els crims hitlerians, encara tenen la barra de celebrar llurs crims fastigosos, emmerdar el lliure enteniment dels súbdits d'Espanya-Presó de Pobles, i silenciari els crits d'angoixa dels torturats a base de sevillanas histèriques.

Conclusió: fins que Madrid no sia ocupat per bascos, catalans, gallecs etc... i dividit com Berlín després de la Segona Gerra Mundial, fins que aquesta maligna Assíria embolicadora de pobles que és Castella/Espanya, no sia derrotada, no hi haurà pau ni esperança per a la Veritat humana a la península Ibèrica.

Perquè ja no és pas un simple problema de nacionalismes, sinó dels drets dels pobles ibèrics a conèixer les veritats històriques i polítiques sense les contínues i totals intoxicacions (atiament d'odis anticatalans i d'altres racismes, per ex.) que perverteixen l'indefens cervell de tant ciutadà *benpensant* i còmode, i que tenen a Madrid com a maligne cervell de Frankenstein.

No odieu. Però mostrem-nos dignes, segurs i valents i no deixem-los passar-ne ni mitja ni cap. Per la nostra salut mental col.lectiva, rai! Ω

Jaume Tallaferró

J. Ivars
COCINAS Y BAÑOS

ARMARIOS SIN OBRA SISTEMA **NEVES**
LIDER EN EUROPA

- Financiación a su medida
- Presupuestos sin compromiso

C/ Joaquín Verdaguer, 26 Bjs.
Tel. y fax: 971 744 402
Teléfono móvil: 619 789 703
EL ARENAL

ÒMNIUM CULTURAL

Sra. Ministra,

No hi pot haver una història d'Espanya unitària, la història de Catalunya no és la història de Castella.

Sra. Ministra,

A la península Ibèrica no hi va haver una Reconquesta. N'hi va haver, com a mínim, dues: la de Guifré el Pelós i la de Don Pelayo.

Invasions pseudo-culturals

La cultura permet l'adaptació de l'home (i de la col·lectivitat) a l'entorn, al medi on viu. Usualment, l'individu es referma en un poble que coneix i en una simbologia amb la qual s'identifica. Ve a ser quelcom així com un *nosaltres homogeni*, una manera de pensar, de sentir i d'actuar -òbviament, els practicants de la contracultura no hi estarien gens d'acord, però aquesta és una altra qüestió. En el sentit que remarcaven adés, es perfectament lògica l'aspiració de la plenitud de *tota* cultura pròpia, tant la més tradicional (cançons, balls, festes, tradicions...) com la més alta i elitista (arts plàstiques, literatura, etc).

El nostre panorama cultural actual (el del nostre poble s'entén) viu, tanmateix, una superposició de cultures preocupant, que podríem considerar, atès la manipulació e què són objecte, com una colonització cultural, agreujada per un procés històric (i histèric) de conquesta i assimilació. La massiva i incontrolada immigració castellano-panyola dels darrers quaranta anys no ha fet més que accelerar aquesta progressió car, evidentment, no disposam, ni jurídicament ni políticament, dels mecanismes adients per a llur integració (precisament, el repressor professional Serrano Suñer, cunyat del dictador vocacional Franco Bahamonde, considerava, fa seixanta anys, que la millor manera d'acabar amb el *problema Catalán* consistia en omplir Catalunya de castellans, extremenys i andalusos).

La nova etapa tecnològica-informàtica ha afavorit considerablement que els poders econòmics, els poders militars i els poders culturals practiquin un colonialisme menys matusser però més eficaç i expansiu. Hi ha(uria), doncs, una *cultura oficial* que té tot el dret a expansionar-se, a sortir de les seves fronteres naturals, a escampar-se pertot arreu... sense que això

sigui considerat imperialisme. Altrament, les cultures no oficials que no disposen d'un estat que els faci costat, no poden accedir als mecanismes de difusió cultural necessaris per a llur desenvolupament, i si gosen fer-ho, o simplement intentar-ho, són titllats immediatament d'imperialistes i xenòfobs -sobretot si aquesta difusió té al increïble gosadia de realitzar-se en una altra regió que té la mateixa llengua i cultura. Així, d'aquesta faisó, no seria imperialisme que la cultura castellano-panyola s'estenguí per tots els Països Catalans *Ferias de Abril, sevillanes, encuentros de casas regionales, misses murcianas, tablaos flamencos, lailo lailo, etc.*) però si ho seria que s'hi difongués la cultura catalana, la pròpia d'aquestes terres des de fa set segles (!). Tothom amb dos dits de front sap que aquesta situació té alguna cosa a veure amb una colonització insidiosa i prepotent que ja fa massa anys que dura -a més, gosaria afirmar taxativament que la democràcia espanyola i constitucional actual n'ha accentuat les conseqüències, amb l'ajut inestimable de les autoritats *requionals* (o colonials).

Si no volem perdre la consciència de la nostra identitat com a poble amb una història u una cultura diferenciades, cal assimilar els elements d'altres cultures i integrar-les dins la pròpia dinàmica cultural (com férem, per exemple amb els balls de bot mallorquins, d'origen aragonès). Em sembla però que l'èxit -o el fracàs- de l'operació, haurà d'anar invariablement lligada a un grau suficient de sobirania política i econòmica. En aquesta línia, fóra altament desitjable el desterrament definitiu de l'esperit d'esclau, del patològic complex d'inferioritat i del servilisme paralitzant dels successius governs autonòmics. Breument: cal ésser els amos del nostre propi destí, recuperar plenament la consciència histò-

rica i servir la memòria col·lectiva. És la millor manera de defensar-nos de les formes d'agressió exterior. Cal(dria), ací, lluitar contra els agents emporadors de la cultura i ésser capaços d'exercir una acció terapèutica contra la colonització.

Els mitjans de comunicació de masses o *mass media*, manipuladors constants del discerniment, de la voluntat dels homes, segons els interessos dels grans poders econòmics, alteren i modifiquen al seu albir els hàbits de consum i àdhuc, els models de vida, tot exercint una acció despersonalitzadora de l'expressió cultural originàriament genuïna i popular. Clarament: allà on l'expressió viva del poble és una manifestació popular autèntica i tradicional, esdevé, en ésser transferida a d'altres indrets culturalment i emocionalment diferents, quelcom estrany, aliè, estrofolari. Fóra una mena de cultura programada, un producte de consum elaborat pel Poder polític, econòmic i periodístic), destil·lador subtil d'una cultura estàndard i uniformadora -la gent uniformitzada és molt més fàcil de dominar.

Es tracta(ria), en definitiva, de no combregar amb rodes de molí, de vèncer el conformisme, de trencar la mediocritat, el *passotisme*, la despersonalització col·lectiva, els prejudicis arrelats. Recuperar la memòria del que som i del que hem estat, per tal de comprendre millor les múltiples manipulacions de que som objecte. La lluita per la recuperació de la nostra identitat cultural, amb tot el que això implica, és una lluita pel nostre futur, per la nostra dignitat. Altrament perdríem, indefectiblement, el gust profund de viure en llibertat i esdevindríem homes i dones sense rostre, alienats i robotitzats, una mena de ramat esmèrperdut i submís. Ω

Andreu Salom i Mir

Sempre ens quedarà l'Isàndia

El mes passat, i en el si de la UNESCO, es va constituir l'anomenat Consell Assessor de les Llengües. Aquest consell assessor de l'organisme dependent de les nacions unides tindrà com a objectiu el d'intentar aconseguir una convivència lingüística pacífica i harmònica (entre comunitats lingüístiques diferents), un desenvolupament racional i equilibrat de les llengües i un estatus de política lingüística democràtica que garanteixi uns mínims de diversitat arreu del món. El Consell Assessor de les Llengües ve a substituir, en el context de la UNESCO, el fòrum anomenat "Linguapax", que portava uns quants anys funcionant, i que, a nivell més reduït, perseguia els mateixos objectius que l'organisme que actualment el substitueix.

Durant els tres últims anys d'existència, el president de Linguapax ha estat un català. Es diu Fèlix Martí i és president del Club d'Amics de la Unesco, de Barcelona. Té una llarga tradició en defensa de la democràcia -durant el règim franquista-, de les llibertats nacionals per a Catalunya i per a tots els altres pobles d'Europa i del món, d'uropeisme i d'internacionalisme civilitzat i tolerant. Estractava, doncs, d'un candidat destacable per formar part del nou consell assessor. Com ocorre -i ha ocorregut al llarg de la història de tot el segle- molt habitualment, la candidatura de Fèlix Martí va ser vetada precisament per qui se suposa que més hauria hagut de defensar-la, per Jesús Ezquerria, ambaixador d'Espanya davant la UNESCO. Tot feia semblar, doncs, que sense el paraigües protector de l'estat del qual Fèlix Martí és ciutadà, no hi hauria res a fer i el nostre intel·lectual quedaria fora directament del Consell Assessor de les Llengües.

Però finalment no ha estat així. Hi ha hagut un ministre de cultura d'un estat membre de la UNESCO, que ha avalat la candidatura del català i que ha permès que aquest formés part del Consell Assessor. Ha estat el ministre de Cultura d'Isàndia, qui, coneixent la tasca de Martí al capdavant de Linguapax, valorant la situació en què es troben els Països Catalans (i les relacions d'aquests amb els estats espanyol i francès), ha considerat oportú de presentar com a candidat d'Isàndia a aquest consell assessor, en Fèlix Martí.

Els països petits, siguin o no part de la nostra àrea lingüística i cultural, fins ara constitueixen la garantia

d'una certa presència del català al món. Per un cantó, tenim el minúscul rera-país nostre, que és Andorra. Fa uns dies, un col·lega de l'Institut Català de Sociolingüística em comunicava que una determinada empresa multinacional etiquetarà, a partir d'ara, els seus productes també en català. Per què? Perquè és la llengua d'Andorra. La nostra llengua, apareixerà, doncs, amb l'etiqueta "Andorrian" (andorrà), perquè Andorra existeix i té bandera a l'ONU.

Que Espanya jugarà en contra, a nivell tant nacional com internacional, dels interessos de la comunitat lingüística catalana pel que fa al desenvolupament de la pròpia llengua és un principi elemental. Construir una llengua és construir una nació, i això a Madrid o a París ho entenen perfectament. Resultaria, per tant, ingenu, suposar que, a nivell internacional, les autoritats espanyoles no intentaran boicotejar tant com puguin la presència de representants catalans, més i més si ocupen llocs destacats. Ara bé, que cinquanta-mil andorrans o devers un quart de milió d'islandesos ens hagin d'anar traient les castanyes del foc a devers deu milions de catalans ens hauria de fer caure, a tots plegats, la cara de vergonya. Ω

Bernat Joan i Mari

President d'ERC-Balears i Pitiuses

TALLER
GRÀFIC
RAMON

EDICIONS

IMPRESOS
COMERCIALS
I PUBLICITARIS

DISSENY GRÀFIC

AUTOEDICIÓ

FOTOCOMPOSICIÓ

JAUME BALMES, 43
TEL. 75 44 32
FAX 20 70 13
07004 PALMA - MALLORCA

Netejes Trèvol

Pisos, locals, oficines, comunitats, autocars, bars, discoteques, embarcacions, obra nova, vidres, poliment de trispols...

Carrer Capità Ramonell, 38. Tlf. 971 279 999 Es Molinar

BAR • RESTAURANT

Refugi i museu alhora,
on podrà vosté tastar
la cuina d'aquesta
comarca del País Valencià.

Plaça Major
Telèfon (96) 588 42 29
03518 TÀRBENA
La Marina - País Valencià

SI T'HA
AGRADAT
AQUESTA
REVISTA
NO
ET
TALLIS
I TELEFONA
AL
97
1
26
50
05
I LA
T'ENVIAREM
CADA
QUINZE
DIES

L'Antifranquisme Antiesquerrà contra les llibertats i els drets dels ciutadans

Alerta amb la serp racista i antiesquerrana del nazifeixisme!

En el fons, la violència nazi contra la immigració, contra els jueus, contra els professionals de la premsa i la ràdio, és el producte d'aquests anys de capitalisme salvatge, de neoliberalisme, d'agressions contínues als drets humans.

Arreu del món aixeca el cap la serp del nazifeixisme, del racisme més desaforat. Ara mateix, els enemics dels pobles han actuat novament a París. Sota la bandera del *Front national* o de mil grups racistes i antiesquerrans que pul'ulen per Europa, els nazifeixistes avancen i es consoliden, malgrat les hipòcrites declaracions de molts governs. Aquesta vegada ha estat l'atac contra el Hamman-Café, un conegut restaurant del carrer de Rosiers, a París.

En el fons, la violència nazi contra la immigració, contra els jueus, contra els professionals de la premsa i la ràdio, és el producte d'aquests anys de capitalisme salvatge, de neoliberalisme, d'agressions contínues als drets humans. Els sectors més reaccionaris de l'establishment europeu (i nord-americà) pugnen per anar introduint dins la societat arnats "valors" que facin més insolidària la societat actual. Em referesc a l'individualisme egoista que es presenta com a màxim desenvolupament de la intel·ligència; parl de cert "pragmatisme" polític, amb criminalització de la utopia, abandonament del combat per qualsevol aspecte democràtic de la lluita dels pobles, com per exemple seria el possible qüestionament de les fronteres dels estats actuals; la negació fins al paroxisme del dret de les nacions sense estat a l'autodeterminació... No en parlem, d'aquesta entronització dels diners com a suprem "valor" de la societat; del rebuig del treballador, del marginat, dels pobles del tercer món; del culte a la força i la prepotència; del cinisme; de la justificació permanent de la violència del sistema; de l'enlairament de la intolerància... D'aquí sorgeix el menyspreu per les conquestes democràtiques més elementals de les persones: la possibilitat de viatjar lliurement pel món, el dret que té tot periodista -en aquest cas els professionals france-

sos de *Radio-J* atacats pels grups d'acció nazifeixistes -a exercir una llibertat d'expressió plena i absoluta. Tot com en temps de Hitler o Franco. Fa poc, a Mallorca, un jove aprenent d'escriptor negava el dret a votar -en cas d'un referendun per a l'autodeterminació- a tots els immigrants -i els seus fills- que viuen i treballen entre nosaltres, molts d'ells respectuosos envers els nostres costums i tradicions. Ens demanam si gitanos, jueus i immigrants -i suposam que els nazifeixistes mallorquins i espanyols hi afegi-

rien els esquerrans- no tenen dret a votar. ¿Són persones de tercera, una minoria -com els jueus a l'Alemanya hitleriana- que cal portar als forns crematoris? ¿Es nega capacitat intel·lectual a milers d'homes i dones simplement per haver nascut a un altre indret, per portar un determinat cognom? ¿Volen bastir un "nacionalisme" -com el hitlerià- damunt els falsos fonaments d'una imaginària i irreal puresa de sang? Cal recordar a tots aquests aprenents d'inquisidors que en una democràcia -malgrat que sigui

amb determinades mancances com la nostra- tot ciutadà té dret a escoltar un programa, a votar en conseqüència. La marginació de sectors importants de la població, el fet de voler negar-los les drets democràtics més elementals simplement perquè han nascut a un determinat indret o perquè porten un cognom peninsular o estranger és qüestió típicament reaccionària. Ω

(Fons de Documentació Antifeixista-FDA)

Bilingüisme selectiu

El Govern Balear i el seu entorn volen posar de moda el *bilingüisme*. Com que el concepte de bilingüisme no està definit enlloc -la parauleta significa coses diferents segons qui la utilitza i respecte de què parla-, és molt (massa) fàcil esgrimir-la amb la intenció de fer demagògia. Per entendre'ns de veres, cal precisar el concepte abans de fer-ne ús. El bilingüisme que el Govern s'esforça a *normalitzar* consisteix a duplicar els missatges escrits allí on l'ús del català és indefugible; en canvi, allí on el català és absent, els esforços bilingüistes desapareixen. Es tracta, doncs, d'un sospitós *bilingüisme selectiu*.

Les mostres comencen a ser abundants: els cartells anunciadors de les obres del Pla Mirall han començat a aparèixer també en espanyol, la Conselleria de Sanitat ha fet arribar una enquesta bilingüe a un munt de persones, l'Ajuntament de Palma s'ha proposat adreçar-se per escrit a la ciutadania en les dues llengües, el de Sant Antoni publica un decret en una llengua i el següent en l'altra... La *moda*, com he dit, també és impulsada per instàncies no directament governamentals, com ara l'Obra Social i Cultural de "Sa Nostra", que ha abandonat l'ús normal del català i ha optat per imprimir les invitacions en les dues

llengües..., o com les escoles i els instituts que han decidit adreçar en català i castellà les comunicacions a pares i mares.

La ideologia que inspira aquesta *moda* és més explícita que subliminal: el castellà és la llengua de tots i per tant és normal que vagi sola a tot arreu; el català, en canvi, és només la llengua d'alguns, i per tant no pot ser que funcioni tota sola: si hi és, ha d'anar sempre en companyia de la germana gran. La consideració i el tracte asimètrics, a favor de l'espanyol, hi són ben manifestos; i la nul·la voluntat de corregir la asimetria, també.

És significatiu que les inquietuds bilingüistes desapareguin precisament en els àmbits on la llengua catalana és gairebé absent: premsa, ràdios, jutjats, navilieres, grans àrees comercials, restaurants... Els que reclamen bilingüisme el reclamen només allí on el català és present, només en aquells (pocs) àmbits on la llengua catalana experimenta algun moviment de recuperació (sobretot a l'ensenyament i en l'ús institucional). Diguem-ho sense embuts: la majoria dels *bilingüistes* no el volen, el bilingüisme -si fos així el reclamarien arreu, i estudiarien català-, sinó que persegueixen de frenar la normalització i mantenir el català en la trista condició de llengua subal-

terna en el camp propi. Quan demanen comunicacions bilingües ho fan precisament per no haver d'aprendre català. L'esport bilingüista apunta (paradoxalment?) a una societat on el component castellanoparlant tendeix a mantenir-se monolingüe; altrament, l'ús normal (en solitari) de la llengua catalana apunta cap a una societat bilingüe, o multilingüe, que preserva la llengua pròpia.

Diguem-ho tot: el recurs sistemàtic a la duplicació de missatges converteix en innecessària la llengua pròpia del territori, que, esdevenint prescindible, és arraconada com un trasto inútil... Llavors, la socialització d'algú que ve de Bristol, Albacete o Dressen, té lloc en espanyol, és clar; i tot això s'agreuja perquè, en molts àmbits, el català no és present ni tan sols com a complement ornamental. Aquest *bilingüisme selectiu* que Govern i rodalies volen posar de moda és civilitzat en aparença, però lesiu en la pràctica, perquè convida a desconèixer la llengua catalana, embussa la integració dels nousvinguts i condemna la llengua pròpia d'Eivissa a l'extinció ràpida.

Fa por que es pugui fer una destrossa tan gran amb tan poc esforç. Ω

Joan Cabot, coordinador de la Plataforma per la Llengua

L'ESTEL
EL DIARI DELS
MALLORQUINS

SUBSCRIVIU-VOS-HI !! • ANUNCIAU-VOS-HI !!

TEL.: 26 50 05

Visita la pàgina de
L'ESTEL a Internet!

Us podeu subscriure per E-mail a
estel@balearkom.es

indicant les dades que figuren
a la butlleta de subscripció.

Les trobareu també a
<http://www.balearkom.es/usuarios/estel/>

Aiguacuit anti-Gonella

PER MANEL FRAU I CORTÈS, CAP DE LLISTA D'ESQUERRA
REPUBLICANA (ERC) A L'AJUNTAMENT DE PALMA (mfrau@maptel.es)

Divendres passat, mentre sopàvem, unes amigues em varen anunciar alegrement que se n'anaven a ballar sevillanes a la Fira d'Abril. Em sembla bé que cadascú faci festa com vulgui, però no puc estar d'acord amb la promoció i subvenció que n'està fent el nostre govern, una prova més de la seva tirada cap a la cultura castellano-andalusa, i el seu menyspreu a la nostra cultura. A títol d'exemple, aquell mateix dia era Sant Jordi, festa amb molt més contingut nacional i cultural i que, en canvi, no rep una projecció equiparable per part de les institucions. L'argument de les meves amigues era ben planer: els semblava tan exòtica i forana la festa de Sant Jordi com la *Feria de Abril*. Mones de Pasqua, castellers, llibres i roses no quadraven gens dins el seu univers pseudo-autòcton de *parados* i *ensaïmades*.

No es tracta de casos aïllats. Ben sovint, quan parles d'ERC a la gent, salta la pregunta: "què hi fa un partit català a les Illes?" La resposta és senzilla: qui ha dit mai que Catalunya sigui només el Principat? Com diu el meu amic Mateu, de partits d'abast estatal, n'hi ha molts; d'abast nacional, potser només ho som nosaltres. El suposat imperialisme del Principat sobre les Illes, que tant enarboren certs sectors, no deixa de ser una fal·làcia inventada amb propòsits ben concrets: amagar al màxim els elements que evidencien que formam una unitat cultural i nacional.

A Madrid no n'hi ha, de gonelles. Fa segles que tenen clar que els Països Catalans són una nació. Si no, ¿com explicar les mil i una lleis destinades a esborrar qualsevol lligam entre el Principat, les Illes, el País Valencià i la Catalunya Nord? Des del Decret de Nova Planta fins

a l'actual constitució espanyola, s'ha construït una tirallonga de lleis com una murada entre les diferents parts del nostre territori. Aznar s'esquinça les vestidures perquè els bascos fan una assemblea de municipis que inclou els navarresos. Foment es cansa de repetir-nos que TV3, el 33, Canal 9 i Notícies 9 són emissores d'abast autonòmic i que no s'han de poder veure a les Illes. Està clar i especificat que cap govern *autonòmic* no pot aliar-se amb el d'una altra autonomia, ni crear estructures inter-autonòmiques paral·leles a les estatals. Creieu que això fou dissenyat per evitar que Múrcia i Extremadura facin pactes? No! Simplement ocorre que Madrid tremola davant la possibilitat que bascos i navarresos s'acostin; que valencians, balears i gent del Principat vagin donant forma tangible a la nostra nació. És així de simple. Les Illes, per a ells, no són nacionalitat històrica. Admetre-ho els portaria a una altra pregunta: de quina nació estam parlant? Fer un nacionalisme sense tenir clar de quina nació parlam -com d'altra banda pretenen algunes formacions polítiques de les Illes- no deixa de ser fer simple regionalisme, fer el joc a l'estatalisme imperant.

Ara bé, els autèntics canvis sociopolítics -i més encara l'autodeterminació d'un poble- no es fan de dalt a baix, des del poder cap a la gent. Donar forma tangible a aquesta unitat nacional també depèn de nosaltres, ciutadans del carrer. Depèn de què ens ho creguem: que anem forjant una mentalitat de nació lliure; que utilitzem la nostra llengua en tots els contextos, com si *ja* estigués plenament normalitzada; que sentim com a propis els elements culturals d'arreu

del País i els sapiguem separar dels elements realment forans. Que els nostres amics castellano-parlants sàpiguen que els apreciam tant que volem que aprenguin català per entendre'ns tots millor. Que els nostres visitants d'arreu del món no només puguin admirar el poc que resta del nostre paisatge, sinó també la riquesa del nostre art, literatura, llengua i vitalitat com a poble. Que els nostres governants sàpiguen que som una nació adulta, a qui no es pot enganyar amb dialèctiques estantisses. Que identifiquem qui és qui a l'hora de votar, i qui defensarà millor ca nostra

Si hem de fer cas dels arquetips -cosa que no sol afavorir-nos- diuen que el caàcter dels madrilenys és "de capital". Estan acostumats a viure a la ciutat del funcionari, al lloc on es talla el bacallà. N'hem d'aprendre les coses bones: el tradicional servilisme mallorquí no ens ha anat gens bé. Duim segles dient amén a Espanya i no n'hem tret res més que espoliació. Ens hem venut fins als cendres per a tenir contents els turistes, sense pensar ni poc ni molt en el nostre futur, infraestructures i sostenibilitat. Ens hem vestit de torero i hem cantat boleros en castellà per ser més acceptats. A la més mínima oportunitat hem cedit terreny a la llengua i els costums d'immigrants que venien a treballar a les Illes.

Comença a ser hora d'espolsar-nos els complexos, de dir les coses pel seu nom i saber qui som, no per brandir una tancada intolerància cap a ningú, sinó per fer que, amb les nostres actituds de cada dia, siguem l'aiguacuit que qualla una nació lliure, acollidora però segura de la seva identitat. Ω

Discriminació de TVE contra el Mallorca

<USER@LAREDCAFE.COM>

Una vegada més, Balears ha patit la discriminació i ignorància per part de un mitjà de comunicació poderós, en aquest cas TVE.

Aquesta televisió, que pagam tots els nadius de aquesta terra i de altres comunitats autònomes no ha complert un ordre del BOE, en el que se obligava la retransmissió de competicions esportives internacionals, sempre que un dels equips fos espanyol. El RCD Mallorca ha

hagut de patir aquesta humiliació vergonyosa de no veure tramés els seus partits que ha jugat arreu de Europa a la competició de la Recopa.

L'equip mallorquí ha aconseguit donar molta de mel a la seva afeció i a Balears, ficant se per primera vegada dins les semifinals de la Recopa de Europa de Futbol. A canvi, ha rebut una injustícia de la televisió del Govern de Espanya. Si els seguidors del equip "barralet" volien veure les actuacions del seu equip, havien de connectar la Via

Digital, i això es per la gent que paga abonaments per veure aquests tipus de programes.

Es necessari donar les gràcies a la Televisió de Catalunya (TV3 i C-33) per haver donat les retransmissions íntegres de les actuacions del Mallorca a la Recopa, que s'han vist cada dijous per aquests canals nostres, i que les televisions forasteres li han negat.

Cal fer boicot als canals de parla castellana pel seu rebuig, menyspreu i discriminació cap al Mallorca i sobretot per no complir la llei.

El treball infantil és un crim

Totes de dades indiquen que s'estén la plaga del treball infantil. En 1996, l'Organització Internacional del Treball (OIT) estimava que 200 milions de nins i nines feien feina, i el Departament de Treball dels Estats Units preveia per a principis del segle XXI aquesta xifra es duplicaria. En 1998 ja eren 300 milions: un augment del 50% en dos anys.

La OIT estima que avui, a l'Àfrica, fan feina més de 80 milions de nins, i que si se prolonguen les tendències econòmiques i socials, el seu nombre assolirà els 100 milions en el 2015. En diverses proporcions, aquesta plaga és mundial i són milions els nins que fan feina també a l'Amèrica del Nord i Europa. Només en el regne Unit, dos milions de nins en edat escolar tenen una feina regular, la quarta part tenen menys de 13 anys. En altres països europeus proliferen formes de treball infantil camuflades d'*aprenentatge en pràctiques*.

Segons dades d'EUROSTAT (agència Oficial d'Estadístiques Europees), en Espanya fan feina al voltant de 500.000 nins. Segons un informe de la Unió General de Treballadors, en els últims anys s'ha incrementat el nombre de nins que treballen a Espanya, fent responsable d'aquest augment, a la disminució de les cobertures de desocupació i l'increment de les famílies que no reben cap ingrés, al voltant de 300.000. Com a dada important, el mateix estudi reconeix l'existència d'1.750.000 nins pobres en l'Estat espanyol.

Qualsevol tipus de treball infantil compromet la salut, la seguretat i la moralitat dels nins. Es una de les raons per les quals l'Estatut dels Treballadors prohibeix com a norma, el treball abans dels 16 anys, i és una de les bases de l'existència del conveni 138 de l'OIT.

El conveni 138 estipula clarament que "l'edat mínima especificada, per incorporar-se a la feina, no serà inferior a l'edat en que acaba l'escolaritat obligatòria, ni en qualsevol cas als 15 anys". Per això, res deu obstaculitzar que els nins puguin tenir una escolaritat normal, està en joc la civilització.

Donar a entendre que els nins puguin accedir a l'educació encara que facin feina, ve a legitimar als qui avui n'exploten a centenars de

milions, als qui privatitzen l'escola, fan impossible l'accés a la mateixa. Els plans d'ajustament del Fons Monetari Internacional, del Banc Mundial, els tractats de lliure comerç, sotmeten als pobles a un saqueig sense límits per que paguin amb suor i llàgrimes un deute que no és d'aquests pobles. S'arriba a vendre nins de 4 anys per pagar deutes. Aquests plans neguen al pobles els mitjans per que els nins puguin instruir-se i escapar de l'explotació. En distints graus, aquest és el resultat de les polítiques privatitzadores i liberalitzadores promogudes per l'Organització Mundial del Comerç, organitzades també per al Unió Europea.

Lluny de tranquil·litzar-me, em preocupa que aquestes mateixes institucions, començant pel Banc Mundial, financin organitzacions "humanitàries" per acompanyar la misèria que ells mateixos creen, i en concret per a ocupar-se dels nins que treballen. Volen embellir, justificar, legitimar, l'explotació infantil per tal d'estendre-la.

La segona sessió del Tribunal Internacional Independent contra el Treball Infantil i el treball forçós, que se celebrarà els pròxims dies 21, 22 i 23 de maig, en Sao Paulo (Brasil), tindrà un abast considerable. Cal treure a la llum tots els fets sobre els dispositius que fomenten, en tot el món, el treball infantil. Cal posar de relleu la gravetat i les conseqüències del terrible desenvolupament del treball infantil, ja que el treball infantil és un crim. Un crim que ha de ser jutjat.

En els últims anys, la plaga del treball infantil s'estén, i els governs dels principals països industrialitzats han començat una campanya per a substituir la seva prohibició per vagues recomanacions i per que se prohibeixin només les formes més intolerables del treball infantil, legalitzant de fet les altres. Però també augmenta la mobilització de la opinió pública obrera i democràtica. Dirigents sindicals de tots els continents, professionals, electes, dotzenes d'ells a l'Estat espanyol, han recolzat la proposta del gran defensor dels drets humans Helio Bicudo de celebrar aquesta segona sessió en Sao Paulo, poc abans que l'Organització Internacional del Treball torni a abordar aquest tema. Ω

Pere Felip i Buades

Fins quan haurem de aguantar els mallorquins aquests mitjans menyspreables que fan fàstic i donen ganes de vomitar quan veiem els seus programes tant dolents?

Esperem que sigui quan les Balears tinguin la independència d'Espanya. Ω

Miquel Alemany i Bal·le

Nacionalismes excloents i normalització nacional

BERNAT JOAN I MARÍ. PRES. D'ESQUERRA REPUBLICANA-ILLES BALEARS I PITIÜSES

El president Matas s'ha dedicat últimament a fer una mena de campanya denigratòria tant d'Esquerra Republicana com del Partit Socialista, operada a través d'un dispositiu senzillíssim: el d'intentar fer veure que no poden quadrar mai dins una mateixa coalició de partits. El detonant ha estat l'acord a què s'ha arribat a les Pitiüses entre tots els partits de l'esquerra local de concórrer junts a les pròximes eleccions autonòmiques i municipals.

El Partit Popular, amb una especial intensitat durant aquests últims mesos, vé clamant en contra dels nacionalismes "excloents". Generalment, utilitza aquesta terminologia per referir-se al nacionalisme basc, hegemònic actualment a Euskadi i que intenta, per tant, articular alguna sortida a la situació actual d'aquella part del món. Però també l'ha utilitzada, amb més o menys promiscuitat, per referir-se al nacionalisme català, en les seues múltiples versions. Personalment, no crec que ho hàgim d'atribuir només a la influència de Vidal-Quadras, per a qui qualsevol nacionalisme que no sigui l'estrictament espanyol constitueix una autèntica bèstia negra, una mena d'enemic a abatre.

El Pacte Progressista de les Pitiüses constitueix un bon exemple que, en algunes circumstàncies, és possible que els nacionalismes de signe divers -en aquest cas, el nacionalisme estatalista espanyol i el nacionalisme català- no siguin excloents, sinó que fins i tot, si les circumstàncies així ho requereixen, poden arribar a col·laborar.

En el nostre cas, i atenent a la situació d'urgent intervenció política en què considerem que es troben les illes d'Eivissa i Formentera -i el conjunt de la comunitat autònoma de les illes Balears i Pitiüses, d'altra banda-, hem trobat que constituïa una necessitat manifesta la col·laboració entre totes les forces d'esquerra existents a les illes del sud de l'arxipèlag. Per això, els nacionalistes catalans, els "independentistes i de Catalunya", en encertada definició de Jaume Matas, no ens hem deixat encerclar per un purisme estèril i ens hem disposat a col·laborar puntualment, per quatre anys, amb els socialistes, partit d'àmbit estatal espanyol. En la mateixa línia, aquests, partidaris de la Constitució i de l'Estatut d'autonomia, per la mera qüestió pragmàtica de sumar esforços, també s'han mostrat ben dis-

posats a col·laborar amb una força nacionalista d'alliberament.

Segons el nostre parer, aquesta col·laboració es pot mostrar com un exemple pràctic de no excloència. Cap de nosaltres no renuncia als seus objectius finals ni als seus plantejaments ideològics. Cap dels partits integrants de la coalició no deixa, doncs, de banda la seua identitat particular, però tots plegats sumam esforços -sense exclusions- per intentar canviar una situació política dominada des de fa molts anys per la dreta espanyola, amb tocs de regionalisme perifèric.

Si a d'altres llocs, el PSOE establís acords amb partits independentistes amb la mateixa facilitat amb què ho ha fet a Eivissa; si en aquests mateixos llocs, PP i nacionalistes d'alliberament arribassin a una cooperació fructífera, la pau i la concòrdia tendrien moltes més possibilitats. Mentre els uns, sistemàticament excloïen els altres, la cosa serà molt més difícil.

En resum, que ni el president Matas ni el PP no són ningú per utilitzar adjectius desqualificatius contra el nacionalisme català, tot titllant-lo d'"excloent". Els excloents, més aviat són ells. Ω

Conferència del Professor Ariel Schiller

El passat 21 d'abril va tenir lloc als locals del Centre Cultural de "Sa Nostra" de Palma i dins el cicle "Entre l'ahir i l'avui: religió, societat i cultura en el món jueu, la conferència a càrrec del professor Ariel Schiller que porta per títol "L'ase del messi: Canvis socioreligiosos a l'Israel actual. El senyor Schiller explicà en quina situació es troben els diferents grups religiosos i polítics del seu país a les portes de l'any 2000 i quan es compleix 51 anys de la creació de l'Estat d'Israel, una llarguíssima etapa plena de guerres i conflictes que segons el conferenciant només es pot tancar amb una renovació de l'estat que superi els esquemes inicials. D'acord amb això es tractaria de convertir Israel en un estat pluralista tot integrant palestins i jueus i qualsevol altre grup ètnic o religiós. D'aquesta manera lluny de fer un estat teocràtic o semiteocràtic es tractaria de constituir una nació més, fortament integradora i al mateix temps que sàpigues conservar el seu gran patrimoni històric i cultural. La conferència va ser molt aplaudida i comptà amb la participació de Jacqueline Tobiass, presidenta de l'Institut de Relacions Culturals Balears-Israel que organitzava l'acte i el cicle de conferències. L'historiador Pau Cateu-ra que coordina aquestes activitats i altres coneguts membres d'aquesta institució, entre dels quals els escriptors Miquel Ferrà Martorell i Miquel Segura, la nostra col·laboradora Marina Ferrà i l'actriu Catalina Valls Ω

Conferència de Miquel Ferrà a la XV Mostra de Cuina Mallorquina

La XV mostra de cuina mallorquina que ha assolit una vegada més un gran èxit de públic i participació contà, igual que en passades edicions amb coneguts conferenciant, coneixedors del tema gastronòmic. Antoni Pinya, Antoni Contreras, Mestre Tomeu Esteve i d'altres. Encetà el cicle de conferències l'escriptor Miquel Ferrà i Martorell que exposà el tema sobre la història de les famoses galletes d'Inca, el qual origen remuntà a la fabricació dels bes-cuits primitius o galeta marinera. Explicà que l'època daurada d'aquesta casta de galetaria era el segle XVIII i va fer referència a diferents textos literaris que parlen de la galeta marinera. Començant amb el llibre mestre Robert de Nola, els diaris de navegació del capità Cook, la novel·la "Robinson Crusoe" de Daniel Defoe, el llibre "Capitans Valents" de Rudyard Kipling, "L'illa del Tresor" de Stevenson, etc. Anomenà també diversos documents de la història de Mallorca i de l'època medieval quan el governador, el gremi dels forners i la confraria de Sant Bernat tenien per missió que cap navili de la nostra flota mancàs de la galeta necessària. L'acte que comptà amb la presència i la intervenció del director gerent de la casa Quely d'Inca fou seguida per nombrosos aficionats a la gastronomia. Ω (Redacció)

La ràdio i les Espanyes

CARLES TERÈS BELLÈS

Degut a la meua feina, sóc un assidu oient de la ràdio, tant de magazines com de programes musicals.

Naturalment, tinc les meues preferències, encara que també m'agrada, de tant en tant, "navegar" més enllà de les veus habituals. Per això, a voltes, m'entre-tinc a escoltar algunes d'eixes tertúlies madrilenyes amb fama d'incendiàries. És un mal negoci, la veritat, doncs se solen sentir coses mancades de rigor i, sobre tot, plenes d'agressivitat i desinformació. Com a membre d'una de les minories culturals de l'Estat Espanyol (en aquest cas dins l'Aragó), m'he sentit sovint menyspreat o fins i tot insultat. Per sort, d'Espanyes n'hi ha, com a mínim, dues. Sintonitzant, per exemple, Ràdio 3 (de RNE), tro-

barem una emissora eminentment musical però amb alguns programes d'"autor", supervivents d'èpoques anteriors. Un d'aquests és "Trébede", que parla de música d'arrai i de temes més o menys ecologistes. Aquí es pot sentir gent d'una comarca de Salamanca dialogant amb uns músics de Menorca, o un grup de la serra de Cazorla després d'una peça d'Euskadi o Galícia. Gent tota ella preocupada per les arrails i les tradicions, creadors de noves músiques i investigadors de les més velles (i sovint belles) melodies. I col·laboren, intercanvien coneixements, s'ajunten per actuar i s'ajuden els uns als altres. I tot des del més exquisit respecte per la llengua, la cultura i les formes de fer dels altres. Oi que pareix un contrasentit? Los que beuen en les tradicions més genuïnes són los que més curiositat i respecte

tenen per les altres cultures.

El mateix passa al nostre Aragó. Davant els que volen excloure tots aquells que no encaixen dins l'estàndard "baturico", hi ha els que investiguen de debò les coses de les viles i de la gent. A casa rebem, per exemple, el butlletí dels Gaiters d'Aragó. Només a la capçalera ja apareixen les tres llengües del nostre país: aragonès, castellà i català. I a l'interior s'hi alternen articles escrits també en les tres llengües. I, curiosament, també són col·lectius dedicats, entre altres coses, a la recuperació i posada al dia de les nostres tradicions.

N'hi ha molts més. Tots ells, potser sense saber-ho, tenen la clau de la tan pregonada unitat (d'Espanya, d'Europa, del món...) precisament perquè no creuen en la uniformitat. Ω

Miquel Ferrà presenta la novel·la de Pere Morey, "El templer i l'arquitecte"

El passat dia 20 d'abril va tenir lloc en el recinte de la capella del Temple la presentació de la novel·la "El templer i l'arquitecte", bellament editada per Pagès de Lleida. Ferrà digué que es tracta d'una narració ben ambientada, en situacions divertides, moments de marcada intriga, bon ritme argumental i acurades descripcions, tot això unit a un generós llenguatge de vegades planer i correcte i d'altres líric i poètic i tot plegat recorda d'alguna manera la novel·lística d'Umberto Eco. Escrita fa més d'una dècada, aquesta novel·la ha hagut de patir en la seva publicació un retard considerable, degut a tota un sèrie de circumstàncies que semblaven voler impedir que Pere Morey, qualificat com autor de literatura infantil i juvenil, es pogués significar amb un bon llibre per adults. Protestà Miquel Ferrà contra tots aquells que neguen que només pot haver dues castes de literatura, la bona i la dolenta independentment del gènere que sigui. Mostrà el presentador el seu desacord amb la nota biogràfica de la contraportada del llibre on es diu que Pere Morey "treballa al departament d'exportació d'una fàbrica d'aixetes i dedica els seus lleures a la novel·la històrica", tot explicant que una cosa és el modus vivendi i l'altra una tasca tan vocacional com l'escriptura que mai no ha de ser arraconada com un pur i intranscendent hobby. L'arquitecte Cabello explicà les característiques de l'edifici i l'acte contà amb nombros públic. Ω (Redacció)

Santa María del Camí: homenatge als republicans assassinats per l'antiesquerranisme de la dreta feixista

(PARLAMENT DE L'ESCRITOR MIQUEL LÓPEZ CRESPI EN HONOR DELS REPUBLICANS MALLORQUINS ASSASSINATS PER LA DRETA FEIXISTA ANTIESQUERRANA)

"Les persones que jo estim, els homes i dones que han tengut una importància cabdal en la meua vida, en la meua formació humana, no han estat mai ni reis ni generals, molt manco banquers, senyors de possessió, intel·lectuals -com els germans Villalonga- al servei dels botxins del poble mallorquí" (Miquel López Crespi)

"Qui em coneix sap a la perfecció que, com a Bertolt Brecht, els meus herois, les persones que jo estim, els homes i dones que han tengut una importància cabdal en la meua vida, en la meua formació humana, no han estat mai ni reis ni generals, molt manco banquers, senyors de possessió, intel·lectuals -com els germans Villalonga- al servei dels botxins del poble mallorquí. Qui sempre m'ha interessat ha estat la gent humil del poble, les persones que amb el seu esforç -durant segles, generacions infinites- han servat la nostra llengua, han bastit amb les mans tot allò que ens envolta: cases, sínies, palaus, marjades, ponts, mobles, estris de feina i esbarjo, escoles; i amb llur afany de justícia han lluitat -d'ençà la guerra de les Germanies!- per a millorar la vida dels seus germans. Els meus herois són, doncs, aquests homes anònims que, la majoria de vegades, després d'una vida exemplar de lluita pel poble, no els trobes en cap llibre d'història... ni en lletra menuda, a no ser, sense cap explicació del que feren, del que alletaren en vida, una simple retxa a l'apartat de necrològiques del diari. I a voltes ni això darrer! Pensau -basta tornar a llegir l'imprescindible Diccionari vermell de Llorenç Capellà- que moltes vegades, ni aquest simple fet, ser mereixedor d'una retxa a un diari, es donà entre els milers i milers d'homes i dones assassinats per la dreta feixista en temps de la guerra i anys posteriors.

'Són aquests personatges els herois que m'han interessat, el món que he provat de reflectir en moltes de les meves narracions i, molt especialment, les dedicades a la guerra. En el fons, no ho negaré ara, sé que és la provatura de deixar constància del món dels nostres pares -republicans que combatien per la llibertat enfront l'opressió-, dels amics de les nostres famílies, aquella generació esperançada i il·lusionada; uns, com Pau Canyelles, membres d'Esquerra Republicana; altres, com el pare, confederals anarcosindicalistes o, com l'oncle José López, antifeixistes de la XXII Brigada... Sense oblidar els companys que recordam avui, dia 14 d'abril de 1999, en aquest cementiri de Santa Maria del Camí: Antoni Oliver, Bartomeu Canyelles, Joan Tramulles, Josep Santandreu, Miquel Cabot, el batle de Búger Joan Alemany... Una generació d'homes i dones que volgueren portar idees de justícia i llibertat a una Mallorca dominada pel més ferotge caciquisme, per la més brutal explotació de l'home per l'home... Aquells senyors de possessions àvids de guanys, enemics de tot el que podia ser progrés, il·lustració

Guillem Ramis, Miquel López Crespi, German Rodríguez, Catina Vich... antics militants de l'OEC que, juntament amb altres republicans, honoraren el 14-IV-1999 els antifeixistes assassinats per la dreta antiesquerrana a Santa Maria del Camí.

per a les classes populars. Pensau en l'odi que les classes dominants mallorquines -i les espanyoles!- sentien pels mestres republicans, per la munió d'escoles que manà construir la República... No volien que el jornal, que l'obrera, que els fills dels pobres sabessin llegir i escriure, tenguessin un metge a la vora, poguessin mirar el futur amb esperança, sense haver d'estar ajupits, de sol a sol, la vida sencera.

'D'al.lots ja havíem sentit parlar de la repressió: els homes amagats, les persecucions dels falangistes... Supòs que, inconscientment, totes aquelles històries que, sense fer-ho expressament, anaven contant familiars i amics, feien la seva feina, bastint tot un món en el meu cervell, que tard o d'hora havia de sortir. I, ara, passats tants d'anys, les històries amagades de postguerra surten en forma de novel·les, contes, llibres d'assaig, memòries, articles... les mil formes de reconstruir la memòria col·lectiva d'un poble que té a l'abast un intel·lectual del nostre temps. És la forma de copsar el món que m'ensenyaren els meus, i a la qual per res del món no renunciaria.

La il·lusió que significà l'adveniment de la República, l'alegria per la victòria del Front Popular en el febrer de 1936, era, sens dubte, l'expressió autèntica de la resurrecció d'un poble -el mallorquí, el de totes les Illes- que no havia pogut aixecar cap d'ençà la bestial repressió de les Germanies a començaments del segle XVI

'Es tracta de servir la memòria de tants i tants homes i dones assassinats o perseguits per la salvatge reacció de la dreta feixista mallorquina i espanyola en tots aquests anys de manca de llibertat. Vol ser també aquest recordatori -ara que a part de robar-nos la terra, també ens roben la nostra història- de

la generació de mallorquins i mallorquines que volgueren ajudar a bastir una Mallorca diferent, més lliure i solidària, germana de tots els pobles que lluitaven per la llibertat arreu del món, amb futur per als fills i filles de tots els nostres indrets. La il·lusió que significà l'adveniment de la República, l'alegria per la victòria del Front Popular en el febrer de 1936, era, sens dubte, l'expressió autèntica de la resurrecció d'un poble -el mallorquí, el de totes les Illes- que no havia pogut aixecar cap d'ençà la bestial repressió de les Germanies a començaments del segle XVI. I, com en aquella època, amb el mateix instint de bèstia sanguinària, les classes dominants il·lenques, els hereus dels repressors de les Germanies, les més importants cases pairals mallorquines, una bona part d'un egoista classe mitjana tan atemorida pel triomf de la revolució proletària a l'URSS, s'estimà més regar amb sang els sementers de les seves propietats abans que consentir que el fill del jornal aprenqués de llegir i escriure, abans que augmentar un cèntim el jornal del treballador.

'Els republicans mallorquins el que volem és allunyar-nos -com més lluny molt millor- de l'ensucrat i fals món dels germans Villalonga i els seus hereus, d'aquella hipòcrita Mallorca bastida damunt la sang, la suor, les llàgrimes dels millors fills i filles de la nostra terra, exterminats amb l'ajuda de Miguel i Lorenzo Villalonga -que, des dels diaris i les ràdios falangistes, donaven suport als escamots d'extermini que sembraven de dol cada racó de les Illes.

'Per això, per servir la memòria dels millors fills de la nostra terra som aquí, com cada any, dient ben fort: **VISCA LA REPÚBLICA!**' Ω

(Redacció)

XX ANIVERSARI DEL CONSELL INSULAR DE MALLORCA

Maria Antònia Munar, Presidenta del CIM, defensà la llengua catalana i la nacionalitat mallorquina

(En l'important acte institucional organitzat per Consell Insular de Mallorca el món de la cultura va estar representat -entre d'altres personalitats-, per Llorenç Huguet, rector de la Universitat de les Illes Balears i pels escriptors, professors i historiadors, Miquel Duran, Miquel López Crespi, Roman Piña Homs, Miquel Ferrà Martorell, Miquel Julià i Antoni Mir, President de l'Obra Cultural Balear)

En els actes commemoratius del XX aniversari del Consell Insular de Mallorca, la seva Presidenta, Maria Antònia Munar defensà ben clarament la nostra personalitat històrica, la llengua catalana i encoratjà els intel·lectuals i polítics assistents a treballar per anar bastint noves fites en l'autogovern de Mallorca lluny d'interessos partidistes i de grup.

Maria Antònia Munar en un brillant i encès discurs insistí novament la coneguda tesis -que ha defensat tantes vegades- que els consells han de rebre totes les competències que actualment pertoquen al Govern autonòmic i les que es puguin transferir en un futur de Madrid a l'executiu, el qual ha de ser en el futur un coordinador interinsular.

En l'important acte institucional organitzat per Consell Insular de Mallorca el món de la cultura va estar representat per **Llorenç Huguet**, rector de la Universitat de les Illes Balears i pels intel·lectuals -escriptors, professors i historiadors- **Miquel Duran, Miquel López Crespi, Roman Piña Homs, Miquel Ferrà Martorell, Miquel Julià i Antoni Mir**, President de l'Obra Cultural Balear (OCB).

Altres personalitats presents en aquest aniversari eren **Juan Huguet**, la delegada del Govern, **Catalina Cirer**, el candidat del PSOE **Francesc Antich** el director de EL MUNDO-EL DÍA DE BALEARES **Luis F. Fidalgo** i **Damià Pons**, president de la Comissió de Cultura del CIM. Ω

Miquel López Crespí: tres premis de novel·la en tres mesos

(Propera publicació de les novel·les La Ciutat del Sol i Corfú)

Miquel López Crespí ha guanyat tres dels més importants premis de novel·la que es lliuren actualment en els Països Catalans. Les obres guardonades són: La Ciutat del Sol, L'Amagatall i Corfú. Miquel López Crespí va néixer a Sa Pobla l'any 1946. Escriptor, col·laborador de premsa, actualment és un dels autors més guardonats en tota la història de la literatura catalana. Vocacionalment es dedica a la narrativa, el teatre i la poesia. Pel desembre de 1998, amb l'obra La Ciutat del Sol guanyava el Premi de Novel·la de l'Òmnium Cultural en la "9a. FESTA DE LES LLETRES CATALANES" i, mesos després, un jurant format per Josefina Salord, Bernat

Nadal, Pere Rosselló Bover, Marià Torres i Roser Vallès li atorgava un dels guardons de novel·la més prestigiosos de tot l'àmbit de parla catalana. Ens referim al III Premi "Miquel Àngel Riera" de novel·la que l'escriptor de sa Pobla aconseguia amb L'Amagatall. I, just en el moment de redactar aquesta crònica, ens assabentem que el prolífic autor pobler obté, amb la novel·la Corfú el Premi -també de novel·la- "Baltasar Porcel 1999".

Miquel López Crespí ha obtingut nombrosos premis literaris entre els quals caldria destacar, en narrativa: el "Joan Fuster 1984" (València); "Joanot Martorell 1986" (Valèn-

cia); "Ciutat de Palma 1991"; "Pompeu Fabra 1984"; "Joan Santamaria 1989" (Barcelona); Ciutat d'Olot 1987; "Baltasar Porcel 1993"; "Premi de les Lletres" (Mallorca, 1987); Premi de "Ciutat de València 1988"; "Manuel de Pedrolo 1985"; "Serra i Moret 1993" de la Generalitat de Catalunya, Premi de Novel·la "Valldaura 1997" (Barcelona), etc. En teatre ha obtingut el Premi Born (Menorca); el "Ciutat de Palma 1974"; "Carles Arniches" (Alacant); "Consell Insular de Mallorca" (1987); "Ciutat de Granollers"; "Ciutat d'Alcoi 1984" amb l'obra "Homenatge Rosselló-Pòrcel", etc. Alguns dels seus llibres més coneguts són: "La guerra justa acaba de començar"; "Autòp-

sia a la matinada"; el llibre de narrativa juvenil "Històries per a no anar mai a l'escola" (1984); "Notícies d'enlloc" (1987); "Necrològiques" (1988); "Homenatge Rosselló-Pòrcel" (1984); "Crònica de la pesta" (1993); "Vida d'artista" (1995); "Històries del desencís" (1995); "Estiu de foc" (1998); "L'Amagatall" (1999) i el llibre de memòries "L'Antifranquisme a Mallorca 1950-1970". En poesia cal destacar, entre molts d'altres: "Foc i fum"; "Les Plèiades"; "L'obscura ànsia del cor"; "El cicle dels insectes"; "Els poemes de l'horabaixa"; "Planisferi de mars i distàncies" i "Punt final". (Secció de Cultura de l'Estel) Ω

La literatura

PER RICARD COLOM

"Un llibre val segons el nombre i la novetat dels problemes que crea, anima o reanima".
(Paul a. Valery, 1871-1943, poeta francès).

"Jo crec que, per a ser escriptor, n'hi ha prou en tenir quelcom a dir en frases pròpies o d'altri".
(Pio Baroja, 1872-1956, escriptor i metge foraster).

"La diferència entre literatura i periodisme és que el peri-

odisme és il·legible i la literatura no és llegida".
(Oscar Wilde, 1859-1923, escriptor irlandès).

"La literatura és mentir bé la veritat".
(Juan Carlos Onetti, 1909, escriptor uruguaià).

"De debò trob quan hi pens que la literatura no té pas cap altra raó d'ésser que la de salvar aquell que la crea del disgust de viure".
(Huymans, 1848-1907. París).

"Quan om llig un llibre en segons quins estats de l'ànima, sols hi troba interpretacions d'aqueix estat".
(Georges Duhamel, 1884-1966, escriptor i metge francès).

"Per estúpid que sia un autor, sempre troba un lector que se li sembla".
(Sant Jeroni, 347-420, doctor de l'Església).

"La literatura no modifica l'ordre establert, però sí els homes que l'estableixen".
(Hay G. Ehrenburg, 1891-1967. Periodista i escriptor rus).

"La literatura no és sinó un somni dirigit".
(Jorge Luís Borges, 1899-1986, escriptor argentí).

"Hom escriu per a recobrar una innocència perduda".
(Mountolive, *Quartet d'Alexandria*, Lawrence G. Durrell, 1912-1990, novel·lista anglès nat a l'Índia. Ω

LLIBRES QUE CAL LLEGIR

L'amagatall

PERE ROSSELLÓ BOVER

"Era clar que, com decidírem, calia atorgar el premi a **L'Amagatall**, ja que ens semblava la millor de les obres presentades. I així ho férem per unanimitat" (Pere Rosselló)

Amb **L'Amagatall** (1) Miquel López Crespí ha obtingut recentment el Premi "Miquel Àngel Riera" de novel·la 1998. El llibre havia estat presentat amb plica, però difícilment un escriptor tan conegut com ell podia disfressar la seva personalitat. L'estil, el tema, les idees, l'"ofici"... traïen la voluntat d'un autor que no volia fer valer el seu nom ja consagrat com a mèrit per obtenir el guardó. Tot i que "sospitàvem" que la novel·la podia ésser seva, puc garantir que els membres del jurat actuàrem amb absoluta imparcialitat. Era clar que, com decidírem, calia atorgar el premi a **L'Amagatall**, ja que ens semblava la millor de les obres presentades. I així ho férem per unanimitat. Després, en obrir la plica, descobrírem que no anàvem gaire desencaminats quan atribuïm la pretesa autoria a l'escriptor de sa Pobla. En tot cas, conèixer-ne la identitat només ens aportà la tranquil·litat de

no haver-nos equivocat a l'hora de fer la tria.

"Amb la desmobilització dels anys vuitanta, molts d'escriptors han optat per cedir a les pressions del sistema i instal·lar-se en una literatura més d'acord amb els gustos actuals. Això és, amb el que és comercial, amb la inconseqüència, amb la comoditat, amb l'oblit..."

L'Amagatall forma part de tot un cicle novel·lístic, del qual Miquel López Crespí ja ha publicat altres obres, destinat a recrear el moment de la Guerra Civil a Mallorca. El llibre, per tant, neix d'un propòsit documental i didàctic força clar. Però l'autor, nascut l'any 1946, deu anys després del cop d'estat del general Franco, no ha viscut els fets que narra; tot i que sí n'ha patit les conseqüències. Com tota la denominada Generació dels 70, ha sofert l'escola franquista, el nacionalcatolicisme, la pobresa -material i, sobretot, intel·lectual- d'una llarga època de la nostra història, les repressions d'un règim que no respectava ni les idees ni les persones ni els pobles. En aquest sentit, Miquel López Crespí con-

tinua una línia inicial de la seva promoció, en la qual el compromís ideològic era un component essencial de la literatura. Després, amb la desmobilització dels anys vuitanta, molts d'escriptors han optat per cedir a les pressions del sistema i instal·lar-se en una literatura més d'acord amb els gustos actuals. Això és, amb el que és comercial, amb la inconseqüència, amb la comoditat, amb l'oblit... L'experiència de la Guerra Civil -una realitat que supera la imaginació més desbordada- encara ens pot furnir moltes històries dignes d'ésser novel·lades. Hom es demana per què no s'escriuen més llibres com **L'Amagatall**. Només el desinterès i la confiança que aquells dies de sang no es tornaran repetir ens explica els silencis d'altres novel·listes.

"Els somnis i els desvarieigs del protagonista, motivats per la inhumana situació d'haver de viure literalment "emparedat" en vida, esdevenen el motiu per repassar la repressió que el feixisme exercí contra les classes obreres"

A més, **L'Amagatall** és una novel·la en què la realitat supera, i

de molt, la ficció. Hom es troba davant un ampli retaule, en el qual els éssers de ficció es mesclen amb personatges reals dels anys de la guerra i de la repressió feixista. Seria massa fàcil fer-ne ara, aquí, la relació; però bastarà recordar Aurora Picornell, Emili Darder, Gabriel Alomar, els germans Villalonga, el "Conde Rossi", etc. Ara bé, tampoc l'imaginari no és gaire lluny del real: durant la Guerra Civil casos com el del protagonista, que es veu obligat a tancar-se durant anys al sostre de casa, foren dissortadament freqüents. Els somnis i els desvarieigs del protagonista, motivats per la inhumana situació d'haver de viure literalment "emparedat" en vida, esdevenen el motiu per repassar la repressió que el feixisme exercí contra les classes obreres. D'aquesta manera, assistim a una brutal repressió contra unes dones i uns homes que únicament havien defensat els seus drets i els seus ideals. Des de l'amagatall, amb el protagonista de la novel·la, repassam aquest any zero i els següents de la nostra història, en els quals culminen segles de repressions, que es remunten a les Germanies o a la persecució dels jueus. Gràcies a l'esperança i al record d'uns anys d'ideals i d'il·lusió, aquest ésser, ara reduït només a la condició de "testimoni", pot sobreviure. Mentrestant, somnia que algun dia el malson acabarà i aleshores tornarà a ésser una "veu", un home.

L'AMAGATALL

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

PREMI «MIQUEL ÀNGEL RIERA»
DE NARRATIVA (1998)

"Extracta d'un llibre dens, fruit d'una extensa labor de documentació"

Finalment, voldria convidar els lectors a llegir aquesta novel·la. Es tracta d'un llibre dens, fruit d'una extensa labor de documentació. Tot i que Miquel López Crespí no fa gaire concessions als lectors, **L'Amagatall** és una lectura àgil perquè és un llibre apassionat i apassionant. Per aquest motiu, -i pels valors literaris, documentals i humans que conté- estic segur que no els deceberà.

(1) Miquel López Crespí: **L'Amagatall** (Palma: Publicacions de la Caixa de les Balears "Sa Nostra", 1999; Col·lecció "Tià de Sa Real", 55). Ω

Centre Internacional Escarré per a les Minories Ètniques i Nacionals

El Kosovo, de nou en l'actualitat dramàtica

AURELI ARGEMÍ

Segurament els esdeveniments que marquen en profunditat els pobles dels Balcans corren tan de pressa que, quan aquestes línies arribin al lector, el panorama del que s'anomena l'antiga Iugoslàvia haurà canviat -ara és Sèrbia la que sembla més sotragada- i el seu contorn també. I no em refereixo tan sols al panorama d'Albània, per exemple. També està tocat, o ferit, el que coneixem amb el nom del Kosovo. Un nom que, precisament, va sorgir com el primer gran repte -i gran problema- de l'Estat iugoslau immediatament després de la mort de Tito; de la desaparició d'aquell Cap d'Estat i vertebrador de tantes victòries reals o de tan sols oficials que, en el seu testament polític, pretesament ho havia deixat tot "lligat i ben lligat".

La o les guerres de l'antiga Iugoslàvia havien deixat en un segon terme si no en el sac dels oblits, almenys a nivell informatiu internacional, el Kosovo, una de les principals assignatures pendents de l'heretatge de Tito. Això no obstant, les tensions polítiques i els problemes socials i econòmics greus durant els últims anys no hi han minvat. Al contrari, s'han anat agreujant. Fins al punt que una de les decisions més greus preses pel govern serbi de Milosevic ha estat l'abolició del règim semblant al d'una autonomia política per al Kosovo, que existia des de la constitució del nou Estat iugoslau després de la Segona Guerra Mundial; autonomia substituïda per una mena d'estat d'excepció permanent. Amb morts, ferits, enfrontaments constants.

Molts dels opositors al govern de Milosevic, que durant setmanes i setmanes, dia rere dia, s'ha anat manifestant pels carrers de Belgrad a fi de reclamar el reconeixement de la victòria de l'oposició en les eleccions municipals del mes de desembre, han acabat exigint un canvi de règim. Aquesta reivindicació va unida a la denúncia que els mateixos opositors fan a Milosevic de manipular l'opinió pública, tot desviant l'atenció cap a la situació cada vegada més tensa que estan vivint els serbis del Kosovo, "minoritaris, en la pròpia terra, enfront del 90% d'albanesos que l'ocupen".

A la greu situació que està travessant el Kosovo, de majoria aclaparadora albanesa, se sumen les condicions de vida gairebé infrahumana que experimenta, des de fa anys però ara d'una manera especialment alarmant, el veí Estat d'Albània.

La pregunta que ens podem fer, davant d'aquest panorama, amb els albanesos com a protagonistes i els serbis com a punt de mira de nombroses discòrdies, és per quina raó els albanesos es troben en unes condicions tan precàries dintre d'Europa. La resposta no és simple. Hi ha tota una llarga i complexa història que caldria examinar i aprofundir per poder entendre el present. Amb tot, a continuació intentaré de fer un balanç o de donar unes pinzellades, més com a aproximació als reptes que té plantejats col·lectivament, i actualment, la població del Kosovo que com a resposta a la problemàtica global que viu el poble albanès.

El punt de vista dels serbis

En el transcurs de l'anomenada "Conferència dels Ambaixadors" a Londres (1912-1913), que havia d'establir l'annexió del Kosovo a Sèrbia, el delegat serbi afirmà: "Avui, la majoria de persones que viuen en aquesta regió [el Kosovo] són albanesos, però fins a les acaballes del s. XVII aquest país era purament serbi (...). Els serbis hi

establien el Patriarcat de Peyen, i a la vora de Peyen, es troba el monestir de Decani, el més cèlebre monument de l'arquitectura sèrbia i de la pietat sèrbia del s. XIV. És impossible d'imaginar que això passés en una regió dins la qual el poble serbi no hagués estat el poble majoritari (...). La regió en la qual es troben Peyen, Djakovica, Decani, és la més santa entre totes les terres sèrbies (...). És impossible d'imaginar que el govern serbi o montenegri cedixin aquesta terra als albanesos o a qualsevol altra gent (...). En aquesta qüestió, el poble serbi no pot cedir ni cedirà, ni pot fer concessions (...). Tampoc el govern serbi està disposat a fer-ne".

O sigui, segons el delegat serbi a la Conferència de Londres, l'argument favorable a la "identitat" sèrbia del Kosovo -argument repetit al llarg dels últims anys- és que, ja durant l'Edat Mitjana, la regió no era solament sèrbia sinó també terra sagrada sèrbia. Fa més de deu segles, al Kosovo els serbis s'havien constituït en majoria. No valen els arguments -afegeixen els historiadors serbis- que els albanesos eren, prèviament, presents en aquestes terres; en tot cas, formaven una minoria. És veritat que la presència sèrbia va haver de transformar-se en resistència dels serbis contra els otomans, que conqueriren el país el 1389 (batalla de Kosovo Polje) i ajudaren la invasió albanesa-musulmana. Però el fet mateix de la resistència continuada ja prova com els serbis consideraven el Kosovo territori seu.

A partir d'aquestes afirmacions, poden cristallitzar-se els "mites fundadors" de la identitat nacional sèrbia al Kosovo. Aquests mites, desenvolupats sobretot durant el s. XIX, es construeixen damunt el concepte que el poble serbi, poble eslaus dotat d'una Església cristiana ortodoxa autocèfala des del s. XIII, vençuda provisionalment pels turcs musulmans el 1389, té la sagrada vocació de refer-se i abastar el conjunt de la Sèrbia medieval o el que s'ha anomenat la gran Sèrbia, el conjunt dels Eslaus del Sud (cosa que suposaria el deure sagrat de "reocupar" amplis territoris que, a més del Kosovo, comprenen bona part de les actuals Bòsnia-Herzegovina i de la República d'Albània).

El punt de vista albanès

La tesi albanesa intenta relativitzar la "serbitat" del Kosovo abans del 1389 i l'"albanització" durant el període d'ocupació otomana. Pel que fa a la presència important albanesa al Kosovo -no merament minoritària- anterior a la mencionada data, existeixen molts documents que ho proven. Així, per exemple, la "Carta del Monestir de Decani", redactada abans del 1389, demostra que de les 2.000 donacions fetes al monestir, el 44% provenien de fidels de llengua i nom albanesos. També Cadastres de l'època mostren com els albanesos no eren simplement minoritaris al Kosovo.

Quant a l'"albanització" de Kosovo en època otomana, és cert que molts serbis residents al Kosovo van emigrar o haver d'emigrar, però l'emigració no fou un fenomen exclusiu dels serbis. Durant segles la zona dels Balcans foren teatre d'emigracions i immigracions. Tot i així, els historiadors serbis remarquen que els serbis foren objecte de sistemàtiques persecucions per part dels albanesos o dels seus aliats, els otomans, i els historiadors albanesos posen en relleu que després del període otomà, que s'acabà amb la Primera Guerra Mundial, va seguir una forta política de "serbització" del Kosovo, de manera que molts albanesos es van veure obligats a emigrar.

Ja, gràcies als compromisos que va prendre la citada "Conferència dels Ambaixadors" a Londres (1912-1913), els albanesos del Kosovo havien hagut d'actuar com a perdedors, davant les conquestes fetes pels exèrcits serbis i montenegrins sobre el conjunt de les terres albaneses (comprentent-hi l'Albània actual). Si bé els acords presos en aquella Conferència van parar els peus als serbis, aquests pogueren annexar-se el Kosovo, país integrat forçosament, el 1918, a la "nova" Iugoslàvia.

En el context dels processos d'integració i desintegració de Iugoslàvia

Per poder entendre millor la situació actual, els observadors que intenten ser imparcials, remarquen que la convivència albanesa-sèrbia no va ser especialment problemàtica durant l'Edat Mitjana. En bona mesura perquè l'Estat serbi de l'Edat Mitjana, a semblança d'altres Estats, no era un Estat-nació en el sentit donat a aquest terme a partir del s. XIX. El rei o sobirà regnava com un emperador cristià sobre una població cristianitzada constituïda de pobles diversos, en què els serbis eren, políticament i culturalment -no per força demogràficament- dominants. La supremacia "administrativa" no implicava un nacionalisme de tipus modern. En aquest context, les relacions entre els serbis i els albanesos sembla que foren excel·lents.

La situació començà a enverinar-se des del moment que Sèrbia, seguint el procés, generalitzat a Europa, de formació del propi Estat-nació, ho féu amb una voluntat particularment expansionista, alimentada en part per l'oportunitat que li brindava la progressiva desfeta dels imperis austrohongarès i otomà que l'envoltaven i l'oprimien. Aquesta voluntat -particularment manifesta als inicis del nostre segle- no fou, però, prou forta com perquè els serbis arribessin a dominar profundament tots els pobles eslaus del sud. De fet, sofriren un revés decisiu quan, en el marc de la Segona Guerra Mundial, els grups integrats en la Resistència, capitanejats pel croat conegut amb el nom de Tito, venceren els nazistes i feixistes, que havien invadit els Balcans. En virtut de la victòria de Tito i els seus, l'Estat-nació serbi desapareixia i entrava a formar part d'una altra estructura més àmplia, d'un conjunt de Repúbliques que formaven l'Estat socialista i federatiu dels eslaus del sud.

Segons el nou esquema es constituïa un Estat plurinacional, en què tots els pobles tenien reconeguts els mateixos drets, entre els quals, en primer lloc, el dret d'autodeterminació. Malgrat que, per motius estratègics -donada la proximitat de la República d'Albània que refusà d'integrar-se als plans de Tito- els albanesos del Kosovo no obtenien aleshores la distinció de formar una de les Repúbliques federatives, les úniques tractades com a subjectes del dret a l'autodeterminació, des del primer moment els albanesos del Kosovo van pensar que, un dia, obtindrien democràticament la consideració que se'ls havia denegat per raons externes als mateixos drets.

Aquesta aspiració s'anà convertint en reivindicació a mida que els albanesos del Kosovo, islamitzats per efecte de la presència secular dels otomans i per demostrar la seva distinció respecte als serbis, anaven convertint-se en poble majoritari en aquell territori. El canvi es produïa com a conseqüència d'un creixement demogràfic dels albanesos molt més alt i ràpid que el dels serbis, i també com a efecte de les onades d'emigració d'aquests últims, per motius sobretot

econòmics, a partir dels anys 1960, i polítics més endavant (en ser confosos els serbis amb les forces armades estatals que reprimien els albanesos, "massa reivindicatius").

No per atzar, foren els albanesos del Kosovo els primers que, poc després de la mort de Tito (1981) van sortir a manifestar-se massivament pels carrers a fi d'exigir que la classe política els permetés de tenir una República federativa pròpia, no simplement una autonomia en el marc de Sèrbia com establia la Constitució titista vigent. Tampoc no per atzar, les peticions dels albanesos foren rebudes amb clares mostres de refús per part dels serbis i, en general, de la classe política dominant. És més, els serbis, una vegada aconseguïren elegir, com a cap suprem, el temible Slobodan Milosevic, obtenien una gran victòria sobre els albanesos: Milosevic introduïa uns canvis constitucionals segons els quals, des del 28 de març de 1988, la regió autònoma del Kosovo deixava d'existir i es convertia en un simple territori jurídicament i políticament serbi.

Tanmateix, aquesta integració jurídica total del Kosovo a Sèrbia fou el detonant perquè els albanesos tornessin a revoltar-se, ara de forma permanent. Des de llavors, com Joseph Krulic explicava "profèticament" (ja que les seves observacions daten del 1990), en una aguda anàlisi, a la revista "L'Autre Europe" (n. 23, 1990, pàgs. 63-72), el Kosovo s'ha convertit en el "teatre de l'enfrontament de dos tipus de nacionalismes, arribats a edats, o si hom prefereix, a nivells de maduresa diferents". El nacionalisme serbi s'hi manifesta més com a "nacionalisme de crispació (...), més virulent". En comparació als nacionalismes dels pobles d'Europa occidental, el serbi està "més lligat la seua mites fundadors", sent la frustració de no haver pogut créixer com els seus partidaris haurien volgut, víctima del fet que "el titisme s'havia construït en part sobre la limitació del nacionalisme serbi, suposadament fet del gran serbisme. Per la seva banda, el nacionalisme dels albanesos del Kosovo" s'hi manifesta amb la força dels nacionalismes que es troben en "l'estadi "tercermundista" (com el de Sèrbia del 1914 o d'Algèria del 1960). En reuneix tots els ingredients: joventut de la població, explosió escolar i universitària que alimenten les frustracions i l'atur dels intel·lectuals i semiintel·lectuals, subdesenvolupament econòmic (...).

"El refús de concedir al Kosovo l'estatut de república se situa, efectivament, al cor mateix de la crisi (...). Iugoslàvia (país dels eslaus del sud, nom oficial des del 1931) desconfia dels al·lògens albanesos, que tenen germans ètnics a l'altre costat de la frontera; aquests últims no constitueixen una nació fundadora, plenament legítima a la mateixa Iugoslàvia; tan sols són una minoria nacional que té la seva pròpia nació a la República d'Albània. Es tracta d'una actitud del iugoslavisme que paralitza la igualtat entre els pobles (...), fonament ideològic del titisme federalista en les relacions entre els pobles de Iugoslàvia. Aquesta superioritat implícita o aquesta garantia de seguretat que prenen els eslaus (sobretot els serbis) sobre els no eslaus és difícilment criticable davant la comunitat internacional, en tractar-se d'un país que, des del 1945, ha sostingut totes les lluites d'alliberament possibles al Tercer Món (...), tot i que quan el Tercer Món es troba dintre d'aquest mateix país la no alineació no serveix de res (...) Iugoslàvia, país no alineat en la seva política exterior oficial, apareix singularment alineat en la seva política interior, en la mitjana dels països que cometen nombroses injustícies envers els ciutadans que en formen part".

Els paràgrafs citats, com he recordat més amunt, foren escrits l'any 1990, abans de la desintegració de la Iugoslàvia titista. Curiosament, els únics hereus d'aquella Iugoslàvia són avui Sèrbia (i Montenegro) que han conservat el nom de Iugoslàvia, i el poble més allunyat dels eslaus del sud, concretament de Sèrbia: els albanesos del Kosovo.

El Kosovo, "focus" d'una altra guerra als Balcans?

Avui la comunitat albanesa representa, aproximadament, el 90 % de la població global del Kosovo. Això no obstant, els serbis continuen actuant com si hi fossin la majoria. Aquesta prepotència s'ha fet més clara -i contradictòria- quan Sèrbia ha anat demanant amb una insistència violenta, aquests últims anys, el respecte al dret a l'autodeterminació de les minories sèrbies de Croàcia i de Bòsnia i Hercegovina, mentre negava el mateix dret als albanesos inclosos en la República de Sèrbia. En efecte, el govern serbi s'ha declarat sempre completament contrari als resultats del referèndum "il·legal" que el Kosovo havia fet 1991 i que havia donat com a resultat una total victòria als independentistes.

En aquest context, els serbis no paren d'acusar els albanesos de voler un Kosovo "ètnicament pur" (anàlogament al que els mateixos serbis reclamen en els territoris que consideren serbis dintre de Croàcia i Bòsnia i Hercegovina). Pel seu costat, els albanesos acusen els serbis de voler continuar dominant a qualsevol preu el Kosovo, en nom de "la gran i sagrada Sèrbia". És a dir, entre les dues posicions sembla que no existeix ni una petita esquadra per deixar passar un fil de diàleg.

Davant d'aquest atzucac, què pot esperar la població del Kosovo del seu futur?

Hi ha qui pensa en la solució de reagrupament de tots els albanesos en un mateix Estat-nació, al voltant del que avui és la República d'Albània. S'acompliria, així, un vell somni que ja s'havia manifestat amb força quan es constituí, el 1913, el nou Estat albanès i que aleshores no fou possible. Perquè el nou Estat, fruit de la desfeta de l'imperi turc i de la voluntat dels mateixos albanesos de fer-se forts en un indret ben protegit dels nacionalismes dels seus veïns (serbis-montenegrins i grecs), havia hagut de néixer a mercè dels mercadejos entre Sèrbia i Grècia, que intentaren reduir les fronteres albaneses al més mínim possible, i Itàlia i Austria-Hongria que, al contrari, eren favorables a la seva màxima amplitud per poder neutralitzar així millor, tot manipulant els albanesos, els eslaus del sud.

Si bé la realització d'aquest somni sembla ser una solució, una bona solució, plausible per al Kosovo, o ara com mai una oportunitat d'or gràcies a la feblesa que suposa l'esfondrament de Iugoslàvia, ni els albanesos del Kosovo ni el govern d'Albània no l'han proposada, almenys obertament. En bona part, diuen diversos observadors, perquè la situació econòmica i social d'Albània, al capdavant amb Bulgària dels països pobres d'Europa, no és atractiva per a ningú.

Hi ha qui pensa que una de les solucions seria que la comunitat internacional patrocinés, ni que fos per evitar una nova guerra de "neteja ètnica", una via de sortida dintre de la nova federació iugoslava que portés a restaurar l'autonomia del Kosovo, com a primer pas perquè aquest país esdevingués una de les Repúbliques sobiranes, juntament amb Sèrbia i Montenegro.

Sigui quina sigui la solució, mentre una d'aquestes alternatives, o d'altres que es puguin presentar, no arrela, la situació del Kosovo s'anirà degradant, es farà cada dia més explosiva. Amb soldats i policies que ostensiblement patrullen per tot arreu -com si estiguessin en estat de gue-

rra permanent-, que detenen o molesten els viants per un no-res, amb una població majoritària que no amaga la seu malestar constant, amb un degoteig imparabile d'incidents que sovint acaben amb morts i ferits...

Molts albanesos del Kosovo viuen aquestes tensions amb una certa calma, com aquell qui mira una fruita que està a punt de despendre's de l'arbre i espera que caurà aviat, per força. Pensen que allò que està passant al Kosovo és una típica ocupació militar, perquè el poder dominant no té cap més opció si vol conservar el que no és seu, però que aquesta ocupació no pot ser eterna, perquè a Sèrbia, extenuada per les guerres de l'ex Iugoslàvia, li resulta massa costosa. Sèrbia està acabant tots els seus recursos materials i humans, no té prou gent disposada a fer la guerra oberta als albanesos, exiliar-los i repoblar el seu territori de serbis.

Tot això no apunta cap solució ni augura cap futur optimista. Tanmateix, clandestinament, Kosovo s'organitza: des del 1991 té un govern paral·lel, que ha estat capaç de muntar un sistema sanitari, financer i educatiu -enfront de les escoles tancades normalment, per ordre dels ocupants-.

Ibrahim Rugova, president (il·legal) del Kosovo, formulava, fa més de tres anys al diari "Avui" (22-7-93), una sèrie de consideracions, que continuen sent actuals, sobre la situació i els sentiments dels albanesos del Kosovo. Deia: "Estem a favor d'un Kosovo independent i neutral, obert cap a Albània i Sèrbia, que garanteixi els drets del 7 o 8 per cent de serbis que viuen aquí. Pensi que no hem posat sobre la taula les exigències màximes, com haurien estat la reunificació amb Albània o la reunió de tots els albanesos de l'antiga Iugoslàvia". Com a resposta d'aquesta reivindicació, ara per ara, "els serbis ni ens deixen portar una vida normal (...). Són ells els que no volen el diàleg perquè només accepten un sol estatus per a Kosovo: legitimar la repressió (...). És hora que Occident es planteji qui són aquests serbis (...). Els serbis no faran concessions a Kosovo, com no les han fet a Croàcia i a Bòsnia. No hi ha dret que ens deixin així, en pitjors condicions que els esclaus". Amb tot, per ara, Occident no s'ha pronunciat. És més, "és curiosa la doble moral de Ja comunitat internacional quan reconeix els Parlaments dels serbis de Bòsnia i de Croàcia, i a nosaltres ni ens accepten res, ni un petit Parlament que ha de decidir sobre Kosovo".

Últimament, el règim agonitzant -potser- de Milosevic ha tret l'argument del Kosovo "agitat"; argument esgrimit no tan sols per distreure l'atenció, interna i internacional, sinó també per començar a preparar el terreny d'una plausible nova guerra als Balcans, que començaria, precisament, al Kosovo. El plantejament és, almenys per ell, prou clar: Sèrbia necessita atiar els conflictes del Kosovo per "sobreviure"...sobretot per "sobreviure" Milosevic i els seus partidaris. Per donar més veracitat a l'existència del clima conflictiu provocat pels albanesos del Kosovo, la premsa sèrbia recorda que durant la primavera passada va sorgir un misteriós -qui l'ha vista mai?- grup armat autoanomenat "Exèrcit d'Alliberament del Kosovo", grup que ja hauria intervingut i ha protagonitzat diversos atemptats amb bombes.

Però resulta més visible i simptomàtic que els albanesos del Kosovo no hagin participat oficialment en les marxades quotidianes de protesta, començades el desembre de 1996, de l'oposició sèrbia a Milosevic, davant el frau electoral, perquè no saben si els és profitós unir-se a la mateixa oposició sèrbia. Al cap i a la fi, deuen pensar, els dirigents del moviment Zajedno (Units) són tan serbis com el president contestat i, per tant, veuen el Kosovo, en el fons, com un apèndix de Sèrbia. De moment, no han parlat d'un "altre" Kosovo si algun dia arriben al poder. Ω

Catalan Tongue Twisters embarbussaments

1st International Collection of Tongue Twisters

© 1996-1999 by Michael Reck

Una gallina tica-xica-mica, cama-corta i ballarica,
va tenir tres pollets, tics-xics-mics, cama-curts i ballarics.
Si la gallina no hagués estat tica-xica-mica, cama-corta i ballarica,
els tres pollets no serien tics-xics-mics, cama-curts i ballarics.

En un got no hi pot haver-hi hagut vi bo del fort sense un embut

La perdiu li diu a la garsa:
- Què fas aquí tu, garsa?
- I tu, perdiu? - la garsa li diu.

En Pere Peret pintor, premiat per Portugal,
pinta pots i potinguetes per posar pebre picant.

Les oques s'esmolen els becs a les soques.

Vaig al bosc i bosco vesc i visc del vesc que bosco al bosc.

Qui roba una arrova de roba no roba la arrova sinó que roba la roba.

Un plat blanc pla ple de pebre negre està.

En cap cap cap el que cap en aquet cap.

Setze jutges d'un jutjat mengen el fetge d'un penjat.
Si el penjat es despenja, els setze jutges del jutjat no podran menjar mes fetge del penjat.

Plou poc, però per lo poc que plou, plou prou.

Rough Translations

- [1]
A tica-xica-mica (nonsense words), short-legged and dancing hen, had three tics-xics-mics, short-legged and dancing chicks. If the hen hadn't been tica-xica-mica, short-legged and dancing hen, the chicks wouldn't have been tics-xics-mics, short-legged and dancing chicks.
- [2]
In a glass there couldn't have been good strong wine with out using a funnel. Spanish: En un vaso no puede haber habido vino bueno del fuerte sin (utilizar) un embudo
- [3]
The partridge said to the magpie: "What are you doing here, magpie?" "And you, partridge?" - the magpie said. Spanish: La perdiu li dice a la urraca: - ¿Que haces aquí tú, urraca? - ¿Y tú, perdiu? - la urraca le dice.
- [4]
The painter Pere Peret, who was given a prize by Portugal, prints cans and mixtures to put spice pepper in.
- [5]
Geese sharpen their beaks on the trunks.
- [8]
A flat white plate is full of black pepper.
- [9]
In no head fits what fits in this head.
- [10]
Sixteen judges from a tribunal eat the liver of a hanged person. If the hanged person is unhung, the sixteen judges of the tribunal can no longer eat liver of the hanged person.
- [11]
It doesn't rain much, but considering how little it rains, it rains enough.

Gràcies

Gemma Fors, Roi Roca, Rosa M. Matamala, Sellent Teresa, Dolors Reig, Marta Cuatrecasas, Nuria Jaumot Pascual, Maja Landis, Richard Coates, Milton Azevedo

Compilation © 1996-1999 by Michael Reck
Bahnhofstrasse 26a, A-6170 Zirl, Austria.
This page is brought to you by www.uebersetzung.at
Last update 1999-03-15 Ω

Centre Internacional Escarré per a les Minories Ètniques i Nacionals

Què significa "l'existència d'Espanya com a Nació"?

Nota: *l'article que publiquem a continuació és una aportació a la recerca sobre la terminologia referida a la qüestió nacional; recerca que, com han pogut comprovar els lectors d'"Europa de les Nacions", constitueix un dels eixos dels continguts d'aquesta revista. La terminologia, en efecte, és al nostre entendre, un element fonamental per precisar i comprendre els conceptes, per repensar les realitats i per establir, sobre bases comunes, un diàleg entre tothom que s'interessa en saber o discutir una determinada temàtica. Aquest esforç ajuda a superar, d'entrada, malentesos i, a la vegada, sobretot perquè la temàtica que tracta "Europa de les Nacions" està molt supeditada a termes sovint utilitzats o interpretats de moltes i contradictòries maneres, a conèixer i aprofundir diferents punts de vista. És massa freqüent que entre els interlocutors que ens interessem pel "món de les nacions", no pugui haver-hi una entesa sobre el significat de les paraules. Aquest fet dificulta, lògicament, no tan sols l'apropament de posicions sinó la mateixa discussió.*

Recordat això, la direcció d'"Europa de les Nacions" vol explicitar que deixa plena llibertat d'expressar-se a l'autor de l'article, encara que no hi hagi un acord en l'apreciació que l'autor fa sobre alguns dels punts del que ell afirma o nega entorn d'un terme tan complex com és el d'"Espanya". En tot cas, el tema -en tant que intenta ser una col·laboració en l'aprofundiment de la terminologia- queda obert a altres aportacions.

XABIER ZABALTA

Al "mite espanyolista", segons el qual a l'actual Estat espanyol només hi hauria una sola nació, l'espanyola, els nacionalismes perifèrics han contraposat el "mite de les quatre nacions". Els nacionalismes perifèrics afirmen que en el mencionat Estat coexistien les nacions catalana, basca, gallega i "espanyola", constituïda aquesta última pels qui no pertanyen a cap de les tres anteriors. Al meu entendre, tant el nacionalisme centralista espanyol com els de les nacionalitats citades, cometem el mateix error en considerar Espanya una nació i no un conjunt de nacions.

Què ens ensenya la història

Com se sap, Espanya procedeix del llatí *Hispania*, paraula documentada ja el segle II abans de la nostra era per denominar el conjunt de la Península Ibèrica i les Illes Balears i Pitiüses (durant l'època de Diocleciana el terme incloïa també la "Província de Mauritània"). Es tracta, per tant, d'un corònim anterior a Gallaecia (segle I de la nostra era), Vasconia (segle IV) i Catalunya (segle XII). De totes les etimologies que s'han donat del mot *Hispania*, em sembla que la menys infundada és la que la vincula al nom llatí de Sevilla (*Hispalis*) el qual, en definitiva, derivaria del fenici *sefela* ("planura" o "vall").

En el llatí vulgar peninsular, *Hispania* es pronunciava *Espanya*, almenys des del segle III de la nostra era. Fins a la invasió musulmana, la paraula *Hispania* va mantenir el seu sentit geogràfic per designar el conjunt de la Península i les Illes Balears.

A partir del 711, es dona un fenomen curiós: els musulmans denominen al-Andalus la part d'*Hispania* que controlen, però no tenen cap paraula per referir-se a la totalitat dels regnes cristians independents (Lleó, Navarra, Aragó, etc.). Només en comptades ocasions apareix *Ishbaniya* en àrab, evidentment paraula prestada del llatí. Més curiós encara és que, almenys en la Corona d'Aragó, durant els segles XI-XIII *Hispania* (i les seves variants) apareix en el sentit de "terra baixa de cristians". Cal recordar que, a principis del segle XI, gran part de

l'actual Castella es trobava encara sota control musulmà i que, segons aquesta accepció, Madrid no formava part d'Espanya, ja que no fou "reconquerida" fins al 1085, durant el regnat d'Alfons VI.

Que "Espanya" seguia mantenint, a finals del segle XV, el seu sentit geogràfic, una vegada "recuperats" els últims reductes musulmans, ho mostra el fet que els portuguesos protestessin per la pretensió d'Isabel de Castella i Ferran d'Aragó d'atribuir-se el títol de "Reis i Senyors d'Espanya". El rei Manuel V de Portugal, amb molt bon criteri, sostenia que tan espanyol era ell com els castellans i aragonesos. L'Estat o el conjunt d'estats governats pels Reis Catòlics i pels seus successors immediats (mabstinc de parlar de l'etern debat sobre si els territoris dels austries formaven realment un Estat en el sentit modern de la paraula), no es denominava Espanya sinó, en tot cas, Monarquia Catòlica.

Mal podia "Espanya" oprimir durant cinc-cents anys els pobles basc, galleg i català, quan podem dubtar, seriosament, que existís com Estat durant la major part d'aquest període. En efecte, per exemple, el català Salvador Fontanet escrivia, el 1627, durant un temps en què no s'havia consumat la divisió del Principat entre les monarquies hispànica i francesa, que el Rosselló estava "fora dels límits d'Espanya, que són les muntanyes dels Pirineus". Però allò que més sorprèn, és que aquesta concepció d'"Espanya" (sovint las Espanyes, en plural), com a realitat geogràfica, perdurà almenys fins al Tractat d'Utrecht (1713), en virtut del qual la Monarquia Catòlica va perdre les seves possessions europees extrapeninsulars i va convertir-se, en una entitat política formada per territoris compactes. De manera que, encara a finals del segle XIX, l'escriptor portuguès Joaquim Pedro de Martins seguia considerant-se espanyol. Tanmateix hem de reconèixer que aquesta postura era ja aleshores completament anacrònica i arcaica, si bé ens dona una idea de com, almenys per alguns erudits, la concepció d'Espanya, en tant que realitat geogràfica, seguia sobreposant-se a la concepció política.

Resulta curiós que, quasi al mateix

temps que Martins feia les esmentades declaracions d'"espanyolisme", alguns bascos, catalans i gallegos començaven a renegar de la "seva espanyolitat".

"Espanya", entre cometes, definida a vegades "Països Castellans", per nacionalistes catalans, bascos i gallegos, és una cosa diferent d'"Estat espanyol". "Espanya" seria el territori que quedaria després d'amputar de l'actual Estat espanyol les àrees reivindicades per cada un dels nacionalismes perifèrics. Això no obstant, em sembla evident que, des del punt de vista històric, la inclusió de l'antic Regne d'Aragó en el concepte de Països Castellans és insostenible. El mateix podríem dir dels antics països de la Corona de Lleó (Astúries, Lleó i Extremadura, a més de Galícia). En tot cas, el terme "Països Castellans" es podria aplicar a territoris inclosos en la Corona de Castella, és a dir, a Castella la Nova, Andalusia, Múrcia, però també Navarra, Biscaia, Àlaba i Guipúscoa (a més dels territoris insulars, africans i americans).

Llengua i consciència nacional, ingredients de la problemàtica

El "mite de les quatre nacions" té el seu origen en l'escriptor prussià Johann Gottfried von Herder (1744-1803) el qual va afirmar que la llengua és el fonament mateix de l'existència d'un país. Si a l'Estat espanyol es parlen quatre llengües, per pura lògica hi ha d'haver quatre nacions.

Però les coses no són tan simples. Perquè, on comença i on acaba una llengua? És difícil d'establir la diferència entre "llengua" i "dialecte". Perquè la diferència es discerneix més a nivell afectiu que a nivell merament científic. Els catalans s'ofenen, amb raó, quan el valencià és considerat una llengua distinta i no un simple dialecte del català. Però molts catalans (i no solament ells, naturalment) són incapaces de reconèixer a l'aragonès i a l'astur-llleonès la seva categoria lingüística no dialectal, diferent, per tant, del castellà. De la mateixa manera, alguns occitans consideren el català una mera varietat meridional de la seva llengua i hi ha qui s'atreveix a somiar en una Occitània que abasti des de Poitiers fins a Múrcia. Molts catalanistes estan disposats a admetre que

la Vall d'Aran és part d'Occitània, però acceptarien de bon grat que el conjunt dels Països Catalans fos anomenat Països Occitans?

Si alguna cosa ha demostrat la guerra de Bòsnia és que la unitat de llengua no és sinònim d'unitat nacional: serbis, croats i musulmans parlen a Bòsnia la mateixa llengua, definible com a serbo-croat, les diferències dialectals del qual canvien en funció de la geografia, no de la religió. Amb tot, l'element religiós ha estat determinant perquè cada un dels pobles iugoslavs hagi construït la pròpia identitat.

Sembla clar que diferents pobles poden compartir la llengua sense compartir la consciència nacional. També és possible el contrari. Ja el 1873, Ascoli reconegué l'existència de la llengua francoprovençal (o *harpitana*), com a distinta de la llengua d'oïl (el francès) i de la llengua d'oc (l'occità). (Però fins on arriba el meu coneixement, "Harpitania", el país on es parlaria l'harpità, no existeix avui ni al nivell de projecte). El francoprovençal és, doncs, una llengua que no ha generat cap consciència nacional. D'altra banda, hi ha "llengües" que, si no fóra per elements extralingüístics, probablement mai no haurien obtingut la consideració de ser-ho; per exemple, sense sortir d'Europa, trobem el macedoni respecte al búlgar, l'eslovac respecte al xec, el cors respecte a l'italià, el flamenc respecte al neerlandès (i el neerlandès respecte al baix-alemany), l'alsacià i el luxemburguès respecte a l'alt-alemany, el moldau respecte al romanès, etc.

En definitiva, és la llengua allò que fonamenta la consciència nacional o és la consciència nacional allò que crea una llengua?

L'aragonès i l'asturià-llleonès no són, com alguns mal informats pretenen, dos dialectes del castellà, sinó dos llengües independents que, per raons històriques, bàsicament per l'absència de les respectives consciències nacionals, no han conegut el cultiu literari de les seves germanes ibèriques. Si la possessió d'una llengua pròpia sobra i és suficient per construir una nació, no pot negar-se a Aragó i als països de la Corona de Lleó les seves respectives nacionalitats. O caldrà recordar ara que, com diuen els anglesos, una llengua és tan sols

un dialecte amb un exèrcit i una armada?

El gallego-portuguès (per cert, és una única llengua? i en cas afirmatiu, haurien d'unir-se Galícia a Portugal o Portugal a Galícia?), és parlat en territoris administrats des de Lisboa i Compostela, però també en zones frontereres de les províncies d'Oviedo Lleó, Zamora, Càceres i Badajoz on, com és de suposar, existeixen problemes d'irredentisme entre nacionalistes gallegos i portuguesos, per un costat, i asturians, lleonesos i extremeños, per l'altre. El català, a més dels tres països tradicionals, és parlat a les províncies d'Osca, Saragossa, Terol i Múrcia (comarca del Carxe). No vull obviar la qüestió que les fronteres entre gallego-portuguès i astur-llleonès, com entre català i aragonès, disten molt de ser evidents i que cada mapa d'isoglosses varia en funció de la consciència nacional del seu autor. Pel que fa al basc, aquesta llengua és parlada actualment en quatre províncies al sud dels Pirineus, però en tres d'elles (l'excepció és Guipúscoa) hi ha àmplies àrees en què mai, en època històrica, no ha estat majoritària. Cal tenir en compte que l'euskera, si alguna vegada hi va ser parlat realment, va desaparèixer en zones de Navarra, Biscaia i Àlaba, molt abans que en zones d'Osca, Burgos i la Rioja.

Totes aquestes porcions de les províncies d'Osca, Saragossa, Terol, Múrcia, Oviedo, Lleó, Zamora, Salamanca, Càceres, Badajoz, Burgos, Logronyo, etc., són part d'"Espanya" o pertanyen, en virtut de no sé quins drets històrics, als hinterlands de Galícia, Catalunya, Vascònia...? Si hom respon afirmativament al segon supòsit, aleshores ens podem preguntar: i què és "Espanya"? El tros de l'actual Estat espanyol sobre el qual no existeixin reivindicacions irredentistes de bascos, gallegos, catalans...? Aquest plantejament, a més de ser injust perquè és unilateral, resulta injustificable històricament. I pot també tornar-se contra els mateixos mentors. Perquè si Catalunya, Galícia o Vascònia s'estenen fins on, en algun moment de la història, el català, el galleg o el basc han estat parlats (parlats, per quin percentatge de la població?), per la mateixa regla de tres, Castella arribaria fins a l'últim racó on el castellà és conegut i uti-

litzat. Portat aquest argument fins a l'absurd, tot l'Estat espanyol es confondria amb Castella.

Però podem arribar a l'absurd, igualment, des de l'extrem contrari. A les Canàries són cada vegada més freqüents els rètols bilingües castellano-tamazight (berber), identificada aquesta última llengua, pels nacionalistes canaris, amb l'antic guanxe. Segons això, hem d'incloure Canàries (denominades Tizgirin Tiknariyin en berber) en els Països Castellans o haurien d'unir-se a la resta de la Tamazgha (Berberia)? I no parlem de Ceuta i Melilla, que pertanyen respectivament a les àrees lingüístiques àrab i berber. També alguns patriotes andalusos volen restaurar l'antic al-Andalus, en el qual inclouen les províncies de Múrcia i Badajoz, amb l'àrab clàssic com a llengua oficial (posats a demanar, no entenc per quin motiu no reivindicuen tots els territoris que van estar sota el control dels emirs i califes cordovesos, això és, la pràctica totalitat d'"Espanya" i "França", fins a Poitiers). Andalusia, de fet, ha aconseguit el reconeixement i les competències del

Principat de Catalunya, de les dues comunitats autònomes basques i de Galícia. És tan segur que pugui continuar sent tan alegrement integrada a "Espanya", àlies "Països Castellans"? No puc evitar tampoc de referir-me als nacionalistes castellans, entre els quals s'hi sumen no pocs madrilenys, que s'ofenen quan són presos com a espanyols. I què hauríem de dir dels gitanos i de la seva llengua, el kaló-romanó? Els paratges per on passen són part d'"Espanya" o més aviat de "Romanestan"?

Si "Espanya" és aquella secció de l'Estat espanyol en què la totalitat de la població se sent espanyola o que en els últims mil anys no s'ha parlat cap més llengua que el castellà, no hauria hagut de prendre'm la molèstia d'escriure aquest article, perquè hauria estat parlant de quelcom que no existeix.

Espanya, terme si més no amb poc fonament

"Espanya" com a entitat distinta del conjunt de nacions que constitueixen l'Estat espanyol, és una cre-

ació dels nacionalisme perifèrics. És cert que a Valladolid i a Cuenca la immensa majoria dels seus habitants se senten espanyols. Però no és també aquest el sentiment majoritari a Ourense, València i Vitòria? Quan Lituània, Letònia i Estònia van independitzar-se de l'URSS, l'Estat del qual se separaren va continuar anomenant-se URSS, almenys durant un temps. Una "Espanya" sense Galícia, Catalunya i Vascònia, no seria "Espanya"; seria una altra cosa. Fins i tot el rus més ignorant sabia distingir entre "Rússia" i "URSS" i sabia que la "nació" soviètica no existia. Aquesta és una de les raons per les quals gran part del poble rus tolerà la independència de les repúbliques bàltiques. Heus ací la gran diferència amb un castellà mitjà, per exemple, que mai no podrà imaginar una Espanya amb fronteres diverses de les que té ara, perquè identifica Espanya i no Castella amb la seva nació.

El problema no és que alguns bascos, catalans i gallecs se sentin molt diferents dels castellans, sinó que la immensa majoria de castellans no se senten més diferents dels bascos, catalans i gallecs que dels aragonesos, asturians i andalusos. D'aquí que el pas previ per a l'emancipació nacional de Vascònia, Galícia i Catalunya és fer-los comprendre que "Espanya" no és una nació sinó la suma de nacions. Em sembla, per tant, imprescindible de fomentar la "renacionalització" de castellans, asturians, lleonesos, extremeños, aragonesos, canaris, andalusos i murcians, i no incloure'ls indistintament i -al meu parer- despectivament entre els "espanyols" amb cometes. L'única manera que aquests pobles reconeguin el fet nacional de Vascònia, Galícia i Catalunya és que ells mateixos acceptin el seu propi fet nacional, sobreposat, si bé no necessàriament, contraposat, a l'espanyol. És a dir, hem de generalitzar el tan manipulat "fet diferencial" i no crear estèrils greuges comparatius en limitar-lo a les anomenades "nacionalitats històriques". Per arribar a aquest punt, hauríem d'abandonar l'"Espanya" entre cometes que, durant tant de temps, ens ha servit a bascos, catalans i gallecs, de còmode, però injustificat calaix de sastre. A l'Estat espanyol conviuen prou més nacions, cap de les quals no és constituïda d'"espanyols" entre cometes. Perquè, encara que Aresti estava equivocat quant al nombre, parlava en propietat quan deia que només pot presumir d'espanyol el que sap totes les llengües d'"Espanya". Ω

RECEPTES DE CUINA

Arrossos sucosos El La salsa de mariner

Tan tradicional a la nostra costa, té per base la tomaca torrada a la gallega, a la brasa o a la flama. Inicialment es matxuquen bé en un morter dos o tres alls, una tasetta de ceba tallada molt menuda, un poc de julivert, un trosset de vitet (*pebre coent*) i un poc de sal. Després se'ls tira la tomaca ben torrada i sense pell ni vinses; i sense deixar de remenar-ho amb el picamà es va tirant l'oli, fil a fil; finalment se li incorpora una o dues cullerades --al gust-- de vinagre i (optatiu) un pessic de pebre-negre. Si quedara massa espessa, se li afegeixen unes cullerades d'aigua fresca o de brou de peix.

Aquestes i altres salses semblants són bones també per acompanyar altres plats de peix bullit, torrat o fregit.

Carns Llomello farcit d'ous durs

Un quilo de llomello sencer. Tres o quatre ous, no grossos, bullits durs, (uns 11 minuts de bull) llevant-los la corfa quan ja estiguen refredats. Sis o set grans durs de bon pebre-negre. Sal. Uns cent gr. d'oli.

Utilitzant un punxo d'entaxonar carn, se li va perforant el centre, tot fent-hi penetrar un poc de sal i els grans de pebre-negre; després se li emboteixen els ous, l'un darrere l'altre. Se'n cusen els extrems, i la resta es va rodant i estretint amb fil d'empalomar. En una cassola d'obra capaç i amb l'oli calent, es posa el llomello acompanyat d'una ceba mitjana en quatre quarts i dos alls mig partits sense pelar. A foc moderat i pegant-li les voltes precises, va sofregint-se fins daurar-se per totes bandes; en aquest punt se li afegeix un gotet de vi de Xerès i altre tant d'aigua. Rectifiqui's de sal. Es deixa coure, tapada la cassola, amb foc no fort, i pegant-li voltes perquè la cocció siga uniforme i no se li cremi la part inferior. Ja cuit, es trau de la cassola i es posa a la plàtera fins que es gele; la salsa que quede en la cassola es passa per un colador i es reserva en una salsera. Quan la carn siga freda del tot, es lleven els fils amb els quals fou lligada i cosida; es talla a medallons. S'acompanya de creïlles-palla. També de fulles senceres de lletuga. La carn pot menjar-se freda, banyada en la salsa calenta, o mesclada al foc, ja tallada, juntament amb la salsa.

Peixos Filets de bacallà fresc

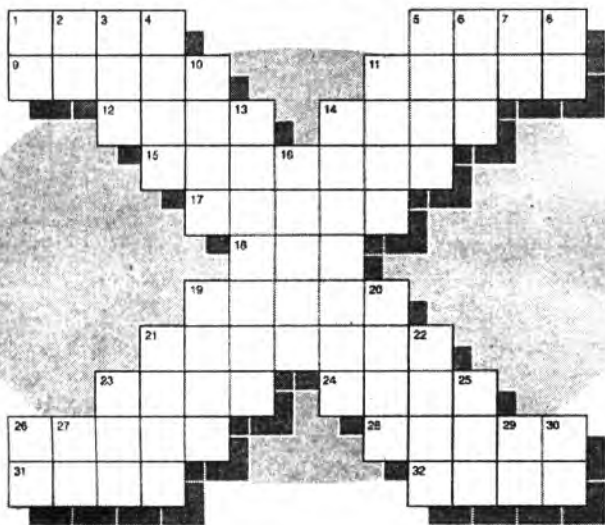
Net, desespinat, obert i tallat en filets, constitueix un mos exquisit si abans de fregir-lo, l'arrebossem amb la següent pasta: Un ou batut-per cada quilo de peix--, un gotet de sifó, uns 300 gr. de farina, sal i un poc d'all cru ben desfet. Es frig en oli abundós brulent.

- * CREÏLLES = Patates
- * VITET = Pebre

PASSATEMPS

HORIZONTALS:

1. Si és bona en pots treure profit. 5. Amb això també en treuràs, però l'acusaran de pirata i de lladre. 9. Paràsit. 11. Municipi de l'Anoia. 12. Un individu d'una raça ainúida. 14. Surt disparada. 15. Lloc on els musulmans guarden les dones de l'harem. 17. Un dels dos "gibraltars" que té Espanya a Àfrica. 18. Un pet celestial. 19. Remugant de color gris fosc i amb franges blanques o rogenques. 21. Decadència. 23. Instrument per tirar pedres. 24. Brasa fumera. 26. Ciutat castellana emmurallada. 28. Que no és perpendicular ni paral·lel a un pla. 31. Un bon cop amb aquesta eina ens fa més defensors de la terra. 32. Prefix volador.

VERTICALS:

1. Nou. 2. Cinc-cents un del dimoni! 3. N. 4. Segona vèrtebra del coll. 5. Pioner americà que va acabar en un circ. 6. Organització d'Estats Americans. 7. Teerra. 8. Surten cada dia. 10. És presentat als comensals acompanyat de peres. 11. Acaba la feina que ha començat el pic. 13. De l'orina. 14. Massa de roca intrusiva de forma irregular consolidada sota capes potents. 16. Del camp. 19. Baby, ets tu de qui parlo. 20. Vola, fins i tot segregat. 21. T'ho fa veure tot negre. 22. Casa rural russa de fusta. 23. Company de l'agulla. 25. S'ha de recuperar després d'un esforç. 26. La part no rica d'Àfrica. 27. Marxa. 29. Iridi. 30. Mig coco.

L'ESTEL

INFORMA'T INFORMA'T

INFORMA'T

INFORMA'T

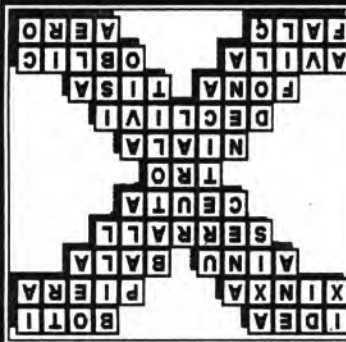
TEL.: 971 26 50 05

PROU D'IMPOSTOS! ABUSIUS

- :- Prou de peatges a les autopistes!
- :- Prou a l'electricitat més cara d'Europa!
- :- Prou als telèfons més cars i dolents d'Europa!
- :- Prou a la vergonya de la RENFE!

PERQUÈ MADRID NO ES QUEDI AMB ELS NOSTRES DINERS

SOLUCIONS

Alabem s'autoritat

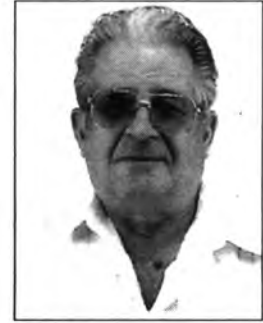
PER CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR. TELF. 971665336

De que és que se pot queixar,
Es personal mallorquí,
Si un mando va tenir,
Que res ell va descuidar?
A tot ho va reformar,
Va canviar s'estructura,
Tot ha pujat a una altura,
Que ningú va somniar.
Carreteres eixamplà,
Totes elles asfaltades,
Moltes foren adreçades,
Per desgracies evitar.
Rotondes hi feu posar,
Per tenir seguretat,
Això donar el resultat,
De moltes vides salvar.
Si recordam l'any seixanta,
Que tot se va desaparar,
El turisme començà,
Engronsant fort sa balança.
Era tan grossa sa guarda,
Que s'esperava venir,
Per gaudir d'aquest jardí,
Ja que Mallorca els encanta.
A mils de grossos hotels,
Aviat se construïren,
Pels turistes que venien,
Eren roses i clavells.
Això era nou per ells,
Se platges que hi trobaren,

També ses grosses muntanyes,
Els conqueriren a ells.
El nom de nostra Mallorca,
Per tot el món s'escampà,
Tan bella la van trobar,
Com gallina primera posta.
Els era tan grossa cosa,
El bon aire respirar,
Contemplar la suau mar,
Això té, la illa nostra.
A davant l'evolució,
Que aquí se presentava,
El personal que manava,
Prengué determinació.
Prement s'acelerador,
Per tot se va desaparar,
Es ritme se canvià,
Tot va ser innovació.
Els polítics d'aquell temps,
Tota empresa afrontaren,
Cap moment se descuidaren,
De fer obres imponents.
Per satisfer a les gents,
Que de defora venien
Hospitals aixecarien,
Dotats de tots elements.
Autopistes construïren,
Pels molts cotxes transitar,
Sense a Ciutat haver d'entrar,
Donaren grosses sortides.

Eren feines molt precises,
Que en compte se va tenir,
Això se va perseguir,
Per evitar avaries.
Els polítics han posat,
sa passió per a Mallorca,
Diuen: aquí es ca nostra
Ho tenim molt estimat.
Pels nostres padrins, lluitat,
Que se jugaren sa vida,
Quan sa gent d'Alger venia,
Ja se movia es combat.
Noltros ho hem defensar,
Lo mateix del vells padrins,
hem eixamplats els camins,
que foren per ells deixats.
Ho tenim estudiat.
Pel tan alt valor que té,
La gent quan nova aquí ve,
Romanen enamorats.
Mallorca és admirada,
Pel privilegi que té,
La brissa que del mar ve,
Arriba purificada.
De nitrogen, batejada,
Del garrover i ametller,
La gent d'aquí salut té,
Que nes molt apreciada.
A davant s'evolució,
Que Mallorca ha patida,
Qui li ha donada vida,
És sa bona direcció.
Tenen ells oposició,
D'un personal ben estrany,
Que no ha creat res mai,
Censura a tot factor.
En venir ses eleccions,
Que ben prest arribaran
Mallorquins repararan,
Ses grosses innovacions.
Posaran ses atencions,
En aigües canalitzades,
I ses penes han llevades,
A moltes poblacions.
Ses pensions han combinades,
En els homes rebentats,
Los han donat facultats,
Residències han creades,
Perquè sien ben cuidades
Los han llevar es patir,
No les podien sofrir,
Dins ca seva, injuriades.
Temps enrera no es creuria,
Que arribàs tal benestar,
El pobre que tant penà,
I molta de fam patia.
Sa política mos duria,
Per poder-nos divertir,
Cotxe cada qual tenir,
Mos passeja nit i dia.
Mos haurem de conformar
Amb so mando que tenim,
Per que en tot fa estim,
Cercant nostre benestar.
Aquell que vol canviar,
Molts de pics en surt nafrat,
Això és el resultat,
De lo nou no ets pots fiar.Ω

Sa Primavera

ESCANDELL

Ha arribat sa primavera,
Tan formosa com cada any,
Canta més sa cadenera,
A damunt una perera.
L'escolta un capsigrany.

Són dies esplendorosos,
De bona temperatura,
És dies són lluminosos,
I de turistes formosos,
Tot Mallorca se satura.

Les nits són ben estrellades,
Com mantell negre i brillant,
Els rossinyols fan cantades,
També el xabel-lí a vegades,
Les mos van alegrant.

Surt l'auba de matinada,
Se van acabant les nits
Els galls la seva cantada,
Amb lo coll ells fan curvada,
Ben enfora són sentits.

Mallorca, Illa de calma,
Se mereix apreciar,
Prop del mar, Ciutat és Palma,
La Catedral, l'Almudaina,
Són dignes de remarcar.

De paisatges afavorida,
Pel bon entreteniment,
De la mar és protegida,
Com a joia estimada,
De mal esdeveniment. Ω

L'ESTEL

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom.....
.....
Adreça.....
..... C.P.....
Població.....
C.I.F..... Tel.....

M'interessa una subscripció

ANUAL 3.800 PTS (22,84 euros)

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa.....
Adreça.....
Núm. entitat.....Núm. sucursal.....
Compte núm.....

Firma

**Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
Apartat de Correus 124
07600 s'Arenal de Mallorca**

Dites relacionades amb el vi

- * A Batea el parrellat: que és un vi que no emborratxa; a Gandesa fan bon vi. (Àngel Daban)
- * Vi de moscatell i vernatxa. (Àngel Daban)
- * A càntir de vi per barba i fora borraixeres. (Àngel Daban)
- * A casa per estar-hi bé, el pa, el vi i l'oli ho han de fer. (Àngel Daban)
- * A l'hivern, bona sopa i vi calent. (Àngel Daban)
- * A l'hivern, el millor amic és la carbassa del vi. (Àngel Daban)
- * A l'home borraixo, no se li fa el vi dolent. (Àngel Daban)
- * A la casa del més coquí, quan hi ha pa hi falta vi. (Àngel Daban)
- * A la casa que hi ha ram és senyal que hi venerí mam, i si el ram és de pi, és senyal que hi venen vi. (Àngel Daban)
- * A la casa, per estar-hi bé, el pa, el vi i l'oli hi han de fer. (Àngel Daban)
- * A la dona borraixa se li fa el vi agre. (Àngel Daban)
- * A la tarda, molt vi i poca aigua. (Àngel Daban)
- * A l'amic del teu vi, no el vulguis per veí. (Àngel Daban)
- * A les cases, per a estar-hi bé, tres vells hi ha d'haver: amo vell, vi vell i porc vell. (Àngel Daban)
- * A les penes punyalades i al patir un got de vi. (Àngel Daban)
- * A l'hivern, bona taula i vi calent. (Àngel Daban)
- * A mala nit, matalàs de vi. (Àngel Daban)
- * A marit dolent, capons, gallines, vi i aiguarent. (Àngel Daban)
- * A menjar curt, vi pur. (Àngel Daban)
- * A molt vi, poc cap. (Àngel Daban)
- * A qui ven la llana per la tosa, el blat per l'agost i el vi en most, ja li poden dir boig. (Àngel Daban)
- * Abans de Sant Josep ni trascolis el vi ni podis el cep. (Àngel Daban)
- * Abans de Sant Martí, pa i vi; després de l'estiu, fam i fred. (Àngel Daban) Ω